

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI ANASANAT DALI

MAYSA VE BULUT ANİMASYON DİZİSİNDE YER ALAN
DOKUMALARDAKİ MOTİFLERİN İNCELENMESİ

Filiz İSLİM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2021

©2021-Filiz İSLİM

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI ANASANAT DALI

MAYSA VE BULUT ANİMASYON DİZİSİNDE YER ALAN
DOKUMALARDAKİ MOTİFLERİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF HANDICRAFT MOTIFS IN MAYSA
AND BULUT ANIMATION SERIES

Hazırlayan

Filiz İSLİM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Hande KILIÇARSLAN

KIRŞEHİR-2021

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı yüksek lisans öğrencisi, Filiz İSLİM tarafından hazırlanan “*Maysa ve Bulut Animasyon Dizisinde Yer Alan Dokumalardaki Motiflerin İncelenmesi*” adlı tez çalışması 24.12.2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman

Doç. Hande KILIÇARSLAN

Üye

Prof. Dr. Sema ETİKAN

Üye

Doç. Dr. Ayşegül KARAKELLE

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... /

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

24 / 12 / 2021

Filiz İSLİM

İmza

ÖZET

MAYSA VE BULUT ANİMASYON DİZİSİNDE YER ALAN DOKUMALARDAKİ MOTİFLERİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Filiz İSLİM

Danışman: Doç. Hande KILIÇARSLAN

2021 – Toplam 107 + XIII Sayfa

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Geleneksel Türk El Sanatları Ana Sanat Dalı

Jüri

Doç. Hande KILIÇARSLAN

Prof. Dr. Sema ETİKAN

Doç. Dr. Ayşegül KARAKELLE

Özellikle yeni teknolojilerin etkisiyle hızlı bir şekilde küreselleşen dünyamızda popüler kültür olarak adlandırılan kitle kültürü yaygınlaşmaktadır. Kitle kültürünün etkisi altında kalan topluluk ya da gruplara ait kültürler çeşitli öğelerini teker teker kaybetmektedirler. Bu kaybolan öğeler çoğunlukla örf, adet, anane gibi somut olmayan kültürel miras öğeleridir. Bu öğelerin kaybolmasını engelleyerek, kültürel çeşitliliğin ve devamlılığın sağlanabilmesi için toplumsal kültürün yeni kuşaklara aktarımı şarttır. Kitle kültürünün etkilerine karşı kullanılacak en etkili araç yine kitle kültürünün yaygınlaşmasında en büyük rolü oynayan televizyonlardır. Özellikle çocukların ilgisini çeken ve başından kalkmak istemedikleri animasyon dizilerinin kültür aktarım aracı olarak kullanılması son derece etkili olmaktadır. Doküman incelemesi şeklinde gerçekleştirilen bu çalışmada “Maysa ve Bulut” animasyon dizisinde yer alan ve dokumalarda kullanılan motifler belirlenerek, bu motiflerin alanyazında yer alan motifler ile tutarlılığı incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplam 54 farklı motifin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu motiflerin 20 tanesi doğum ve çoğalma ile ilgili motifler, 22 tanesi hayatı simgeleyen motifler, 2 tanesi ölümü simgeleyen motifler, 7 tanesi günlük hayata dair betimlemeler ve 3 tanesi de tanımlanamayan motiflerdir. Belirlenen motiflerin büyük çoğunluğunun alanyazında yer alan motifler ile uyumlu olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Animasyon, Dokuma, Maysa ve Bulut, Motif

ABSTRACT

INVESTIGATION OF HANDICRAFT MOTIFS IN MAYSA AND BULUT

ANIMATION SERIES

M.Sc.Thesis

Preparer: Filiz İSLİM

Advisor : Assoc. Prof. Hande KILIÇARSLAN

2021 - 107 + XIII Page

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Turkish Handicrafts Mainart Branch

Jury

Assoc. Prof. Hande KILIÇARSLAN

Prof. Dr. Sema ETİKAN

Assoc. Prof. Dr. Ayşegül KARAKELLE

In our world, which is rapidly globalizing with the effect of new technologies, mass culture, which is called popular culture, is becoming widespread. Cultures belonging to communities or groups that are under the influence of the mass cult lose their various elements one by one. These lost items are mostly intangible cultural heritage items such as customs and traditions. It is necessary to ensure the transfer of social culture to new generations in order to prevent the disappearance of these elements and to ensure cultural diversity and continuity. The most effective tool that can be used against the effects of mass culture is television, which plays the biggest role in the spread of mass culture. The use of animation series, which especially attract the attention of children and that they do not want to leave, as a means of cultural transfer is extremely effective. In this study, which was carried out as a document review, the motifs used in the weavings in the "Maysa ve Bulut" animation series were determined and the consistency of these motifs with the motifs in the literature was examined. As a result of the examinations, it was determined that a total of 54 different motifs were used in the Maysa ve Bulut animation series. 20 of these motifs are about birth and reproduction, 22 motifs are symbolizing life, 2 motifs are symbolizing death, 7 motifs are depictions of daily life and 3 motifs are unidentified. The majority of the determined motifs are compatible with the motifs in the literature.

Keywords: Animation, Motif, Handicraft, Maysa and Bulut, Motifs

ÖN SÖZ

Geleceğimizi oluşturan çocuklarımıza kültür aktarımı yapmanın en etkili yollarından biri olan çizgi filmlerde yer alan öğelerin gerçeği yansıtması da son derece önemlidir. Bu kapsamda, doküman incelemesi şeklinde gerçekleştirilen bu çalışmada “Maysa ve Bulut” animasyon dizisinde yer alan dokumalarda kullanılan motifler belirlenerek alanyazında yer alan motifler ile tutarlılığı incelenmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda çizgi filmde kullanılan motiflerin genel itibarıyla alanyazın ile tutarlı olduğu görülmüştür. Ayrıca, çizgi dizinin yapıcı eleştiri bölümünde dokumacılıkta kullanılan araç ve gereçler ile dokumacılık hakkında teknik bilgiler verildiği görülmüştür.

Bu araştırmada bana her türlü desteği esirgemedi sunan danışmanım Doç. Hande KILIÇARSLAN’a, yüksek lisans eğitim sürecimizde bizi alanımız hakkında bilgilendiren hocalarım Prof. Dr. Filiz Nurhan ÖLMEZ ve Prof. Dr. Sema ETİKAN hocalarıma, her zaman yanımda olan eşim Ömer Faruk İSLİM’e, süreç boyunca bana çok zorluklar yaşatsalar da hep yüzümü güldüren ve ikisi de yüksek lisans sürecinde hayatımıza katılan kızlarım Göksu ve Mavi Su’ya, bu günlere gelmem için beni hep destekleyen ailem Fatma SÜMBÜL, Refik SÜMBÜL, Yeliz CANTÜRK ve Yasin SÜMBÜL’e çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER	Sayfa
KABUL VE ONAY	i
ÖN SÖZ	v
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	5
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	8
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	12
1.4. TANIMLAR	12
1.4.1. Animasyon (Canlandırma).....	12
1.4.2. Boyun Tasmacı	12
1.4.3. Çizgi Film	12
1.4.4. Ala Çuval	12
1.4.5. Desen	13
1.4.6. Dokuma.....	13
1.4.7. Halı	13
1.4.8. Havut.....	13
1.4.9. Heybe	13
1.4.10. Kilim	13
1.4.11. Minder.....	14
1.4.12. Motif.....	14
1.4.13. Seccade.....	14
1.4.14. Yastık:	14
1.4.15. Yaygı:.....	14
1.4.16. Yörük:	14
BÖLÜM II	15
2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR	15
2.1. KAYNAK ARAŞTIRMASI	15
2.2. DOKUMA	18
2.2.1. Dokuma Çeşitleri	19
2.3. DOKUMACILIĞIN TARİHÇESİ	23
2.4. DOKUMACILIKTA KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	25
2.4.1. Dokumada Kullanılan Araçlar	25
2.4.2. Dokumada Kullanılan Gereçler	27
2.5. ANİMASYON VE ANİMASYONUN TARİHÇESİ	28

2.6. KÜLTÜR AKTARIMINDA ANİMASYONLARIN ÖNEMİ	32
BÖLÜM III.....	35
3. YÖNTEM	35
3.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ/MODELİ.....	35
3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ.....	35
3.3. VERİLERİN ANALİZİ.....	35
BÖLÜM IV	37
4. BULGULAR.....	37
4.1. ANİMASYON DİZİSİNDE YER ALAN DOKUMALARDA KULLANILAN MOTİFLER	37
4.2. ANİMASYON DİZİSİNDE YER ALAN DOKUMALARDA KULLANILAN MOTİFLERİN ANLAMLARI	45
4.2.1. Doğum ve Çoğalma ile ilgili motifler	45
4.2.2. Hayatı Simgeleyen Motifler	65
4.2.3. Ölümü Simgeleyen Motifler	89
4.2.4. Günlük Hayata Dair Betimlemeler	90
4.2.5. Tanımlanamayan Motifler.....	93

Tablo 4.1.1. *Animasyon dizisinde yer alan dokumalarda kullanılan motifler ve çizimleri.* 38

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.2.1.1. Dokuma Çeşitleri (Onuk, Akpınarlı, Ortaç, Alp, 1998:9; Çizim: Filiz İSLİM, 2021).....	19
Şekil 4.1.1. Erbek'e ait motif sınıflandırması (Erbek, 2002:218; Çizim: Filiz İSLİM, 2021)	37
Şekil 4.2.1.1. a, b; a: Elibelinde motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)	45
Şekil 4.2.1.2. a, b; a: Koç boynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:36).....	47
Şekil 4.2.1.3. a, b; a: Koçboynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:41).....	47
Şekil 4.2.1.4. a, b; a: Koçboynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:45).....	48
Şekil 4.2.1.5. a, b; a: Koçboynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:37).....	49
Şekil 4.2.1.6. a, b; a: Koçboynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:39).....	50
Şekil 4.2.1.7. a, b; a: Koçboynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:39).....	51
Şekil 4.2.1.8. a, b; a: Koçboynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:37).....	52
Şekil 4.2.1.9. a, b; a: Bereket motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:58).....	53
Şekil 4.2.1.10. a, b; a: Çengel motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Göksel, Şanlı, 2019:53).....	54
Şekil 4.2.1.11. a, b; a: Suyolu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Etikan, vd., 2021:118).....	55
Şekil 4.2.1.12. a, b; a: İnsan motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021) ...	56
Şekil 4.2.1.13. a, b; a: İnsan motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek, 2002:65).....	57
Şekil 4.2.1.14. a, b; a: Saçbağı motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:68).....	59
Şekil 4.2.1.15. a, b; a: Küpe motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:74).....	60
Şekil 4.2.1.16. a, b; a: Sandıklı motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:93).....	62
Şekil 4.2.1.17. a, b; a: Yıldız motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:99).....	63
Şekil 4.2.1.18. a, b; a: Yıldız motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:98).....	64
Şekil 4.2.1.19. a, b; a: Yıldız motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:98).....	64
Şekil 4.2.1.20. a, b; a: Yıldız motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:96).....	65
Şekil 4.2.2.1. a, b; a: Suyolu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:106).....	66
Şekil 4.2.2.2. a, b; a: Suyolu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:107).....	66

Şekil 4.2.2.3. a, b; a: Pıtrak motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek, 2002:110).....	68
Şekil 4.2.2.4. a, b; a: Pıtrak motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:110).....	68
Şekil 4.2.2.5. a, b; a: El motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:116).....	70
Şekil 4.2.2.6. a, b; a: Parmak motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:117).....	71
Şekil 4.2.2.7. a, b; a: Göz motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:130).....	72
Şekil 4.2.2.8. a, b; a: Göz motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:132).....	73
Şekil 4.2.2.9. a, b; a: Göz motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:129).....	74
Şekil 4.2.2.10. a, b; a: Muska ve Nazarlık motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:128).....	75
Şekil 4.2.2.11. a, b; a: Muska ve nazarlık motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:126).....	76
Şekil 4.2.2.12. a, b; a: Muska ve nazarlık motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:127).....	77
Şekil 4.2.2.13. a, b; a: Muska ve nazarlık motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021).....	78
Şekil 4.2.2.14. Muska ve nazarlık motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021).....	79
Şekil 4.2.2.15. a, b; a: Muska ve nazarlık motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:127).....	80
Şekil 4.2.2.16. a, b; a: Haç motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:136).....	81
Şekil 4.2.2.17. a, b; a: Kazayağı motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Etikan, Ölmez, 2013:81).....	82
Şekil 4.2.2.18. a, b; a: Çengel motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı - Çengel (Erbek 2002:140) c: Alanyazında kullanımı - Yılan (Ölmez, 2010:12).....	84
Şekil 4.2.2.19. a, b; a: Kurtağzı motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:162).....	85
Şekil 4.2.2.20. a, b; a: Hayat ağacı motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:173).....	86
Şekil 4.2.2.21. a, b; a: İm motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Görgünay, 2002:61).....	88
Şekil 4.2.2.22. a, b; a: Memling Gülü motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Türkmen, 2001:147).....	89
Şekil 4.2.3.1. a, b; a: Kuş motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:203).....	90
Şekil 4.2.3.2. a, b; a: Kuş motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:200).....	90
Şekil 4.2.4.1. a, b; a: Motifin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021).....	90
Şekil 4.2.4.2. a, b; a: Motifin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021).....	91
Şekil 4.2.4.3. a, b; a: Motifin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021).....	91
Şekil 4.2.4.4. a, b; a: Motifin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021).....	91
Şekil 4.2.4.5. a, b; a: Çiçek motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021).....	92
Şekil 4.2.4.6. a, b; a: Çiçek motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021).....	92

Şekil 4.2.4.7. a, b; a: Çiçek motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021).....	93
Şekil 4.2.5.1. a, b; a: Motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021).....	93
Şekil 4.2.5.2. a, b; a: Motifin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021).....	94
Şekil 4.2.5.3. a, b; a: Motifin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021).....	95

RESİMLER LİSTESİ

Sayfa

Resim 1.2.1. Topak ev	8
Resim 1.2.2. Kara çadır	9
Resim 1.2.3. Alaçık	9
Resim 2.2.1.1. Cicim Dokuma Örneği	21
Resim 2.2.1.2. Sumak tekniğiyle dokunmuş çuval, Silifke Yöresi	22
Resim 2.3.1 Pazırık Halısı	24
Resim 2.4.1.1. Istar Dokuma Tezgâhı	26
Resim 2.4.1.2. Kirkit	27
Resim 2.4.1.3. Ayarlı Kırkım Makası	27
Resim 2.5.1. Klasik (Cel) Animasyon Örneği (Bezerra, Feijo, Velho, 2005:8).....	29
Resim 2.5.2. Plastik Animasyon Örneği	30
Resim 2.5.3. Bilgisayarlı Animasyon Örneği.....	30
Resim 2.5.4. İlk animasyon oyuncakları Thaumatrope, Zoetrope ve Praxinascope	31
Resim 4.2.1.1. Elibelinde motifinin yer aldığı sahne	45
Resim 4.2.1.2. Koçboynuzu motifinin yer aldığı sahne	46
Resim 4.2.1.3. Koçboynuzu motifinin yer aldığı sahne	47
Resim 4.2.1.4. Koçboynuzu motifinin yer aldığı sahne	48
Resim 4.2.1.5. Koçboynuzu motifinin yer aldığı sahne	49
Resim 4.2.1.6. Koçboynuzu motifinin yer aldığı sahne	50
Resim 4.2.1.7. Koçboynuzu motifinin yer aldığı sahne	51
Resim 4.2.1.8. Koçboynuzu motifinin yer aldığı sahne	52
Resim 4.2.1.9. Bereket motifinin yer aldığı sahne	53
Resim 4.2.1.10. Yaba motifinin yer aldığı sahne	54
Resim 4.2.1.11. Gerdan ayağı motifinin yer aldığı sahne	55
Resim 4.2.1.12. İnsan motifinin yer aldığı sahne	56
Resim 4.2.1.13. İnsan motifinin yer aldığı sahne	57
Resim 4.2.1.14. Saçbağı motifinin yer aldığı sahne	59
Resim 4.2.1.15. Sandıklı motifinin yer aldığı sahne	61
Resim 4.2.1.16. Yıldız motifinin yer aldığı sahne.....	63
Resim 4.2.1.17. Yıldız motiflerinin yer aldığı sahne.....	64
Resim 4.2.2.1. Suyolu motifinin yer aldığı sahne	66
Resim 4.2.2.2. Pıtrak motifinin yer aldığı sahne	67
Resim 4.2.2.3. Pıtrak motifinin yer aldığı sahne	68
Resim 4.2.2.4. El, tarak ve parmak motifinin yer aldığı sahne	70
Resim 4.2.2.5. El, tarak ve parmak motifinin yer aldığı sahne	71
Resim 4.2.2.6. Göz motifinin yer aldığı sahne	72
Resim 4.2.2.7. Göz motifinin yer aldığı sahne	73
Resim 4.2.2.8. Göz motifinin yer aldığı sahne	74
Resim 4.2.2.9. Muska ve nazarlık motifinin yer aldığı sahne	75
Resim 4.2.2.10. Muska ve nazarlık motifinin yer aldığı sahne	76
Resim 4.2.2.11. Muska ve nazarlık motifinin yer aldığı sahne	77
Resim 4.2.2.12. Muska ve Nazarlık motifinin yer aldığı sahne	78
Resim 4.2.2.13. Muska ve nazarlık motifinin yer aldığı sahne	79
Resim 4.2.2.14. Muska ve nazarlık motifinin yer aldığı sahne	80
Resim 4.2.2.15. Kazayağı motifinin yer aldığı sahne.....	82
Resim 4.2.2.16. Çengel motifinin yer aldığı sahne	83
Resim 4.2.2.17. Kurtağzı motifinin yer aldığı sahne.....	85
Resim 4.2.2.18. İm motifinin yer aldığı sahne	88

Resim 4.2.2.19. Memling Gülü motifinin yer aldığı sahne	89
Resim 4.2.5.1. Motifin yer aldığı sahne	94
Resim 4.2.5.2. Motifin yer aldığı sahne	95

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Dokumacılığın ilk olarak hangi millet tarafından ve ne zaman yapıldığı tam olarak bilinmese de tarihinin insanlık tarihi kadar eski olduğu ve farklı topluluklar tarafından çeşitli amaçlarla yapıldığı düşünülmektedir. Temelde soğuktan korunmak için yapılan dokumalar geçmişten günümüze bebeklerin anne tarafından sırta bağlanmasından cenazelerin üzerlerinin örtülmesi gibi doğumdan ölüme kadar hayatın bir parçası olarak çok farklı amaçlar için kullanılmışlardır.

Zaman içerisinde kullanılan araç, gereç ve malzemelerin gelişmesi ile dokumaların hem türleri hem de kullanım amaçları değişmiştir. Dokumaların zamanla edindikleri görevlerden bir tanesi de insanların söylemek isteyip de sözlere dökemedikleri duygu, düşünce ve hislerini ya da yaşadıkları olayları aktarmaktır (Acar, 1975:9; Aslanapa, 1987:9; Karakuş, 2016:135; Kılıçarslan, 2014:1; Ölmez ve Etikan, 2014:58). Her biri farklı anlam ifade eden onlarca çeşit renk ve motifin bir araya gelmesiyle yapılan dokumalar çok farklı hikâyeler anlatmakta ve farklı kültürlerdeki dokumacıların hikâyeleri oluşturmak için kullandıkları motifler bir tür ortak bir dil oluşturmaktadır (Kılıçarsan, 2014:1).

Toplumların hikâyelerinin dokumalar aracılığıyla anlatılabilmesi o kadar kabul edilmiş bir durumdur ki kendisine halk türkülerinde de yer bulmuştur. Bir toplumun kültür varlığının büyük bölümünü oluşturan anlatı, örf, adet, anane, dokuma gibi somut olmayan kültürel miras öğelerinin birbirlerinden etkilenmeleri son derece doğaldır. Örneğin, Türk halk müziği sanatçısı Fatih Kısaparmak tarafından yazılan ve aşağıda mısraları verilen “Kilim” şiirinde dokumaların bir mesaj aracı olarak kullanıldığı belirtilmektedir.

KİLİM

“Sevdiğine sözü olan bir kilim dokur

Kilimin dilinden ancak anlayan okur

Sırlarımı verdim sana sevgimi verdim

Şu gönlümü kilim yaptım yoluna serdim

Ayıptır günahdır diye kilit vurdular dilime

Aşkı dokudum kilime anlıyor musun

Yetinmedim türkü yaktım gayrı bu canımdan bıktım

Hani senin olacaktım dinliyor musun

*Kilim kalbin aynasıdır gönlün sesidir
Her nakışı bir duygunun ifadesidir
Kilim sevgiliye çağrı aşka davettir
Kimi renkler şikayettir kimi hasrettir*

*Ayıptır günahdır diye kilit vurdular dilime
Aşkı dokudum kilime anlıyor musun
Yetinmedim türkü yaktım gayrı bu canımdan bıktım
Hani senin olacaktım dinliyor musun*

*Ben şu gönül tezgahında kilim dokudum
Erenlerin dergahında aşkı okudum
Töremizde kilim demek ilim demektir
Kilim sevdadır özlemdir derttir istektir*

*Ayıptır günahdır diye kilit vurdular dilime
Aşkı dokudum kilime anlıyor musun
Yetinmedim türkü yaktım gayrı bu canımdan bıktım
Hani senin olacaktım dinliyor musun anlıyor musun”*

Fatih KISAPARMAK

Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dağıtılan 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarında da “Milli Kültürümüz” teması altında bu şiire yer verilerek öğrencilere Türk halı ve kilim kültürü, Türk halı ve kilimlerinde kullanılan başlıca motifler, kilimin neden dokunduğu, kilim ile ne tür mesajların iletildiği gibi konularda farklı sorular yöneltilmiştir. Bu tarz etkinlikler ile kültürümüzde önemli yere sahip olan halı ve kilim dokumacılığı hakkında bilgi edinmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Dokumalarda motifler aracılığıyla kullanılan ve yaşatılan ortak dil (Kılıçarslan, 2014:1) yeni nesillere öğretilerek, her yeni nesilde bu kültürün devamlılığını sağlamıştır. Böylece dokumalar değişip ve gelişerek yaşamaya devam etmiştir (Aslanapa, 1987:9).

Uygarlık, kendisinden önce o bölgede kurulan onlarca topluluğun, kültürel birikiminden oluşan bir sentezdir. Anadolu da kıtalar arasında bir köprü vazifesi görerek çok farklı kültürlerin ticaret ve ulaşım yolları üzerinde yer almış ve tarihin bilinen en eski medeniyetlerinden bazılarına ev sahipliği yapmıştır. Gerek Anadolu’da yerleşik olarak yaşayan, gerekse de Anadolu’yu bir köprü olarak kullanıp göç eden uygarlıkların hepsi kendi

kültürlerinden bir parçayı burada bırakmışlardır. Oğuz (2009:63)'a göre kültürel miras, “kulaktan kulağa veya kuşaktan kuşağa aktarılarak üretilen ve yaşatılan ve gelecek kuşaklara devredilen canlı bir mirastır”. Geçmişten günümüze bu kültürel mirasın hepsine sahip çıkan Anadolu tam bir kültür mozaiğidir (Erbek, 2002:6).

Kökeni Orta Asya'da yaşayan göçebe ve gök tanrı inancına sahip halklara dayanan Türk kültürü yaklaşık 4000 yıllık tarihi boyunca Asya ve Avrupa'da bulunan farklı medeniyetler ile etkileşim içinde bulunarak bu medeniyetleri etkilemiş ve bu medeniyetlerden etkilenmiştir (Tazebay, Akpınar, 2010:245). Yaklaşık olarak bin yıldır da Anadolu'daki varlığını sürdüren Türk milleti de Anadolu kültür mozaiğine son derece önemli katkılarda bulunmuştur. Türk milletini diğer milletlerden ayıran en önemli özelliklerden bir tanesi de yazılı olmayan örf, adet, gelenek ve göreneklerine son derece bağlı olmalarıdır. Zaten yazılı olmayan bu toplumsal kurallar ve eski Türk toplumuna ait pek çok bilgi göçebe yaşamının da bir sonucu olarak kalıcı eserlerden çok halı, kilim, cicim, vb. dokumalar ve bu dokumalar üzerindeki motifler ile ifade edilmişlerdir (Karakuş, 2016:135).

Dokuma sanatı Türk milletiyle özdeşleşmiş bir sanat dalıdır. Bilinen en eski halı olan “Pazırık Halısı”, Altaylar'da Asya Hun bölgesi olarak tanımlanan beşinci kurganda donmuş olarak bulunmuştur. Gördes ya da diğer adıyla Türk düğümü kullanılarak dokunmuş olan halı inanılmaz derecede ince, yüksek kaliteli ve motifleri bakımından çok zengindir (Aslanapa, 1987: 9; Yazıcıoğlu, 1992:2) . 1953 yılında ilk defa sergilendiğinde tüm dikkatleri de üzerine çekmiştir. Ayrıca, pek çok tarihi kaynakta dokumacılık Türklerle birlikte anılmaktadır. Örneğin Romalı tarihçi Priskos Rhetor, Hun İmparatoru Attila'nın Avrupa'ya gelirken beraberinde renkli yaygılar ile birlikte bu yaygıları dokumak için gerekli araç, gereç ve işçiliği de getirdiğini belirtmektedir. Diğer bir tarihçi ve gezgin olan Marco Polo, 13. yüzyıldaki en ince ve güzel halıların Anadolu'da Konya, Kayseri, Kırşehir ve Aksaray gibi merkezlerde dokunduğunu ve Avrupa'ya gönderildiğini belirtmiştir. Tarih boyunca Avrupa'da Türkler ile etkileşim halinde olan tüm yerlerde dokumacılık örneklerine de rastlanmaktadır (Aslanapa, 1987: 9; Deniz, 2005:28; Yazıcıoğlu, 1992:1; Yetkin, 1991:1-2). Her ne kadar dokumacılığın ilk hangi millet tarafından yapıldığı bilinmese de yukarıda belirtilen örneklerin ortaya koyduğu gibi dokumacılık kültürü Türk tarihinin bir parçası olmuş ve hep iç içe ilerlemiştir (Yetkin, 1991:1).

Türk halı sanatının gelişmesi ve ilerlemesindeki en büyük aktörlerden biri merkezi Konya'da yer alan Anadolu Selçuklu Devleti'dir. Anadolu Selçukluları tarafından dokunan ve “Selçuklu Halıları” olarak isimlendirilen bu halılar 13. yüzyıldan günümüze kadar gelen Türk halı sanatının ilk ve en büyük halkalarından birini oluşturmaktadır (Yetkin, 1991:7).

Selçuklu halıları geometrik desenler ile geometrik desenlere uydurulmuş bitkisel motiflerin zengin bir şekilde kullanıldığı ve iri kufi yazılı bordürlerle süslenen “Gördes düğümü” ile dokunmuş halılardır (Yetkin, 1991:6-7).

Teknoloji alanında yaşanan değişim ve ortaya çıkan teknolojik ürünler ile birlikte insanların yaşam biçimleri değişmekte, ihtiyaçları ve talepleri farklılaşmaktadır. Bu süreç geleneksel el sanatlarını da etkilemekte ve bu sanatlara olan ihtiyacı azaltmaktadır. (Ersöz, 2021:7). Günden güne daha vahim bir duruma gitmekte olup Ticaret Bakanlığı tarafından “Geleneksel, Kültürel veya Sanatsal Değeri Olan Kaybolmaya Yüz Tutmuş Meslekler Listesi” oluşturulmuştur. Bu listede ahşap, cam, iplik/tekstil, maden, taş ve toprak gibi farklı hammaddeleri kullanan 31 ana grup altında onlarca farklı meslek listelenmiştir (Ticaret Bakanlığı, 2019). Özellikle el işçiliği ile yapılan zanaatlar yerlerini makinelere ve fabrikalara bırakmakta, zanaatkar sayısı ve bu meslekleri öğrenmek isteyen gençlerin sayısı günden güne azalmakta, temeli usta-çırak ilişkisine dayanan bu sanatların gelecek kuşaklara aktarımını son derece zora sokmaktadır (Ersöz, 2021:7).

Çocukluk, doğduğu andan ölünceye kadar öğrenmeye devam eden insanoğlunun en hızlı ve en yoğun şekilde öğrenmeye maruz bırakıldığı dönemdir. Bu dönemde aile ve toplum kurallarını, değer yargılarını öğrenen çocukların kişiliklerinin de büyük oranda şekillendiği bilinmektedir (Fedakar, 2011:108). Diğer canlılardan farklı olarak insan doğuştan sahip oldukları yeteneklerini geliştirmek ve yeni beceriler kazanmak için diğer insanlara, onları izlemeye, taklit etmeye yani sosyalleşmeye ihtiyaç duyarlar (Oruç, Tecim ve Özyürek, 2011:282). Kağıtçıbaşı (2010:90)’na göre sosyalleşme bireyin içinde yaşadığı toplumun diğer bireyleriyle etkileşime geçmesi, böylece kültür aktarımının sağlanmasıdır.

Çocukların gelişim sürecine etki eden duygusal ve sosyal faktörler incelendiğinde aile bireyleri ve aralarındaki iletişim, arkadaşlarıyla olan ilişkiler, yuva, kreş vb. ortamlar, buralardaki iletişim durumları ve maruz kaldıkları medya öğeleri ilk sıralarda yer almaktadır. Belirtilen bu öğeler ve daha pek çok farklı öğe çocukların gelişiminde ve kültürel aktarımın sağlanmasında son derece önemli roller oynamaktadırlar (Kılınç, 2013:75). Son yıllarda 24 saat kesintisiz yayın yapan çizgi film kanallarının yayın hayatına başlamış, bilgisayar, tablet ve akıllı telefon gibi cihazların hayatımıza girmiş ve YouTube, DailyMotion vb. video paylaşım platformlarının çok daha kolay erişilebilir hale gelmiştir. Bazı ebeveynler akıllı telefon ya da tabletlerini kullanarak çocuklarını sakinleştirmek, yemek yedirmek ya da bir nevi ödül olarak kullanıp istediklerini yaptırabilmek için kullanmaya başlamışlardır (İslim, Kamali-Arslantas ve Solmaz, 2021:14).

Çocuklar belirtilen bu cihazlar ile genel olarak çizgi film izlemektedirler. Yakın zamana kadar ülkemizde yayınlanan çizgi filmlerin büyük çoğunluğu yabancı kaynaklı çizgi filmlerdir. Bu çizgi filmlerin hemen hemen hepsi üretildikleri toplumun kültürel öğelerini ve toplumsal yargılarını taşımaktadırlar. Çocukların öğrenmeye en açık oldukları bu çağda içinde buldukları toplumun kültürü yerine yabancı veya kendi kültürlerine uygun olmayan öğelerle karşılaşmaları mümkün olduğunca önlenmelidir (Aydın, 2018:60).

1.1.ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

İnsanlık tarihinde iletişim oldukça önemli bir yere sahip olup insanoğlu sürekli bir bilgi akışı içindedir. Bilginin derlenmesi, toplanması ve yayılması insanlığın gelişmesi için büyük önem arz etmektedir. Bu bilgi alışverişini sürdürebilmek için teknolojinin gelişmesiyle beraber farklı iletişim araçları kullanılmıştır. Özellikle kalabalık gruplara erişebilmek için kitle iletişim araçlarından faydalanılmıştır. Kitle iletişimi, kitlelere yönelik ileti üretiminin kurumsallaşmış durumunu ifade etmektedir. Tarih boyunca kitle iletişim görevi gazete, dergi, radyo gibi araçlar ile sağlanırken, şu anda bu görevi televizyonlar ve internet yapmaktadır. (Aydın, 2018:7-8).

Ülkemizde televizyonculuk 1968 yılında Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'nun (TRT) yayın hayatına girmesiyle başlamış ve günümüzde neredeyse tüm evlerde yerini almıştır (Duyan Çamurdan, 2007:25). Türk televizyonculuğu 1990'lı yıllarda özel televizyon kanallarının açılmasıyla birlikte çok kanallı yayın hayatına geçmiştir. Özellikle son yıllarda belirli kategorilerde yayın yapan konulu kanallar açılmıştır. Bu kanalların arasında pek çok çocuk ya da çizgi film kanalı da yer almaktadır. Televizyon doğru kullanım sağlandığında çocuk gelişimine katkı sağlarken, yanlış kullanımı ya da yaşa uygun olmayan yayınların izlenmesi durumunda bireysel zararlara da neden olabilmektedir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri kökenli olup ülkemizde de 1990'lı yıllarda uyarlaması yayınlanan Susam Sokağı programının çocukların dil ve zekâ gelişimine olumlu katkıları olduğu görülmüştür (Bar-on, 2000; akt. Duyan Çamurdan, 2007:25).

Walt Disney çizgi filmlerinin 1930'lu yıllarda ülkemizde gösterime girmesinin ardından 1947-1949 yıllarında bazı karikatür sanatçıları bir araya gelerek ülkemizdeki ilk çizgi film denemelerine başlamışlardır. Bu denemelerin sonucu ortaya çıkan "Zeybek Oyunu" isimli animasyon çalışması Türkiye'nin ilk animasyon filmi olarak gösterilebilir. Uzun süre durağan kalan Türk animasyon sineması, 1970'li yıllarda gerçekleşen çalışmalar ile yeniden canlanmaya başlamıştır. Tonguç Yaşar ve Sezer Tansu'nun 1970 yılında beraber

hazırladıkları “Amentü Gemisi Nasıl Yürüdü” isimli çalışma dokuz yüz filmin katıldığı 9. Annency Çizgi Film Şenliği’nde gösterime girmeye hak kazanan ilk Türk yapımı çizgi film olmuştur (Aydın, 2018:24-25).

Televizyonlar ortaya çıktığı günden bu yana hayatımıza dâhil olmuş ve vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Televizyonlar, görüntü, ses ve ışık gibi birden fazla ögeyi birleştirerek farklı duyu organlarına aynı anda hitap ettiğinden dolayı daha da ilgi çekici ve etkili olmaktadır. Toplumumuzun en küçük bireyleri olan çocuklarımız günümüzün en yaygın kitle iletişim aracı olan televizyonlardan etkilenmektedirler. Bu etkilenme düzeyi çocukların yaşına, gelişimine, içinde yaşadıkları topluma ve izledikleri yayına göre farklılaşabilmektedir (Büyükbaykal, 2007:32).

Televizyon, bilgisayar ve internet gibi teknolojilerin hayatımıza girmesiyle daha da hızlı küreselleşen dünya daha küçük bir yer haline gelmekte, kültürler birbirine girmekte ve bu durumda bazı öğeler zamanla ortadan kaybolabilmektedir. Tüm dünyada iletişim araçlarının kullanım durumlarını inceleyen “We are social” şirketinin 2020 yılı raporuna göre ülkemizde günlük ortalama televizyon izleme süresi 3 saat 4 dakika iken, internet kullanım süresi 7 saat 29 dakikadır (We Are Social Inc. Digital 2020: Turkey, 2020:22). Ekran karşısında günlük olarak bu kadar vakit geçiren bir toplumda kültür aktarımı için bu ekranların kullanılmaması düşünülemez. Özellikle geleceğimizi oluşturacak olan çocuklara erişmek için animasyon diziler, çizgi filmler ve animasyonlar son derece etkili bir yoldur. Ancak unutulmamalıdır ki çizgi film ve animasyonlar çocukların gelişiminde büyük rol oynamakta ve çok dikkatli olmak gerekmektedir (Karakuş, 2016:146).

Ülkemizde örgün eğitim kapsamında animasyon eğitimi ilk olarak Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Çizgi Film (Animasyon) bölümü tarafından 1990 yılında verilmeye başlanmıştır. Ülkemizdeki ilk yerli çocuk kanalı olan TRT Çocuk 1 Kasım 2008 tarihinde yayın hayatına başlamasıyla birlikte animasyon eğitimi hız kazanarak yerli çizgi filmler üretilmeye başlanmıştır. Ayrıca, Türk çocuklarının izlediği yabancı çizgi filmlerin olumsuz etkileri göz önüne alınarak “Türk Radyo ve Televizyon Kurulu ve Yayın Hizmetleri Kanun’unda yer alan “Genel ve Tematik yayın yapan televizyon kuruluşlarının, çocuk yayınlarında çizgi filmlere yer vermeleri halinde, çizgi filmlerin en az %20’sinin, diğer çocuk programlarının en az %40’ının Türkçe dilinde üretilmiş yapım olması ve Türk kültürünü yansıtması zorunludur” maddesi (14. Madde) ile beraber yerli üretim çizgi filmlerin üretimi ve yayınlanması hız kazanmıştır (Aydın, 2018:25).

Kültür aktarımı görevini geçmişte temel olarak halk hikâyeleri ve masallar üstlenirken gelişen teknoloji ile birlikte günümüz dünyasında bu görev çizgi filmlere yüklenmektedir (Çetin & Üzer, 2018:2052). Çizgi filmler, çocuklara kültür aktarımında kullanılabilecek en pratik, yaygın ve etkin araçlardan bir tanesidir. Çocukların hayatlarından büyük bir yeri ve önemi olan çizgi filmler, televizyon ve bilgisayarlar aracılığıyla hemen hemen her çocuğa ulaşma imkânı sağlayan araçlardır. Çizgi filmlerde bulunan farklı toplumlara ait öğeler çocuklar tarafından sorgulanmadan kabul görmekte ve kendi kültürlerinin bir parçası gibi algılanabilmektedir. Örneğin, ülkemizde de gösterilen “Ninja Kaplumbağalar” animasyon dizisi Japon kültürüne ait öğeler barındırmakla birlikte, Rönesans dönemine ait ünlü sanatçıların isimlerini taşıması, en sevdikleri yiyeceğin pizza olması gibi farklı kültürlere ait öğeleri bir arada bulundurmaktadır. Ülkemizde de bu ve benzeri yayınların başlamasıyla birlikte çocukların bu karakterleri benimsedikleri, kültürel öğeleri kendi toplumlarına ait olup olmadıklarını irdelemeden olduğu gibi kabul ettikleri görülmüştür. Bu nedenle çizgi filmler kültürlerin sonraki nesillere aktarımı konusunda çocukluklar üzerinde son derece etkili araçlar olmuşturlar (Aydın, 2018:31).

Yönetmen, film, seyirci ve hepsinin içinde yaşadığı toplumsal yapı arasında dinamik bir ilişki bulunmaktadır. Sinema toplum bilimi, kapsamı ve konuları açısından bu dört temel öge arasındaki ilişkilerin birini ya da birkaçını bazen de hepsini çözmeye yönelik çalışmaların bütünüdür. Yönetmen, deneyimlerini bir değerlendirme süzgecinden geçirerek, onlara kendi dünya görüşünü, fikirlerini, düşüncelerini ekleyerek sanatsal bir biçimde izleyiciye aktarmaktadır (Güçhan, 1993:52).

Bu çalışma kapsamında, çocukların gelişimi üzerinde kültür aktarımı konusunda, bu kadar etkili olan çizgi filmlerden, Türk yapımı olan “Maysa ve Bulut” animasyon dizisinde yer alan Geleneksel Türk El sanatı motifleri ve bu motiflere nasıl yer verildiği incelenmiştir.

Doküman incelemesi şeklinde gerçekleştirilen bu çalışmada “Maysa ve Bulut” animasyon dizisinde yer alan dokümalarda kullanılan motifler belirlenerek alanyazında yer alan motifler ile tutarlılığı incelenmiştir. Daha önce de belirtildiği üzere gelişen teknoloji ile birlikte hızla küreselleşen dünyada farklı kültürler özellikle televizyon ve internet aracılığıyla birbirine karışmakta ve birbirlerini etkilemektedir. Bazen kültürel ve toplumsal değişimler o kadar fazla olmaktadır ki çömlekçilik, yorgancılık, ahşap işçiliği ve dokumacılık gibi bazı meslekler ve meslek erbapları tarafından üretilen el sanatları zamanla unutulmaya yüz tutmaktadır. Kültürel aktarımın ve devamlılığın sağlanması, bu mesleklerin ve el sanatlarının unutulmaması için genç nesillere tanıtmak ve sevdirmek son derece önemlidir. Geleceğimizi

oluşturan çocuklarımıza bu aktarımı yapmanın en etkili yollarından biri olan çizgi filmlerde, yer alan öğelerin gerçeği yansıtması da son derece önemlidir. Bu nedenle, kültür aktarımına katkı sağlanmasını ve bu aktarımın doğru yapılmasını hedefleyen bu ve benzeri çalışmaların desteklenmesi gerekmektedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Türk kültürünün bir parçası olan göçebe yaşam ve "Yörük" kültürü kaybolmaya yüz tutan yaşam biçimlerindedir. Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Türkçe Sözlüğü (2021)'nde "Yörük" kelimesi "*Hayvancılıkla geçinen, genellikle Toroslarda yaşayan göçebe Türk oymağı*" olarak tanımlanmaktadır. Göçebe kültürü benimsemiş olan Yörükler, mevsimsel olarak yer değiştiren bir topluluktur. Yaşam tarzlarına bağlı olarak hayvanlarını otlatacakları geniş alanlara, taşınması kolay, hafif ve kullanışlı eşyalara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu eşyaların üretilmesi için kullanabilecekleri, ellerinde en fazla bulunan malzemeler koyunyünü ve keçi kılı olduğundan kullandıkları eşyalarını çoğunlukla bu hammaddelerden üretmişlerdir. Yünden yapılmış, "topak ev" (Resim 1.2.1) dedikleri kubbemsi çadırlar, keçi kılından yapılmış "Kara çadırlar" (Resim 1.2.2) ve yahut "alaçık" (Resim 1.2.3) dedikleri yarım silindirik şeklindeki çadırlar, onların evleridir.

Resim 1.2.1. Topak ev
(Bektaş, 2012:5)

Resim 1.2.2. Kara çadır
(Ümit Korkut İSLİM Fotoğraf Arşivi, 2017)

Resim 1.2.3. Alaçık
(Bektaş, 2012:5)

Yörüklerin günlük yaşamlarında kullandıkları çadırlar, çullar, çuvallar, kolanlar, minderler, yastıklar, halılar, bir ev için gerekli olan neredeyse tüm eşyaları ve hatta bebeklerini yatırdıkları beşikler bile genellikle kadınlar tarafından dokunurdu. Kadınlar keçi kılını ya da koyunyünü “Eğirtmeç” kullanarak ip haline getirir, “Çark” kullanarak büker, iki kat yapar

ve sağlamlaştırılırdı. Sonrasında da dokuma işine geçilirdi. Neredeyse her evde bir “Çulfalık” ya da tezgâh bulunur, kadınlar el birliği ile ihtiyaçları olan malzemeleri dokurlardı (Miyase Muku, Teslime İslim, 2021, Sözlü görüşme).

Tarih boyunca birçok farklı topluluk topraklarımızdan gelip geçmiş ve kendi kültürlerine ait bazı öğeleri geride bırakmışlardır. Ülkemizde 1980’li yıllara kadar farklı Oğuz Boyları, Türkmenler ve Yörükler göçebe ya da yarı göçebe hayatlarını, kendilerine özgü yaşam biçimlerini ve bu yaşam biçiminin getirdiği geleneksel dokuma kültürünü sürdürmüşlerdir. 1980’li yıllardan sonra bu topluluklar genel olarak yerleşik hayata geçmeye başlasalar bile bazı topluluklar göçebe yaşam biçimi ve kültürünü sürdürmeye devam etmektedirler (Balpınar Acar, 1982:8).

Özellikle boy ve oymaklar halinde yaşayan göçebe grupları bir yere yerleşip komşu edinmediklerinden, göç yollarında başka gruplarla karşılaşp kendi benliklerini korumak durumunda kalmışlardır. Ayrıca, kendilerini tanıtmak ve eşyalarına sahip çıkarak başka grupların eşyaları ile karışmalarını önlemek amacıyla çadırlarından kıyafetlerine, binek hayvanlarından sürülerindeki keçi ve koyunlara kadar sahip oldukları tüm eşyaları kendilerine özgü sembollerle yani “damga”larla işaretlemişlerdir. Bununla birlikte bazı eski yazıtlara göre, çadırların renkleri, kuruluş biçimleri ve konumlandırılması da bazı boy ve oymakların kendini tanıtmak amacıyla oluşturdukları unsurlardır (Balpınar Acar, 1982:9).

Yörükler kullandıkları eşyaları oluştururken sözlü anlatım unsuru olan motiflerden de yararlanmışlardır. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü (2021)’ne göre “Motif” kelimesi *“Yan yana gelerek bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan öğelerden her biri”* olarak tanımlanmaktadır. Motifler ve desenler, her yeni neslin kendinden bir şeyler kattığı ve sonraki nesillere aktardığı, zamanla gelişerek devam eden gelenek ve göreneklerdir. Doğal çevre, bitkiler, çevrede görülen canlı varlıklar, eşyalar, yaşanan çevre ve insan vücudu zamanla stilize edilip, dokuma tekniklerine uygulanıp motifler haline getirilerek dokumuşlar ve zamanla gelenek halini almışlardır (Balpınar Acar, 1982:25-26). Soyut kavramlar bile bu dokumalarda yer alabilirler. Hayat ağacı, vazodaki çiçekler, elma ve nar gibi cenneti simgeleyen meyveler ile mihrap, Kâbe, kandil, ibrik ve el figürleri de stilize edilerek seccade halılarda kullanılan motiflerdir. Örneğin, seccadeye yerleştirilen mihrap ve kandiller bir anahtar deliğine de benzetilmekte ve anahtar deliği motifi olarak isimlendirilmektedir. Bu isimlendirme yalnızca şekilsel benzerlikten kaynaklanmamakta, aynı zamanda namaz kılan kişiye cennet ve cehennem kapılarını ve bu kapıların anahtarlarının Allah’ın elinde olduğunu da hatırlatmaktadır (Etikan, 2007:546-551).

Milli kültür ve milli kimlik bir toplumun örf, adet, anane gibi toplumsal değerleri ile toplum tarafından üretilen her türlü el sanatlarının toplamı olarak tanımlanmaktadır (Çetin, Üzer, 2018:2051). Küreselleşen dünyamızda özellikle gelişen teknolojiler sonucu evlerimize giren televizyonlar ve İnternet gibi teknolojiler ile popüler kültür yaygınlaşmakta, milli kültür ve değerleri korumak ve gelecek nesillere aktarmak günden güne daha zor bir hal almaktadır. Binlerce yıllık geçmişi olan kültürümüzün devamlılığını sağlamak ve genç nesillere aktarılması için onlara rehberlik etmek toplumumuzdaki her bireye düşen bir görevdir. Bunu sağlamak adına yeni nesillere sahip oldukları kültürel mirasın anlatılması, onların da bu mirasa sahip çıkmaları ve zenginleşmesine katkı sağlamaları için fırsatlar sunulması gerekmektedir (Çetin, Üzer, 2018:2051; Üzer, 2019: 5).

Gelecek nesilleri oluşturacak çocuklarımız ve gençlerimizin eğitiminde kullanılmak ve kültür aktarımına katkı sağlamak üzere özel olarak hazırlanmış yapbozlar hikâye kitapları, kuklalar gibi pek çok araç bulunmaktadır. Bu araçların yanı sıra dijital araçlardan bir tanesi de çizgi filmlerdir. Çocukluk bireyin en yoğun şekilde öğrenmeye maruz bırakıldığı, ailenin ve toplumun kurallarının öğretildiği, kişinin karakterinin büyük oranda şekillendiği ve benlik kavramının yerleştiği dönemdir (Fedakar, 2011:108). Genel olarak her şeyin bir oyun ve öğrenme aracı olarak kullanılabilirdiği bu dönemde, bazı araçlar diğerlerine göre daha üstün gelebilmekte ve daha etkili olabilmektedir. Örneğin, normal şartlarda herkesin evinde bulunan tencere, tava, kap kacaklar bir çocuğu tüm gün oyalayabilecek, farklı fikirler ve oyunlar üretmesini sağlayıp hayaller kurdurabilecek eşyalardır. Bununla birlikte çocukların eğitimi için özel olarak hazırlanmış yapbozlar, hikâye kitapları, kuklalar vb pek çok araç da bulunmaktadır. Bu araçların içinde en etkili olanlardan bir tanesi de çizgi filmlerdir (Çetin & Üzer, 2018: 2051; Fedakar, 2011:108). Çizgi filmlerin çocuklara toplumun normlarını ve kültürünün öğretilmesindeki önemi ve yeri kamuoyunda gerçekleşen medya merkezli tartışmalardan da anlaşılabilir (Aydın, 2018:1).

Televizyon kullanımının insan ve toplum üzerindeki etkileri hakkında pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında da çocuklarımıza Türk kültürünü anlatan “Maysa ve Bulut” animasyon dizisinin, tüm bölümlerinin senaryosu ve dokümanlarda kullanılan motifleri incelenmiştir. "Maysa ve Bulut" isimli animasyon dizi 2013-2014 yılları arasında TRT Çocuk kanalında yayınlanan, Resimli Film Animasyon Stüdyosu tarafından üretilen, yönetmenliğini Osman Çubukçu, yapımcılığını Mustafa Yavuz Gül'ün üstlendiği ve yörük kültürünün işlendiği bir animasyon dizisidir. Bu animasyon dizide Toros Dağlarında göçebe olarak yaşamlarını sürdüren iki ailenin zaman zaman “konarak”, zaman zaman “göçerek” yaşadıkları

hikayeler anlatılmaktadır. Animasyon diziyeye isimlerini veren küçük yörük kızı Maysa ile koyun çobanı Bulut animasyon dizinin ana karakterleridir. Ayrıca, çevrelerindeki insanların akıl danıştıkları, eğitici ve öğretici hikayeler anlatan “Yaman Dede”, yörük kültürünü genç nesillere anlatmaya çalışan “Güneş Ana”, Maysa’nın anne ve babası Perçin ve Devran gibi pek çok karakter yer almaktadır. Bu çalışma kapsamında, çocukların gelişimi üzerinde kültür aktarımı konusunda, bu kadar etkili olan çizgi filmlerden, Türk yapımı olan “Maysa ve Bulut” animasyon dizisinde yer alan Geleneksel Türk El sanatı motifleri ve bu motiflerin hangi tür dokumalarda yer aldığı belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma 2013 – 2014 yılları arasında TRT Çocuk televizyon kanalında yayınlanan Maysa ve Bulut animasyon dizisinin YouTube video paylaşım platformu, TRT Çocuk hesabından paylaşımına açılmış 66 bölüm ile sınırlıdır.

1.4. TANIMLAR

1.4.1. Animasyon (Canlandırma)

Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Animasyon” kelimesi “*“Tek tek resimleri veya hareketsiz cisimleri gösterim sırasında hareket duygusu verebilecek bir biçimde düzenleme ve filme aktarma işi”* olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr. Erişim tarihi: 2 Haziran 2021).

1.4.2. Boyun Tasması

Develerin boynunu saran süslenmiş bir çeşit tasmadır (Çulha, 2008:1839).

1.4.3. Çizgi Film

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü (2021)’nde “Çizgi film” kelimesi “*bir konuyla ilgili olarak karakterlerinin hareketlerini belirtecek biçimde art arda çizilmiş resimlerden oluşan sinema filmi*” olarak tanımlanmaktadır.

1.4.4. Ala Çuval

Bir çeyiz çuvalı olan ala çuval (Soysaldı, 2009:161), evden giderken çeyizin yüklendiği ve sonrasında ise günlük yaşamların bir parçası olan dokumalardır. Kıyafet, kap ve kacakların taşınmasında kullanılan ala çuvallar, içine konacak eşyaya göre dokunmakta ve ona göre isim almaktadırlar (Öztürk Pişkin, 2012:106).

Halk arasında giyecekler esvap, çamaşır ya da sırt-baş olarak adlandırılmaktadır. Özellikle harmandan sonra ev ahalisi için sırt-baş görülmekte, yani kılık kıyafet alınmaktadır. Ayrıca, düğünden önce gelin ve yakın akrabaları için sırt-baş görülmekte ve alınan kıyafetler

günlük kullanılan çuvallara göre daha süslü ve renkli dokunan, bu nedenle de ala çuval olarak isimlendirilen çuvallarda saklanmakta ve çeyiz olarak verilmektedir (Deniz, 2007:2).

1.4.5. Desen

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü (2021)'nde "Desen" kelimesi "Tahta, çini, kumaş, kâğıt vb. yüzeylerin üzerinde varlıkları, nesnelere belirli çizgilerle gösterme, tasvir etme." olarak tanımlanmaktadır. Balpınar Acar tarafından da "*Motiflerin farklı şekillerde birleştirilmesiyle oluşturulan yapıya verilen isimdir*" şeklinde tanımlanmıştır (Balpınar Acar, 1982:25).

1.4.6. Dokuma

Dokuma, iki ya da daha fazla sayıda ipin birbirleri arasından, altından ya da üstünden geçirilerek meydana getirilen üründür (Deniz, 2000:57). Dokuma tezgâhlarında dikey olarak hazırlanan çözümlü ipliklerinin arasından yatay şekilde atkı ipliklerinin geçirilmesiyle dokuma oluşmaktadır. Dokuma esnasında deseni oluşturan atkı iplikleri dokumanın ön planında ise atkı yüzü dokuma, çözümlü iplikleri ön planda ve deseni oluşturuyor ise de çözümlü yüzü dokuma olarak isimlendirilmektedirler (Kılıçarslan, 2014:20)

1.4.7. Halı

Halı, çözümlü iplikleri üzerine desen iplikleri ile düğümler atılarak aralarından birkaç sıra atkı ipliği geçirildikten sonra sıkıştırılarak aynı ya da farklı yüksekliklerde kabartmalı olarak kesilmiş havlı dokumalar şeklinde tanımlanmaktadır (Aytaç, 1982, s.86).

1.4.8. Havut

Devenin sırtındaki üst kısımları renkli, çuldan yapılmış semerdir (Çulha, 2008:1839).

1.4.9. Heybe

İçerisinde yiyecek vb. küçük boyutlu eşyalar taşımak için omuza atılarak kullanılan çift taraflı cebi olan dokuma çeşididir. Atın terkisi ya da insan sırtında taşınabilir. Hayvan sırtına atılacak olanda orta alan uzun tutulurken insan boynuna asılacak olanda orta kısım yarı bırakılarak boyundan geçmesi ve ceplerin birinin önde birinin arkada olması sağlanır (Ölmez ve Etikan, 2014:65).

1.4.10. Kilim

Kilim, atkı yüzü bezayağı dokuma örgüsüne sahip ve her motifi ayrı bir atkı ile dokunan, atkı bezemeli, çift yüzü-tersi ile yüzü aynı görünüme sahip bir dokumadır (Soysaldı, 2009:27).

1.4.11. Minder

Üzerine oturmak için kullanılan sedirlerin üstüne konan 50x60 ya da 60x60 cm boyutlarında içi pamuk ya da yünle doldurulmuş dokumalara verilen isimdir (Balpınar Acar, 1982:115).

1.4.12. Motif

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü (2021)'nde "Motif" kelimesi "Yan yana gelerek bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan öğelerden her biri" olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, bezeme ve süslemede bütünü oluşturan parçalardan her birine verilen ad olarak tanımlanmakta ve motif karşılığı olarak Türkçe "Örge" sözcüğü kullanılmaktadır (Sözen ve Tanyeli, 2012: 214)

1.4.13. Seccade

Arapça "secde" kelimesinden gelen seccade, üzerinde namaz kılınan küçük halı anlamına gelmektedir (Bayraktaroğlu, 1999:57)

1.4.14. Yastık:

Çoğunlukla içi saman doldurulmuş sedirlerin arkalarına dayanan dar ve uzun halı, kilim, sumak, cicim, zili gibi dokuma veya örtüler (Balpınar Acar, 1982:117).

1.4.15. Yaygı:

Yer ya da döşeme üzerine serilen örtülere verilen isimdir. Bazı bölgelerde "yazgı" veya "sergi" olarak da isimlendirilmektedir (Balpınar Acar, 1982:117).

1.4.16. Yörük:

Anadolu coğrafyasında mevsimlere göre konargöçer olarak yaşayan ve geçimini genel olarak küçükbaş hayvancılık ile sağlayan Türk topluluklarıdır (Akan, 2016:39).

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. KAYNAK ARAŞTIRMASI

Günümüzde gelişen teknoloji ile televizyon, internet ve mobil cihazlar hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu cihazlar çocuklar için dünyaya açılan bir pencere görevi görmekte ve çocuklar bu yolla çeşitli oyunlar oynamakta, özellikle de çizgi filmler izlemektedirler.

Atan (1995) tarafından gerçekleştirilen “Animasyonların Kültür Aktarımındaki Yeri” başlıklı tez çalışması ülkemizde animasyonların kültür aktarımını inceleyen ilk çalışmalardan bir tanesidir. Bu çalışmada televizyonlarda gösterilmekte olan farklı animasyon filmler ve reklamları incelenmiştir. Çalışma sonuçları izlenen animasyonların etkisinin büyük olduğundan ancak bu etkinin istenen yönde olmadığını belirtmektedir. Bu yüzden hazırlanacak animasyonlarda kültür aktarımının doğru yapılabilmesi için 14 maddelik bir öneri paketi sunmuştur. Bu öneriler;

1. Sevimli, eğlendirici olmalıdır.
2. Bilgi verici ve eğitici olmalıdır.
3. Toplumun tüm kesimlerine hitap etmelidir.
4. Üretimi teşvik etmelidir.
5. Doğru bilgiler verilmelidir.
6. Topluma sanat ve güzellik duygularını aşılmalıdır.
7. Kendi toplumuna, kültürüne, gücüne güvenmeyi öğretmelidir.
8. Kişilik kazandırıcı ve karakter geliştirici olmalıdır.
9. Kültürel yozlaşmaya (dejenerasyona) sebep olmamalıdır.
10. Sürekli tüketen bir toplum tipi oluşturulmamalıdır.
11. Toplumun yaşayan değerleriyle ters düşmemelidir.
12. Yanıltıcı ve aldatici olmamalıdır.
13. Milli birliği ve bütünlüğü bozucu özellikler taşımamalıdır.
14. Dil'i ve inançları zedeleyici olmamalıdır şeklindedir (Atan, 1995:81-82).

Aydın (2018) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde ülkemizde çocuk kanallarında yayınlanan çizgi filmlerin içerik ve mesajlarının çocukluğa etkilerinin neler olduğu araştırılmıştır. Bu kapsamda TRT Çocuk ve Disney Channel kanallarından seçilen 6 farklı yapım içerik analizine tabi tutulmuştur. Böylece yerli ve yabancı kaynaklı yapımların

içerik ve mesajlarının birbirlerinden nasıl farklılaştıkları incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, hazırlanan yapımların kendi kültürel öğelerini taşımaları son derece doğal kabul edilse de küreselleşen günümüz dünyasında hazırlanan yapımların pek çok farklı ülkede izleneceği bilinmektedir. Ancak buna rağmen bazı mesajların özellikle yabancı kaynaklı animasyon dizilere yerleştirildiği belirtilmiştir. Bu kapsamda yerli yapımların desteklenmesi ve sayısının artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Çetin ve Üzer (2018) günümüz dünyasında küreselleşme ile birlikte milletlerin kendilerine has özelliklerini kaybetmeye yüz tuttıklarını ve kültürel çeşitliliğin hızla azaldığını, bu yüzden de milli kültür öğelerine sahip çıkmanın ve gelecek nesillere aktarmanın son derece önemli olduğunu, bunun için de animasyon dizilerin büyük rolü olduğunu vurgulamışlardır. Bu kapsamda Küçük Hezarfen isimli animasyon dizisinde yer alan kültür öğelerini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarında Küçük Hezarfen animasyon dizisinde 23 farklı kültür öğesinin yer aldığı belirlenmiş olup, kültür aktarımında animasyon filmlerin önemi belirtilmiştir.

Durdu Zor (2017) araştırmasında animasyon filmlerdeki kültürel öğeleri incelemiştir. Animasyon filmlerin kültür aktarımındaki önemini vurgulayan çalışma kapsamında animasyon dizideki karakterlerin giysi özellikleri renk ve biçim parametreleri üzerinden incelenmiş ve Yörük kültürünü ne derece yansıttığı belirlenmiştir.

Dursun ve Uzuner Yurt (2017)'a göre, gelişen teknoloji ile birlikte televizyon kanallarının sayısı artmış, bu artış ile birlikte televizyon için hazırlanan yapımların sayısı ve çeşitliliği de artmıştır. Bu durum yalnızca ülkemizde değil, tüm dünyada geçerli olmakla birlikte bir ülkede hazırlanan yapımlar çok kısa sürede başka ülkelerde de gösterime girmektedir. Doğal olarak üretildiği toplumun kültürel öğelerini taşıyan bu yapımlar, gösterildiği toplumların kültürlerini de etkilemektedirler. Farklı kültürlerin yapımlarından en çok etkilenenlerin mukayese yetisine sahip olmayan küçük çocuklar olduğu söylenebilir. Bu yüzden çocukların izledikleri yapımlar konusunda çok dikkatli olunması gerekmektedir. Tematik kanalların yaygınlaşması ile birlikte ülkemizde çocuk kanalları kurulmuş ve kendi kültür öğelerimizi taşıyan yerli yapımlar daha çok desteklenmeye başlamıştır. Özellikle animasyon diziler kültürel öğelerin yeni kuşaklara aktarılması ve devamlılığın sağlanması açısından önemli rol oynamaktadır. Dursun ve Uzuner Yurt (2017) gerçekleştirdikleri çalışmada Maysa ve Bulut animasyon dizisinde yer alan kültürel öğeleri incelemişler ve Maysa ve Bulut animasyon dizisinin tamamen yerli yapımlar olduğunu ve içeriğinde pek çok kültürel öğe bulunduğunu belirtmişlerdir.

Karakuş (2015) gerçekleştirdiği çalışmada animasyon filmlerin kültür aktarımı konusundaki etkisini araştırmıştır. Özellikle değerler eğitimi ve milli değerlerin kuşaklar arası aktarımında animasyon filmlerin rolünü inceleyen bu çalışma kapsamında TRT Çocuk Kanalında yayınlanan “Niloya” isimli animasyon dizisi incelenmiştir. Bu kapsamda nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi şeklinde gerçekleştirilen bu araştırmada rastgele seçilen 18 bölüm değerlendirilmiş ve “sevgi, saygı, hoşgörü, duyarlılık ve yardımlaşma” gibi değerleri yansıtan öğeleri içerdiği belirlenmiştir.

Karakuş (2016)’a göre, bir milletin sahip olduğu en değerli hazinelerden bir tanesinin örf, adet, gelenek, görenek, şiir, masal, efsane vb. somut olmayan kültürel mirası olduğunu ve bu mirasın sonraki kuşaklara doğru bir şekilde aktarılabilmesi için toplumdaki tüm bireylere görevler düştüğünü belirtmiştir. Kültürel mirasın çizgi filmler yoluyla aktarılıp aktarılamayacağı konusunda araştırmalar yapan araştırmacı, gerçekleştirdiği bu çalışmada Maysa ve Bulut animasyon dizisinin kültürel mirasın aktarımında etkili olup olmadığını incelemiştir. Bu kapsamda öncelikli olarak UNESCO’nun 2013 yılında kabul ettiği 11 kültürel mirasın Maysa ve Bulut animasyon dizisinde var olup olmadıklarına bakmıştır. Çalışma sonucunda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde günümüzde unutulmaya yüz tutmuş olanlar da dahil pek çok kültür ögesine yer verildiği, somut olmayan kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda son derece önemli bir yapım olduğu belirlenmiştir.

Cerrah Özsevgeç ve Saka (2018) yaptıkları araştırmada ilkokula giden öğrencilerin izlemeyi en çok tercih ettikleri çizgi filmleri ve bu çizgi filmlerin onların kişilikleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmaya göre, öğrencilerin sınıf seviyesine göre farklı çizgi filmleri tercih ettikleri görülürken, özellikle olumsuz davranış gösteren öğrencilerin izledikleri çizgi film karakterlerinin de bu davranışları sergiledikleri belirlemiştir. Diğer bir taraftan yerli yapım çizgi filmlerin olumlu davranış gösteren öğrenciler tarafından daha çok tercih edildiği görülmüştür.

Taş Alicenap (2015) animasyon filmlerin senaryolarının oluşturulması esnasında somut olmayan kültürel mirasın nasıl kullanılabileceğini incelemiştir. Bu kapsamda animasyon bölümünde öğrenim görmekte olan öğrencilerin “Öykü Oluşturma” dersi kapsamında milli kültür öğelerinden yararlanmalarını istemiştir. Kültür aktarımında animasyon filmlerin önemini vurgulayan, ancak senaryo oluşturma aşamasında yaşanan konu ve yaratıcılık anlamındaki kısır döngüden kurtulmak için masallar ve efsaneler gibi geleneksel kültür anlatılarının kullanılabileceğini belirtmiştir.

Tozduman Yaralı ve Avcı (2017), diğer çalışmaların aksine animasyonlardaki geleneksel kültür öğeleri yerine popüler kültürün aktarımında animasyon filmlerin rolünü araştırmıştır. Bu kapsamda TRT Çocuk kanalında yayınlanan yerli bir yapım olan “Rafadan Tayfa” isimli animasyon diziyi incelemiştir. Araştırma kapsamında her bölümünde en az altı farklı popüler kültür öğesi barındıran 13 farklı bölüm incelenmiştir. Geçmişte masallar ve hikâyeler ile sağlanan kültür aktarımının günümüzde çizgi filmler ile aktarıldığını belirten yazarlar animasyon dizinin seksenli yıllarda geçtiği şekilde kurgulansa da günümüze ait pek çok popüler kültür öğesini barındırdığını belirtmişlerdir.

Türkmen (2012) gerçekleştirdiği araştırmada animasyon filmlerin kültür aktarımındaki rolünü “Pepee” isimli Türk yapımı animasyon filmi inceleyerek değerlendirmiştir. Araştırma kapsamında yazarın dikkat çektiği en önemli noktalardan bir tanesi çocuklar tarafından beğenilen ve çok izlenen animasyon film karakterlerinin yalnızca çizgi film karakteri olarak kalmadıkları, kırtasiyeden mobilyaya, tekstilden gıda sektörüne kadar pek çok farklı sektörde ürünlerinin piyasaya sürüldüğüdür. Bu yönüyle günlük hayatımıza daha çok giren çizgi film karakterleri böylece çocukları daha da çok etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında yerli yapım çizgi filmler ve bu çizgi filmlerde işlenen konular, anlatılan hikayeler, karakterlerin davranışlara çocuklarımıza kültür aktarımı bakımından son derece önem arz etmektedir.

2.2. DOKUMA

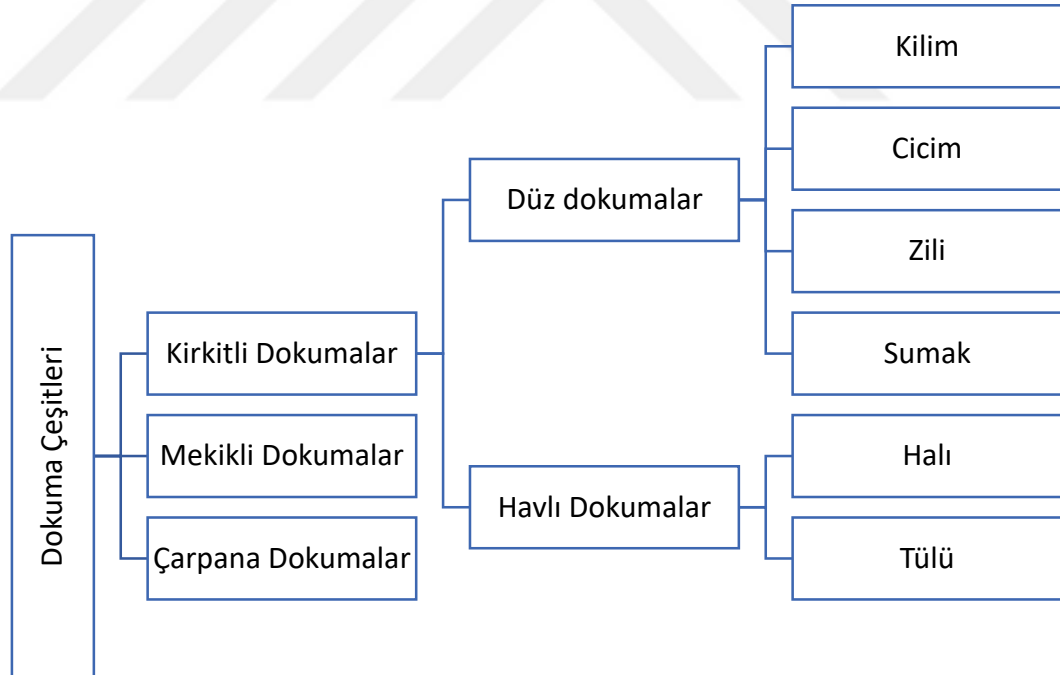
Dokuma, iki ya da daha fazla sayıda ipin birbirleri arasından, bir alttan bir üstten üstünden geçirilerek meydana getirilen üründür (Deniz, 2000:57). Atkı ve çözümlü iplikleri dışında desen ipliği olarak da isimlendirilen üçüncü bir iplik daha kullanılarak da dokuma yapılmaktadır. Desen ipliği kullanılarak yapılan bu dokumalar tersten yapılmakta, iplikler daha sonra kırkım makası kullanılarak bir boyda kesilerek düz bir yüzey oluşturmaktadır (Deniz, 2000:57).

Dokumacılığın tam olarak hangi alanda başladığı bilinmemekle birlikte Orta Asya’da doğduğu ve meydana gelen göçlerle birlikte diğer bölgelere de yayıldığı düşünülmektedir (Aslanapa, 1997: 18; Balpınar Acar, 1982:13). Dokumacılığın ortaya çıkış merkezi Mısır uygarlığı olarak bilinirken, yeni bulgular dokumacılığın ortaya çıkış merkezinin Mezopotamya – Orta Asya olduğuna işaret etmektedir. Meydana gelen bu değişikliğin temel nedeninin dokuma yapılan hammaddenin, yani yünün kaynağı olan koyunların ilk olarak Orta Asya’da ehlileştirilmiş olmasıdır (Yağan, 1978; akt. Oyman Büken, 2005:63).

Türk tarihi kültür ve sanat açısından incelendiğinde yaşadıkları coğrafya, yaşam tarzı ve yeteneklerine göre ellerinde bulunan hammaddeyi yaratıcılıklarını da kullanarak iplik üretme, dokuma, boyama gibi işlemlere tabi tutarak ihtiyaçlarına yönelik çeşitli tekstil ürünleri ürettikleri görülmüştür. Ortaya çıkan her bir ürün belli bir bilgi ve beceri birikiminin sonucunda ortaya çıkmakta olup üretilen her bir ürün bu birikime yeni bir bilgi daha ekleyerek gelişmesine ve zenginleşmesine de olanak sağlamaktadır. Bu ürünler doğal olarak üreten toplumun izlerini de taşımakta, hatta aynı toplumun farklı coğrafyalarında bile kültürel farklılıklar gösterebilmektedir (Akpınarlı ve Üner, 2018:133). Bu farklılaşmanın ve kültürel zenginliğin en iyi örneklerinin görülebileceği dokuma türlerinden bir tanesi tamamen insan gücü ile çalışan tezgâhlar kullanılarak, el emeği ile üretilen el dokumalarıdır (Oyman ve Akdağ, 2013:231).

2.2.1. Dokuma Çeşitleri

Dokumalar atkı ve çözümlü olmak üzere en az iki ve daha fazla iplik grubunun farklı şekillerde birbirine dolanması ve sıkıştırılması ile ortaya çıkmaktadır. El dokumaları üretimde kullanılan araçlara göre kirkitli dokumalar, mekikli dokumalar ve çarpana dokumalar olmak üzere üç temel gruba ayrılmaktadır (Şekil 2.2.1.1) (Onuk, Akpınarlı, Ortaç, Alp, 1998:9).

Şekil 2.2.1.1. Dokuma Çeşitleri (Onuk, Akpınarlı, Ortaç, Alp, 1998:9; Çizimi: Filiz İSLİM, 2021)

Kirkitli Dokumalar

Atkı, çözümlü ve desen ipliklerinin, ağaç ya da demirden yapılan tarak benzeri “kirkit” ile sıkıştırılması ile yapılan dokumalara kirkitli dokumalar denilmektedir. Kirkitli dokumalar,

havlı kirkitli dokumalar (halı ve tülü) ve düz kirkitli dokumalar (kilim, zili, sumak, cicim) olarak ikiye ayrılmaktadır (Onuk, Akpınarlı, Ortaç, Alp, 1998:10; Öngen, 2016:62; Tağı, Başaran, 2019:173; Yarmacı, Başaran, 2018:579).

Havlı Dokumalar

Atkı ve çözgü sistemine ek olarak atkı yönünde ilave desen iplikleri kullanılarak dokunan ve havlı bir yüzeye sahip dokuma türüdür. Havlı dokumaların grubunun en bilinen örnekleri halı ve tülüdür (Acar, Tosun, 2017:61; Öngen, 2016:62)

Düz Dokumalar

Kilim: Kilim, havsız, düz yüzeyli, yer yaygısı olarak kullanılan bütün atkı yüzülü dokumalara verilen genel bir isimdir (Onuk, Akpınarlı, Ortaç, Alp, 1998:10; Soysaldı, 2009:27). Atkı yüzülü bezayağı şeklinde ve her motifi ayrı bir atkı ile dokunan, atkı bezemeli, her iki yönü de aynı görünüme sahip bir dokuma türüne kilim denilmektedir (Soysaldı, 2009:27).

Döşeme, sedir, divan gibi yerlere serilen desenlerle süslü ve renkli, havsız dokumalar arasında en bilinen dokuma türüdür. Kilimler, çözgülerin atkılar tarafından tamamen gizlendiği atkı yüzülü dokumlardır (Balpınar Acar, 1982:45). Genel olarak hammaddesi yün ve kıldır. Kilimler, yaygı olarak kullanılabilirdikleri gibi, eşya taşımak için heybe, torba ya da yiyecek muhafazası için çuval kullanılabilirler.

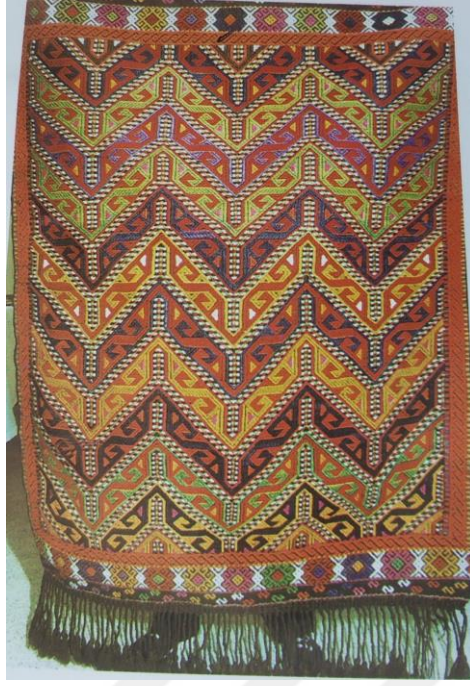
Cicim: Heybe, yastık, çuval, torba ve yer yaygısı olarak kullanılan cicim dokumalar genel olarak yün ipliklerden dokunmaktadır. Yüzü ve tersi farklı görünen cicimler, gergin çözgü ipliklerinin üzerine düz, bezayağı veya atkı yüzülü zemin örgüsü üzerine renkli desen ipliklerinin çözgü üzerinden belli atlamalarda motifleri oluşturduğu dokuma türüdür. Zemini oluşturan çözgü ve atkı iplikleri genellikle aynı renk ve kalınlıktayken, desen için kullanılan iplikler ayrı renk ve kalınlıkta olur. Böylece, dokumanın yüzeyinde sonradan işlenmiş hissi veren kabarıklıklar meydana gelir (Resim 2.2.1.1.). Bezen cicim dokuma arasına zili ya da sumak dokuma teknikleri de kullanılarak süslemeler de yapılabilirler (Balpınar Acar, 1982:55; Sökmen, Ölmez, 2016:1).

Resim 2.2.1.1. Cicim Dokuma Örneği
(Sökmen, Ölmez, 2016:9)

Zili: Atkı ve çözgünün eşit bağlantılı bezayağı dokumasına sahip olduğu, bezemelerin ise atlamalı atkı tekniğinde dokunduğu dokuma türüne “Zili” denilmektedir (Resim 2.2.1.2.). Atkı ve çözgü ipliklerinin ham maddesi olarak keçi kılının kullanıldığı ve genel olarak yer yaygısı olarak kullanılan dokumalar “çul” olarak isimlendirilmektedir. Bununla birlikte, insan tenine temas edeceğinden dolayı daha yumuşak olması gereken yastık, minder, heybe gibi eşyaların atkı ve çözgüsünde koyunyünü de kullanılabilir (Soysaldı, 2009:107).

Zili, üç ya da daha fazla ipliğin kullanıldığı dokuma sistemine dayanan bir dokuma türüdür. Bu dokumalarda desen iplikleri, kendi desen alanlarında yer alan çözgü ipliklerinin üç üstünden bir altından geçirilerek dokunmakta ve daha sonra iki sıra atkı ipliği ile sıkıştırılmaktadır (Onuk, Akpınarlı, 2011:86).

Resim 2.2.1.2. Zili tekniğiyle dokunmuş namazlık, Silifke Yöresi
(Onuk, Akpınarlı, Ortaç, Alp, 1998:308)

Sumak: Atkı ve çözüğü iplikleri dışında desen ipliklerinin de ikili çözüğülerle sarılarak dokunduğu dokuma türüne “Sumak” denilmektedir (Resim 2.2.1.1.2.4.1.). Desen ipliklerinin çözüğü ipliklerine sarılışına göre düz sumak, ters sumak, çapraz sumak ve balıksırtı sumak olarak isimlendirilen türleri bulunmaktadır (Aydın, 2011:20; Onuk, Akpınarlı, 2011:87).

Resim 2.2.1.2. Sumak tekniğiyle dokunmuş çuval, Silifke Yöresi
(Onuk, Akpınarlı, Ortaç, Alp, 1998:306)

2.3. DOKUMACILIĞIN TARİHÇESİ

İnsanların avcılık ve toplayıcılık ile yaşamını sürdürdüğü ilk çağlarda özellikle soğuktan ya da sıcaktan korunmak amacıyla avladıkları hayvanların derilerinden yaptıkları kıyafetleri giydikleri düşünülmektedir. Zaman içinde değişen iklim koşulları insanları giyebilecekleri daha uygun kıyafetler aramaya yöneltmiş olsa da dokumanın ortaya çıkışını tek başına açıklayabilecek kadar kuvvetli bir sebep değildir. Dokuma işini gerçekleştirebilmek için öncelikli olarak hammaddeye ve o hammaddeyi işleyebilecek teknolojik altyapıya ihtiyaç duyulmuştur. Hammadde bulunsa bile dokumayı yapmak için gerekli araç gereç bulunmadan ya da üretilmeden hammadde tek başına bir işe yaramayacaktır. Bu nedenle insanların dokuma için gerekli hammaddeyi temin etmesi ve dokuma işini gerçekleştirebilecek teknolojik yeterliğe ulaşmasının ancak yerleşik hayata geçtikten sonra gerçekleşmiş olabileceği öngörülmektedir (Çelik, 2014:1; Oyman Büken, 2005:64).

Arkeolojik bulgular yaklaşık 8000 yıldır kumaş üretildiğini yani dokumacılığın yapıldığını göstermektedir. Koyunlar evcilleştirilmeden önce insanların uzun bitki liflerini eğirerek iplik haline getirdikleri ve dokuma yaptıkları bilinmektedir. Ülkemizde yapılan kazılarda ortaya çıkan kalıntılar yaklaşık olarak M.Ö. 7500'lü yıllarda koyunların evcilleştirildiğini, yani dokuma için gerekli hammaddenin temininin kolaylaştığını göstermektedir. Ülkemizde Çatalhöyük'te bulunan mezarlarda yaklaşık olarak M.Ö. 6000'li yıllardan kalan yünden üretilmiş bez parçalarına rastlanılmıştır (Balpınar Acar, 1982:13; Çelik, 2014:1; Oyman Büken, 2005:64).

İnsanlık tarihi incelendiğinde örücülük ve dokumacılık ilk ortaya çıkan ve günümüze kadar gelişimini sürdüren el sanatları olarak karşımıza çıkmaktadır (Aytaç, 2019:318; Çelik, 2014:1). Geleneksel halı ve kilim dokumacılığının hammadde kaynağını oluşturan hayvancılık Türklerin tüm tarih boyunca en iyi yaptıkları ve hayatlarının bir parçası olan işlerin başında gelmektedir. Hammaddenin bu kadar kolay temin edilmesine paralel olarak gelişen dokumacılık binlerce yıldır ottan koyuna, koyundan yüne, yünden ipliğe, iplikten halı, kilim, heybe ya da battaniye gibi çok çeşitli formlarda ürünlere dönüşerek birbirini beslediği ekonomik bir yapıya dönüşmüştür (Aytaç, 2019:318). Tüm bu yapının oluşması araç ve gereçlerin ilk ortaya çıkışından bugün kullanılan hallerine dönüşene kadar binlerce yıl sürmüştür. Bu süreçlerin yer aldığı dokumacılığın ana vatanının Anadolu olduğuna delil olarak gösterilebilecek Asur ve Hitit çivi yazılı tabletler de dâhil pek çok tarihi belge bulunmaktadır (Çelik, 2014:1).

Dünyanın en eski halısı olarak nitelendirilen yaklaşık olarak 2500 yaşındaki Pazırık Halısı, Asya Hunlarının yaşadığı Altay Dağlarının eteklerindeki Pazırık bölgesinde bir mezarın içinin su dolması sonucu donarak günümüze kadar gelmiş bir yaygıdır (Resim 2.3.1.). Ayrıca bu halı ile birlikte aynı kurgan içerisinde keçe yaygılar ve düz dokuma parçaları da bulunmuştur. Göçebe toplulukların yaşam biçiminin bir gereği olarak ortaya çıkan düğümlü dokuma tekniğinin yaşanan göçlerle birlikte Türkler tarafından Anadolu'ya getirildiği ve bu topraklarda olan dokumacılık kültürü ile birlikte daha da zenginleştiği düşünülmektedir (Aslanapa, 1997:8; Balpınar Acar, 1982:13; Deniz, 2000:49).

Resim 2.3.1 Pazırık Halısı
(Leningrad Hermitaj Müzesi, St. Petersburg, Ayşegül KARAKELLE Fotoğraf Arşivi, 2021)

İnsanlar, özellikle kadınlar el sanatlarını ilk başta kendi ihtiyaçlarını gidermek, daha sonra ise ticaret yaparak ev ekonomisine katkıda bulunmak amacıyla bulmuş ve geliştirmişlerdir. Boş zamanlarını çevrelerinde gördükleri hammaddeleri kullanarak ihtiyaçlarına uygun bir şeyler üretmek için değerlendirmişler ve sonunda el sanatları teknolojinin de ilerlemesiyle gelişerek devam etmiştir. El sanatları ürünlerinde desenler ve desenleri oluşturan motiflerin büyük anlam ve önemi vardır. El sanatları ürünlerinin, Anadolu kadınının duyu ve düşüncelerini içermesi bu ürünlere estetik ve sanat değeri katmış ve her biri adeta bir sanat eserine dönüşmüştür (Kayabaşı ve Yanar, 2013:169).

Kadınlar yüzyıllardır aşk, umut, korku, ölüm gibi duygularını ve beklentilerini yaptıkları dokumalara yansıtarak, desenler ve o desenleri oluşturan motifler aracılığıyla kendilerini ifade etmişlerdir. Bilindiği gibi eskiden ataerkil bir yapıda olan Türk toplumunda,

kadınlar sözlü iletişimi kullanarak kendilerini çok rahat ifade edememekteydiler. Bu yüzden dokumalar bir mektup gibi doğrudan söylenemeyen sözleri ve duyguları ifade etmek için kullanılmıştır. Erkekler ava çıktıklarında ya da savaşa gittiklerinde kadınlar evde dokumaya devam ederken ve erkekleri için duydukları korkuları, umutları motiflere yansıtıyorlardı. Yapılan araştırmalarda motiflerin her yörede anlaşılan sabit anlamları olmasının yanında, birbirinden farklı yan anlamlar da taşıyabildikleri görülmektedir. Bazıları sadece kişisel bir anlam taşıırken bazılarının anlamları da kültürel kodlara dayalıdır. Bu işaret ve semboller sistemi, içinde yaşadığı toplumda anlam kazanmaktadır. İçinde yaşadıkları toplumda, kendi zenginliklerini, duygusal ve duyuşsal mesajlarını insandan insana iletmektedirler. İşte bu yüzden yüzyıllardır, motifler ve desenler toplumun kültürel ve psikolojik birikimlerini aktarmaktır (Acar, 1975:9; Aslanapa, 1987:9; Karakuş, 2016:135; Kılıçarslan, 2014:20).

Yaşadığı her olayı duyguyu ve inançlarını sembolleştiren ve bunu hayatına katan Anadolu kadını, kendini ifade etme aracı olarak gördüğü motiflere, doğumları, ölümleri, ayrılıkları, kavuşmaları ve özlemlerini ve daha birçok duyguyu işleyerek, kilimleri dokuyarak kendinden izler bırakmıştır (Etikan ve Kılıçarslan, 2012:103).

2.4. DOKUMACILIKTA KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER

Dokumacılıkta da yapılan dokumanın türüne göre pek çok farklı araç ve gereç kullanılmaktadır. Dokuma tezgâhı, kirkit ve ayarlı kırkım makası en çok ve ortak kullanılan malzemeler olarak sıralanabilirken, atkı ipliği, çözgü ipliği ve desen ipliği de en çok kullanılan gereçler olarak sıralanabilir. Kullanılan araçlar ilk ortaya çıktıkları günden günümüze kadar kemik, bronz, pişmiş toprak ve taş gibi farklı malzemeler kullanılarak üretilmişlerdir (Gökçe, Bilen, 2019:33).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde daha çok kirkitli dokumalar yer almaktadır. Bu nedenle bu bölümde kirkitli dokumalarda kullanılan araç ve gereçlerden bahsedilmektedir.

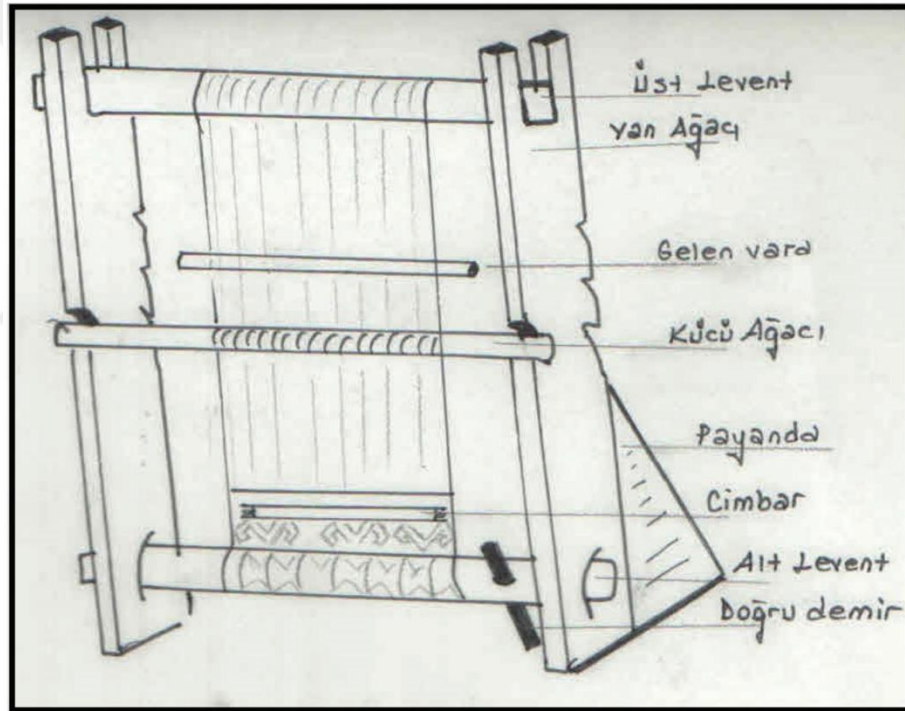
2.4.1. Dokumada Kullanılan Araçlar

Dokuma Tezgâhı

Geçmişini yaklaşık 8000 yıl öncesine dayanan dokumacılık (Balpınar Acar, 1982:13; Çelik, 2014:1) tezgâhlarla birlikte gelişmiş ve çoğalmıştır. “Penelope Tezgâh” olarak adlandırılan ilk tezgâhtan bu yana kullanılan araçlar bu süreçte büyük değişiklikler geçirmişlerdir. Geçmişte kullanılan tezgâhlara ait en eski bulgulara M.Ö. 600’lü yıllarda üretilen vazoların üzerindeki resimlerde karşılaşmıştır. Gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda her ne kadar çeşitli araçlar ele geçirilse de bugüne kadar herhangi bir tezgâh ele

geçirilememiştir. Bunun nedeni olarak da genellikle ahşaptan yapılan tezgâhların zaman içerisinde çürüyerek yok olduğu düşünülmektedir (Oyman Büken, 2005:64).

Tezgâhlar dokuma araç listesinin en başında yer alan ve dokumanın yapılabilmesi için gerekli olan ana malzemedir. Dokuma tezgâhları yatay ve dikey olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır (Yazıcıoğlu, 1992:52). Dokuma tezgâhları en basitinden en karmaşığına kadar levent, gücü ve varan-gelen olarak isimlendirilen üç ana parçadan oluşmaktadır (Balpınar Acar, 1982:41). Levent, birisi tezgâhın alt kısmında diğeri tezgâhın üst kısmında yer alan ve çözü ipliklerinin arasına gerildiği birbirine paralel iki uzun ve kalın sopadır. Gücü (kücü) sopası çözülerin arasına yerleştirilerek öndeki ve arkadaki çözülerin birbirinden ayrılması ve çaprazlanmasını; varan-gelen ise tezgâhın türüne göre aşağı-yukarı ya da ileri-geri hareket ettirilerek çözülerin yer değiştirmesini sağlamaktadır (Resim 2.4.1.1) (Balpınar Acar, 1982:41, Tonus ve Kaynar, 2020:392).

Resim 2.4.1.1. Istar Dokuma Tezgâhı
(Tonus ve Kaynar, 2020:392)

Kirkit

Dokuma esansında çözüler arasına enine geçirilen atkılarının sıkıştırılması ve dokunacak halının kalitesine göre desen iplikleri (ilmeler) ile atılan düğümlerin yerleştirilmesi için kullanılan ağaçtan ya da demirden yapılmış tarağa benzeyen dişli alete verilen isimdir (Soysaldı, 2009:193). Atılan her sıra düğümden sonra geçirilen iki sıra atkı ipliğinin iyice

sıkılaştırılması için kullanılan araçlardır. Dokunacak halının kalitesine ve dokunduğu yöreye göre çok farklı çeşitleri de bulunmaktadır (Yazıcıoğlu, 1992:65) (Resim 2.4.1.3.).

Resim 2.4.1.2. Kirkıt
(Filiz İSLİM Fotoğraf Arşivi, 2021)

Makas

Makaslar, el dokuması halılarda atılan düğümlerin fazlalıklarının kesilerek dokuma yüzeylerinin düzleştirilmesi için kullanılan araçlardır (Yazıcıoğlu, 1992:58). Makasların ayarlı makas ve ayarsız makas olmak üzere iki farklı çeşidi bulunmaktadır. Hav yüksekliğinin halının her yerinde eşit olmasını sağlamak için geliştirilmiş olan ayarlı makaslarda, halının türüne ve kalitesine göre makasın kesim yüksekliği ayarlanmaktadır. Hav kesiminde yalnızca o makas kullanılmakta ve halının her yerinde hav yüksekliğinin eşit olması sağlanmaktadır (Resim 2.4.1.4.). Ayarsız makasların ise ağzı düz ya da kıvrık olabilmekle birlikte makasın yapısı dokumanın yapıldığı yöreye göre çok çeşitlilik göstermektedir (Yazıcıoğlu, 1992:66)

Resim 2.4.1.3. Ayarlı Kırkım Makası
(Filiz İSLİM Fotoğraf Arşivi, 2021)

2.4.2. Dokumada Kullanılan Gereçler

Çözü İpliği

Kıl, pamuk, yün ya da ipek gibi liflerin bükülmesiyle hazırlanmış ipliklerin alt levent ve üst levent arasına birbirlerine paralel olacak şekilde gerdirilmesiyle oluşturulan ve

dokumanın boyuna sağlamlığını sağlayan iplik dizisidir. Tezgâhta önde ve arkada bulunan ve arasından atkı ipinin geçtiği boşluk ağızlık olarak adlandırılmaktadır.

Atkı İpliği

Halının ilme dokuma ya da desen verme işleminin bir sırası bittikten sonra halının enine olacak şekilde çözgü ipleri arasındaki ağızlıktan geçirilerek kirkit aracılığıyla sıkıştırılmasına olanak sağlayan ipliktir. Dokunan halının türüne göre kıl ya da yünden yapılmış iplikler kullanılabilir.

Desen İpliği

Dokumanın asıl yapısını oluşturan atkı ve çözgü ipliklerinden farklı olarak desenler oluşturmak için kullanılan üç renkli ipliklerdir (Balpınar Acar, 1982:113). Dokuma yapılırken çözgünün her çift teline belirli bir biçimde yan yana bağlanarak sıralar oluşturan ipliklerdir. Dokumanın türüne göre kıl, yün, ipek, vb. farklı türlerde iplikler kullanılabilir.

2.5. ANİMASYON VE ANİMASYONUN TARİHÇESİ

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü (2021)'nde "Animasyon" kelimesinin Türkçe karşılığı olarak "Canlandırma" kelimesi verilmiştir. "Canlandırma" kelimesi ise "*Tek tek resimleri veya hareketsiz cisimleri gösterim sırasında hareket duygusu verebilecek bir biçimde düzenleme ve filme aktarma işi*" olarak tanımlanmaktadır.

İnsanların ilk çağlardan bu yana yaptığı işleri diğer insanlara anlatmak için mağara duvarlarına çizdikleri resimler, ürettikleri toprak eserler ve üzerindeki bezemeler, yaptıkları dokumaların üzerindeki motif ve desenler, ressamların yaptıkları resimler, heykeltıraşların yaptıkları heykeller, yazdıkları şiir ve şarkılar, sergiledikleri oyunlar, çektikleri filimler gibi pek çok farklı ürünü bir iletişim aracı olarak kullanmışlardır (Kalay, 2001:3).

Günümüzde sinemanın en dikkat çekici ve etkileyici öğelerinden biri haline gelen "Animasyon Filmleri" (Turkaya ve Tunç, 2018:55), Akören (2018:126) tarafından "*arka arkaya birbirini takip eden bağlantılı hareket karelerinin saniyelik süre içerisinde bir canlandırma eylemidir*" şeklinde tanımlanmaktadır. Animasyonun Türkçe karşılığı olarak canlandırma kelimesinde kullanılmasının temelinde olmayan görüntülerin çeşitli tekniklerle hareket ettirilmesi yani canlıymış gibi gösterilmesi yatmaktadır. Sürekli kendini yenileyen bir alan olan animasyon gelişen teknoloji ile değişime uğramış, yeni donanım ve teknikler animasyonu basit animasyonlardan 3 Boyutlu animasyon dünyasına taşımıştır. Ancak her ne kadar teknikler ve donanımlar gelişse de özgün bir animasyon ortaya koyabilmek için yalnızca

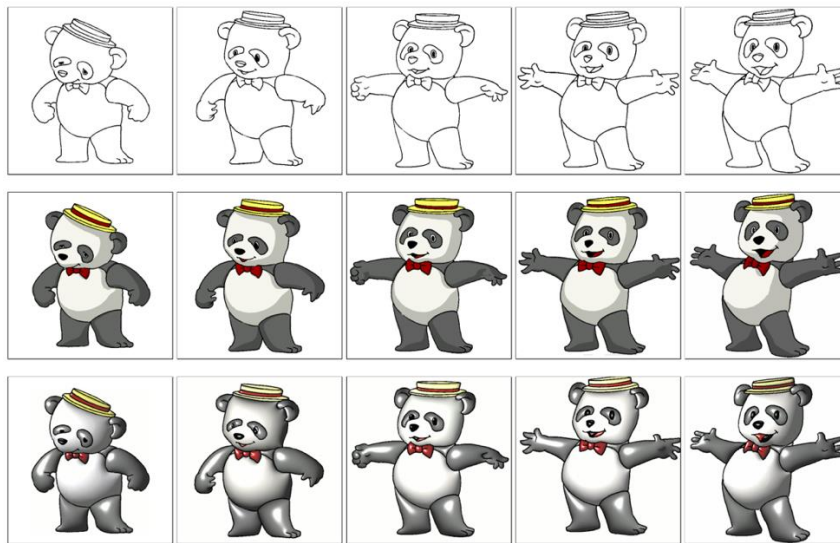
bu donanım ya da teknikleri bilmek yetmemekte, tam anlamıyla bir sanatsal birikim gerekmektedir (Akören, 2018:126).

Animasyon geliştirme akıl, beceri, özveri, yaratıcılık, titiz ve uzun çalışma gerektiren bir süreçtir. Orta kalitede bir saniyelik bir animasyon hazırlamak için ortalama 30 kare çizim yapılması gerekirken, kısa bir animasyon filmi için yaklaşık 50 bin kare resim çizilmesi gerekmektedir. Örneğin Walt Disney tarafından hazırlanan “Güzel ve Çirkin” animasyon filmi için tam 226 bin kare resim kullanılmıştır (Kalay, 2001:4).

Animasyon üretiminde farklı teknik ve malzemeler kullanılmaktadır. Kullanılan teknik ve malzemelere göre yüzeysel, plastik ve bilgisayar animasyonu olarak üç ana gruba ayrılmaktadır (Kalay, 2001:155).

Yüzeysel animasyonlar, ortaya çıkan ilk animasyon türüdür denilmektedir. Farklı teknikler ile hazırlanan iki boyutlu görsellerin, dikey bir kamera altında hareket ettirilmesi ile hazırlanan animasyondur (Kalay, 2001:155). Klasik (Cel), kağıt, basitleştirilmiş klasik (simplified cell), kes çıkar (cut out), gölge ve kinestasis animasyon gibi farklı çeşitleri bulunmaktadır.

Klasik (Cel) animasyon, en klasik animasyon tekniğidir. Karakterlerin hareket ediyormuş gibi görünmesi için pozdan poza çizimlerin yapıldığı animasyon türüdür (Resim 2.5.1.). Çizimler genelde standart ölçülerde, altında sabitlemek için delikler bulunan, şeffaf asetatlar ya da arkası görünebilecek incelikte kâğıtlar üzerine, ışıklı masa adı verilen alttan aydınlatmalı masa üzerinde yapılır. Sonra her bir çizim tek tek video ortamına aktarılır. Her bir saniye için yaklaşık olarak 12 kare çizim yapılır. Günümüz teknolojisi ile artık çok daha hızlı ve kolay üretilebilir hale gelmiştir (Akören, 2018:37; Kalay, 2001:155).

Resim 2.5.1. Klasik (Cel) Animasyon Örneği (Bezerra, Feijo, Velho, 2005:8)

Plastik animasyonun kukla, hamur, nesne, zaman geçişi, kamerasız ve pixilation animasyon gibi eşitleri bulunmaktır (Resim 2.5.2.). Tüm bu animasyon türlerinde genel olarak gerçek nesnelerin hareketleri ve adımları kare kare kayıt altına alınarak, video ortamına aktarılır (Kalay, 2001:159).

Resim 2.5.2. Plastik Animasyon rneği
(<https://www.animationmagazine.net>, 02.06.2021)

Gelişen teknoloji ile birlikte bilgisayarlar, animasyon geliştirme sürecinde daha etkili kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle animasyon geliştirmeye yönelik ortaya çıkan Adobe Flash, Adobe Animate, Autodesk 3D Max, Autodesk Maya, Toon Boom, Adobe Premier, Adobe After Effects gibi programlar ile animasyon geliştirme süreci neredeyse tamamen bilgisayar ortamına aktarılmış duruma gelmiştir (Resim 2.5.3.).

Resim 2.5.3. Bilgisayarlı Animasyon rneği
(<https://www.cizgi.com.tr/index.php/2017/03/22/bilgisayar-animatoru/>, 2017)

İlk animasyon örnekleri olarak 1800'lü yılların başında birbiri ardına sıralanmış resimleri hareket eden tek bir resim gibi gösteren oyuncaklar gösterilebilir. Bu oyuncaklar tarihsel olarak ortaya çıkış sırasına göre “Thaumatrope”, “Zoetrope” ve “Praxinascope” şeklinde sıralanabilir (Özkan, 2001:7; Şenler, 2005:100-101; Turkaya, Tunç, 2018:55) (Resim 2.5.4.). Bu oyuncaklarda temel prensip üzerinde belli aralıkla açılmış göz delikleri bulunan bir silindirin kaide üzerinde dönmesi ve izleyicinin bu aralıklardan sırasıyla bu resimleri görerek sanki hareket ediyor gibi algılamasıdır. Bu oyuncakların en gelişmiş versiyonu olan “Praxinascope” üzerinde delikler yerine aynalar bulunmakta ve izleyiciye görüntüler ayna aracılığıyla aktarılmaktadır. Bu düzeneğin sinema makinelerinin atası olduğu da söylenmektedir (Şenler, 2005:101). Bu göz yanılsaması oluşturan oyuncaklarından sonra bir hareketin adım adım fotoğraflanması ve peş peşe gösterilmesi ile daha gerçekçi ve akıcı görüntülerin oluşturan cihazlar geliştirilmiştir (Özkan, 2001:7).

Resim 2.5.4. İlk animasyon oyuncakları Thaumatrope, Zoetrope ve Praxinascope (Gilbert, 2020:46)

Animasyonlar geliştirilen yeni cihaz ve teknikler ile insanların dikkatini daha çok çekmiş ve ilgi uyandırmıştır. Bu nedenle 1900'lü yılların başında Amerika Birleşik Devletleri'nde pek çok animasyon şirketi kurulmuş ve farklı animasyon film çalışmaları başlamış, “Dinky Doodle” gibi animasyon serileri yapılmıştır. 1920'de Otto Messmer tarafından ortaya çıkarılan Kedi Felix (Felix the Cat) animasyon dünyasının ilk yıldızı olarak ortaya çıkmıştır. Ancak, bugüne kadarki en büyük animasyon yıldızının 1930'lu yıllarda Walt Disney tarafından hayata geçirilen Mickey Mouse olduğu kabul edilebilir (Türker, 2011:231).

Animasyona en yakın gösteri sanatlarından bir tanesi yüzyıllardır ülkemizde gösterilmekte olan Gölge Oyunu ya da daha bilinen adıyla Karagöz ile Hacivat'tır. Ülkemizde ilk kez 1517 yılında gösterildiği kabul edilmekte olan gölge oyunlarında, gerilmiş bir perde arkadan ışıklandırılmakta ve karakterlerin yansımaları bu perde üzerine düşmektedir. Karakterleri canlandıran ve "Hayalbaz" olarak isimlendirilen sanatçı, hem karakterleri hareket ettirmekte, hem de seslendirmektedir. Gölge oyunu bazı temel kuralları açısından ele alındığında ilk animasyon çalışmaları olarak düşünülebilir (Kalay, 2001:5).

Ülkemizde gösterimi yapılan ilk animasyon filminin 1932 yılında Kadıköy Opera Sineması'nda Walt Disney tarafından hazırlanan "The Skeleton Dance" (İskelet Dansı) olduğu belirtilmiştir (Kaba, 2014:175). Ardından Walt Disney ve çeşitli sanatçılar tarafından hazırlanan filmler ülkemizde gösterime girdikçe daha çok ilgi uyandırmış ve özellikle karikatür sanatçıları bu alanda çalışmalar yapmaya yönlendirmiştir (Kaba, 2014:175; Kalay, 2001:83).

Ülkemizdeki ilk animasyon çalışmasının Cemal Nadir Güler tarafından 1931 yılında başlatılan "Amcabey Plajda" isimli çalışmadır. Ancak teknik yetersizlikler yüzünden sanatçı bu çalışmayı tamamlayamamıştır (Kalay, 2001:83). Ülkemizdeki animasyon çalışmaları 1950'li yıllara kadar çeşitli denemelerin ötesine geçememiştir. Bu denemelerden birinin sonucu olarak çeşitli sanatçıların bir araya gelerek oluşturdukları "Zeybek Oyunu" isimli animasyon çalışması ülkemizin ilk animasyon filmi olarak gösterilebilir (Aydın, 2018:24-25). İlk uzun metrajlı animasyon film çalışması, Yüksel Ünsal yönetmenliğinde 50 kişilik bir ekip oluşturularak üzerinde sekiz yıl çalıştıkları "Evvel Zaman İçinde (Nasreddin Hoca, Keloğlan ve Güldüren Sultan)" isimli çalışmadır. O tarihte ülkemizde gerçekleştirilemeyen film banyosu için yurt dışına gönderilen film şeritleri kaybolduğundan dolayı maalesef bu yapım günümüze tam olarak ulaşamamıştır (Kaba, 2014:176). Uzun süre durağan kalan Türk animasyon sineması 1970'li yıllarda gerçekleşen çalışmalar ile yeniden canlanmaya başlamıştır. 1970 yılında Tonguç Yaşar ve Sezer Tansu'nun beraber hazırladıkları "Amentü Gemisi Nasıl Yürüdü" isimli animasyon filmi, dokuz yüz filmin katıldığı 9. Annency Çizgi Film Şenliği'nde gösterime girmeye hak kazanan ilk Türk yapımı çizgi filmi olmuştur (Aydın, 2018:24-25).

2.6. KÜLTÜR AKTARIMINDA ANİMASYONLARIN ÖNEMİ

Türk Dil Kurumu sözlüğünde "Kültür" kelimesi "*Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü*" olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, daha detaylı tanım olarak "*Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi*

değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” tanımı da bulunmaktadır (www.tdk.gov.tr. Erişim tarihi: 2 Haziran 2021). Tanımlardan da anlaşılacağı gibi kültür yalnızca somut ürünlerden oluşmamakta, bu ürünleri üretmede kullanılan bilgi ve toplumun manevi değerleri de kültürün bir parçasıdır.

UNESCO tarafından toplumu oluşturan toplulukların, grupların ve hatta bazı durumlarda kişilerin kültürel mirasın bir parçası olarak tanımladıkları bilgi ve beceriler, temsiller, anlatım ve uygulamalar ile bunlara ait araç gereçler ve kültürel mekânlar “Somut olmayan kültürel miras” olarak tanımlanmaktadır (UNESCO, 2003:2). Toplumların doğa, tarih ve diğer topluluklarla etkileşimine bağlı olarak devinimsel bir şekilde yeniden oluşarak kendilerinden sonra gelen kuşağa aktarılan bu miras kültürel çeşitlilik sağlamakta, toplumlara kimlik ve devamlılık duygusu vermektedir.

Ancak bu kültürel çeşitlilik ve devamlılık pek çok farklı nedenden dolayı bozulabilmektedir. Önce televizyonlar, günümüzde de bilgisayarlar ve internetin etkisiyle son derece hızlı şekilde yayılan kitle kültürü geleneksel kültürün ortadan kalkmasındaki en büyük etmenlerden bir tanesidir. Bu nedenle 1998 yılında UNESCO’nun 25. Genel Konferansı’nda alınan Geleneksel ve Popüler Kültürün Korunması Tavsiye Kararı ile gelenek taşıyıcıları ve onların yarattığı kültürün korunması gerektiği vurgulanmıştır (Oğuz, 2009:12).

Bu mirasın aktarımında o toplumun hikâye, masal, şiir vb. sözlü anlatıları büyük önem taşımaktadır. Çünkü gelecek nesillere bu mirasın aktarımının en kolay yolu bu sözlü eserleri kullanmaktır. Bugün bizim yaşamakta olduğumuz Anadolu coğrafyasında binlerce yıldır çok farklı topluluklar yaşamış ve her bir topluluk kendi kültürüne ait öğeleri bu coğrafyaya miras olarak bırakmıştır (Turkaya, Tunç, 2018:53).

Bir topluma ait kültürel öğelerin ya da somut olmayan kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması için tekrarlanması ve yeni imkânlar doğrultusunda yeniden üretilmesi gerekmektedir (Turkaya, Tunç, 2018:53). Bu görüş doğrultusunda günümüz dünyasında yeni nesillerin dikkatini en çok çeken ortamların başında gelen televizyon, bilgisayar ve internet teknolojilerinden kültür aktarımı ve kültürün devamlılığı konusunda faydalanmak gerekmektedir. Son dönemde ülkemizde üretilen animasyon filmleri incelediğimizde de kültürel öğelerimiz, masallarımız, efsanelerimiz, halk kahramanlarımız, vb. animasyon dizilere önemli bir kaynak oluşturmaktadır (Kamacıoğlu, 2017:3; Turkaya, Tunç, 2018:62). Bu yalnızca bizim ülkemiz için geçerli bir durum değildir. Dünyada üretilen animasyon dizi

ve filmlere baktığımızda farklı kùltùrlere ait masal ve efsaneleri konu aldıkları ve dünya genelinde son derece popüler oldukları gözlemlenmektedir (Kamaciođlu, 2017:3).

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ/MODELİ

Bu çalışma kapsamında “Maysa ve Bulut” isimli animasyon dizisinin sahnelerinde yer alan dokümalarda görünen motifler betimsel açıdan incelenmiştir. Betimsel analiz çeşitli veri toplama yöntemleri ile toplanan verilerin alanyazından çıkarımda bulunarak ya da çalışma verilerinin ortaya koyduğu temalar çevresinde özetlenmesi ve yorumlanmasını kapsayan bir nitel veri analiz çeşididir. Bu analiz türünde temel amaç çalışma sonucunda elde edilen bulguların özetlenerek ve yorumlanarak sunulmasıdır (Yıldırım, Şimşek, 2011:27).

Mevcut çalışmada nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde araştırılması hedeflenen olgu ya da olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin yanı sıra, film, video, video kaydı, resim, fotoğraf gibi görsel ve dijital materyaller incelenmektedir.

3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ

Araştırmanın evrenini Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) Çocuk televizyon kanalında 2013 ile 2014 yılları arasında yayınlanmış, her biri ortalama 10 dakika süren ve 66 bölümden oluşan “Maysa ve Bulut” isimli animasyon dizisinin bölümleri oluşturmaktadır. Maysa ve Bulut animasyon dizisinin tüm bölümleri incelendiği için herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmamıştır. Maysa ve Bulut animasyon dizisinin tüm bölümleri TRT Çocuk internet sitesi, YouTube video paylaşım sitesi TRT Çocuk resmi kanalı, Netflix video izleme platformu gibi farklı platformlarda yayınlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında YouTube video paylaşım sitesi TRT Çocuk resmi kanalı ana kaynak olarak seçilmiş olup tüm bölümlere yalnızca bu kaynaktan erişilmiştir.

3.3. VERİLERİN ANALİZİ

Bu tez çalışması kapsamında Maysa ve Bulut animasyon dizisinin YouTube video paylaşım sitesi TRT Çocuk resmi kanalında yer alan 66 bölüm sırası ile izlenmiştir. Yayınlanan her bölüm içeriğine göre farklı isimlendirilmiştir. Örneğin, geleneksel yörük şenliğinin gösterildiği bölüm “Şenlik” olarak isimlendirilirken, ailedeki bebeğin ilk adımlarını attığında yerine getirilen adetleri anlatan bölüm “İlk adım” olarak isimlendirilmiştir. Bölümler izlenirken her bir sahne değişimi takip edilmiş, tüm sahnelerin sırasıyla ekran görüntüleri alınmış ve her bölüm için oluşturulan ayrı klasörlere kaydedilmiştir. Tüm bölümlerin izlenerek ekran görüntülerinin alınmasının ardından alınan görüntüler içerik analizine tabi

tutulmuştur. İçerik analizi metin, görüntü, ses, vb. farklı formatlardaki verilerin bilimsel yöntemler kullanılarak incelenmesi, özetlenmesi, sınıflanması, karşılaştırılması ve sayısal olarak ifade edilmesi için kullanılan veri analiz yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:27).

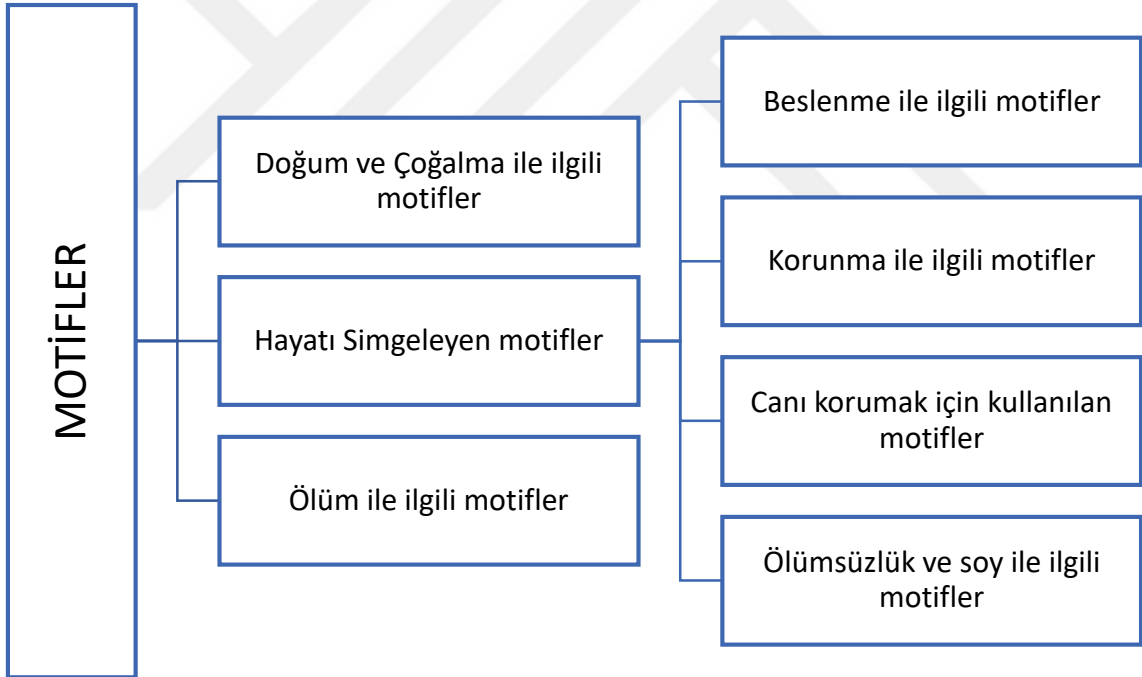
Aslan, Yılar (2019), Bayraktar (2014), Kaba (2014), Kamacıoğlu (2017), Karakuş (2016), Karaman, Yılar (2020), Sadioğlu, Turan, Dikmen, Yılmaz, Özkan (2018), Taş Alicenap (2015), Tozduman Yaralı, Avcı (2017), Turkaya, Ayvaz Tunç (2018), Türkmen (2012), Yaman, Bayburtlu, Tekir, Kırman (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda animasyon filmlerde yer alan kültürel öğeler ve animasyon filmlerin kültür aktarımındaki rolünü incelemişlerdir. Fakat bu çalışmada animasyon film bölümlerinde gösterilen dokumalarda yer alan motifler incelenmiştir. İçerik analizi sürecinde her bir ekran görüntüsü tek tek incelenmiştir. İnceleme yapılırken sahnede görünen motifler ve bu motiflerin hangi nesnelerin üzerinde yer aldığı not edilmiştir. Ardından oluşturulan kapsamlı bir tabloda her motifin detay görüntüsü, hangi bölümlerde görüldüğü, toplama kaç kez görüldüğü, hangi dokuma türünün üzerinde yer aldığı, alanyazında bulunan örneği ve kaynağı bilgilerine yer verilmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

4.1. ANİMASYON DİZİSİNDE YER ALAN DOKUMALARDA KULLANILAN MOTİFLER

Bu çalışma kapsamında Maysa ve Bulut animasyon dizisinde yer alan dokumalarda kullanılan her bir motif belirlenmeye ve tanımlanmaya çalışılmıştır. Motifler yalnızca tek bir anlam taşımamakta, birden çok anlam ve yan anlama karşılık gelmektedirler (Alp, 1998:235). Ayrıca, kullanıldıkları yörelere göre farklı şekillerde isimlendirilebildiklerinden dolayı (Karataş, 2013:127), bu çalışma kapsamında motiflerin tanımlanması ve isimlendirilmesi için Mine ERBEK tarafından hazırlanan ve T.C. Kültür Bakanlığı tarafından 2002 yılında basımı gerçekleştirilen “Çatalhöyük’ten Günümüze Anadolu Motifleri” kitabı temel eser olarak kullanılmıştır (Erbek, 2002). Erbek (2002) araştırmaları sonucu topladığı motifleri “Doğum ve çoğalma ile ilgili motifler”, “Hayatı simgeleyen motifler” ve “ölüm ile ilgili motifler” olarak üç ana kategori altında toplamıştır (Şekil 4.1.1.).

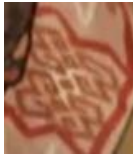

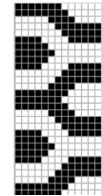

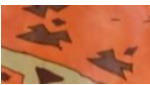

Şekil 4.1.1. Erbek'e ait motif sınıflandırması (Erbek, 2002:218; Çizim: Filiz İSLİM, 2021)

Yapılan içerik analizi sonucunda animasyon dizide kullanılan 54 farklı motif belirlenmiş, ancak bu motiflerden iki tanesi tanımlanamamıştır. Ayrıca, animasyon dizide kullanılan bazı motifler Erbek (2002)'in sınıflandırmasında yer almamakta olup, bu motiflerin tanımlanması ve sınıflandırılmasında Alp (1998) tarafından gerçekleştirilen doktora tezi sonucunda ortaya çıkan sınıflandırmadan faydalanılmıştır. Bu sınıflandırma

- a) Aşk-Evlilik-Sevgi (Sandık, tarak, aşk-birleşim, seğmen, saç bağı, küpe)
- b) Bereket (Balık, yıldız, yaba, pıtrak, bereket, elibeline, hayat ağacı, dikmeli yaprak, gül-çiçek yaprak, koçboynuzu, ejder)
- c) Birlik beraberlik (Çengel, bukağı)
- d) Doğurganlık-Üreme (elibeline)
- e) Güç-Kuvvet-Yiğitlik (Kartal, ejder, koçboynuzu)
- f) Ölüm (Akrep, sandık, mezar taşı, kuş)
- g) İbadet ve Tapınma (Post, el, mihrap)
- h) Korku-Korunma (Akrep, yılan, tilki kulağı, kurtağzı)
- i) Nazar-Uğur-Muska (Göz, muska, kazayağı, pıtrak, el-parmak-tarak, haç, kuş, ayak, dikmeli yaprak, kurtağzı, çengel)
- j) Hayatın devamlılığı-Ölümsüzlük-Evren-Sonsuzluk-Devamlılık (Çarkifelek, aşk-birleşim, hayatağacı, idol, su)
- k) Aydınlık-Temizlik (Kandil, vazo, su)
- l) Mutluluk (Yılan, yıldız, elibeline, kuş, gül-çiçek-yaprak)
- m) Şifa (Ejder, yılan)
- n) Cennet (Kandil, mihrap, vazo, gül-çiçek-yaprak)
- o) Güneş (Kartal, haç)
- p) Hastalık-Acı-Keder (Akrep)
- q) Damgalar (Koçboynuzu, kazayağı, çengel) şeklindedir (Alp, 1998:235-236).

Tablo 4.1.1. Animasyon dizisinde yer alan dokumalarda kullanılan motifler ve çizimleri

DOĞUM VE ÇOĞALMA İLE İLGİLİ MOTİFLER						
No	Motif	Görülen Bölümler	Görülme Sayısı	Nesne	Alanyazında kullanımı	Kaynak
1		49	7 kez	Kilim		Animasyon dizisinde kullanılan "Elibeline anne" motifi
2		1, 2, 12, 33, 37, 38, 39, 40, 41, 44, 46, 54	25 kez	Yaygı, Kilim		Koç Boynuzu Motifi Erbek, 2002:36
3		1, 2, 7, 8, 10, 11, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 35, 36, 39, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 52, 53, 56, 61	89 kez	Havut, Halı, Çul ya da Kilim		Koçboynuzu Erbek, 2002:41

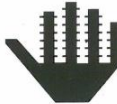

4		1	2 kez	Çuval		Koçboynuzu Motifi Erbek, 2002:45
5		7, 22, 28, 30, 35, 39, 45, 49, 52, 53, 54, 60,	19 kez	Çadır içi kemer		Koçboynuzu Motifi. Erbek, 2002:37
6		6, 7, 8, 14, 16, 19, 22, 32, 35, 39, 41, 45, 49, 50, 51,	35 kez	Heybe		Koçboynuzu Motifi, Erbek, 2002:39
7		49	4 kez	Kilim		Koçboynuzu Motifi Erbek, 2002:37
8		1, 17, 22, 28, 35, 49, 51, 53, 54, 56, 58, 60	20 kez	Kilim		Koçboynuzu Motifi. Erbek, 2002:39
9		49	4 kez	Kilim		Bereket Motifi Erbek, 2002:58
10		12, 38, 50, 52, 53	7 kez	Heybe		Yaba Motifi, Göksel, Şanlı, 2019:53 Bereket Motifi, Alp, 1998:235
11		1, 4, 8, 17, 19, 21, 22, 28, 32, 35, 37, 39, 40, 45, 46, 47, 49, 51, 53, 57	38 kez	Kilim, Çuval		Gerdan Ayağı Motifi, Etikan, vd. 2021:118
12		49	7 kez	Kilim		Animasyon dizisinde kullanılan "kız çocuğu" motifi
13		5, 8, 9, 14, 15, 16, 18, 22, 23, 27, 28, 30, 36, 39, 42, 45, 46, 54	41 kez	Kilim, Seccade		Kuş Motifi ile benzerlik göstermektedir. Erbek, 2002:203 İnsan Motifi ile benzerlik göstermektedir.

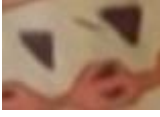

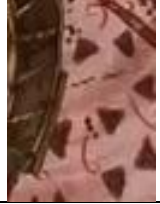

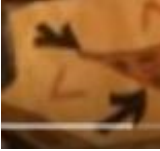

							Erbek, 2002:65
14		2, 22, 23, 33, 39	7 kez	Kilim			Saçbağı Motifi Erbek, 2002:68
15		23, 29, 33, 35, 39, 49, 59, 60	18 kez	Masa örtüsü, Kilim			Küpe Motifi Erbek, 2002:74
16		2, 11, 27, 36, 39, 47, 48	19 kez	Çuval			Sandıklı Motifi Erbek, 2002:83
17		2	2 kez	Çuval			Yıldız Motifi Erbek, 2002:99
18		49	3 kez	Kilim			Yıldız Motifi, Erbek, 2002:98
19		49	7 kez	Kilim			Yıldız Motifi. Erbek, 2002:98
20		49	7 kez	Kilim			Yıldız Motifi, Erbek, 2002:96

HAYATI SİMGELEYEN MOTİFLER

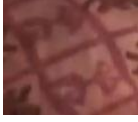

Beslenme ile ilgili motifler

21		1, 7, 8, 10, 12, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 35, 36, 39, 41, 43, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 58, 60, 61	91 kez	Havut, Kilim, Halı, Atkı, Boyun tasması, Çuval			Suyolu Motifi Erbek, 2002:106
----	---	---	--------	---	--	---	----------------------------------

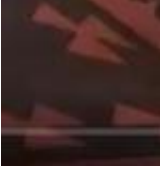

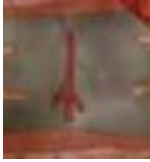

22		49	1 kez	Kilim		Suyolu Motifi. Erbek, 2002:107
Korunma ile ilgili motifler						
23		1, 2, 6, 8, 9, 11, 14, 16, 17, 19, 22, 27, 30, 32, 35, 36, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61	155 kez	Yastık		Pıtrak Motifi Erbek, 2002:110
24		19, 21, 22, 23, 27, 36, 40, 44, 46, 48, 49, 50, 52, 54, 58, 59, 60, 61	55 kez	Kilim		Pıtrak Motifi. Erbek, 2002:110
25		1, 46	2 kez	Havut		El Motifi Erbek, 2002:116
26		2, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 17, 19, 22, 32, 35, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 56, 57, 58, 60, 61	124 kez	Yastık		Parmak Motifi Erbek, 2002:117
27		1, 2, 8, 9, 12, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 27, 28, 30, 32, 35, 37, 39, 40, 41, 44, 45, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61	172 kez	Yaygı, Çuval, Kilim, Yastık, Heybe, Minder,		Göz Motifi Erbek, 2002:130
28		1, 2, 17, 19, 21, 22, 27, 30, 32, 35, 36, 37, 39, 41, 45, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 57, 61	56 kez	Havut, Çuval, Kilim, Minder		Göz Motifi Erbek, 2002:132
29		2	1 kez	Çuval		Göz Motifi Erbek, 2002:129
30		1, 39, 53, 60	9 kez	Çuval		Muska Ve Nazarlık Motifi Erbek, 2002:128

31		1, 4	6 kez	Çuval		Muska Ve Nazarlık Motifi Erbek, 2002:126
32		5, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 18, 20, 23, 27, 28, 36, 39, 42, 45, 54,	35 kez	Kilim		Muska Ve Nazarlık Motifi Erbek, 2002:127
33		2, 4, 6, 11, 12, 14, 16, 23, 29, 36, 39, 43, 45, 46, 48, 54, 60	26 kez	Kilim veya Bohça		Muska Motifi olduğu düşünülmektedir.
34		5, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 18, 22, 23, 27, 28, 30, 36, 39, 42, 45, 46, 49, 50, 52, 53, 54, 58, 61	64 kez	Kilim		Muska motiflerinin simetrik olarak geometrik formlara yerleştirilmesi olarak düşünülüyor.
35		49	1 kez	Kilim		Muska Nazarlık Motifi. Erbek, 2002:127
36		39, 54, 56, 58, 60, 61	10 kez	Çuval		Haç Motifi Erbek, 2002:136
37		7, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 27, 28, 29, 32, 35, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 56, 58, 60, 61	120 kez	Kilim, Halı,		Kazayağı Motifi, Etikan, Ölmez, 2013:81
38		1, 14, 15, 16, 19, 21, 22, 23, 27, 28, 30, 35, 36, 39, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 52, 53, 61	66 kez	Havut, Kilim, Halı		Çengel Motifi Erbek, 2002:140 Yılan Motifi Ölmez, 2010:12

Canı Koruma ile ilgili motifler

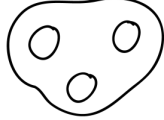

39		1, 2, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 16, 19, 22, 27, 30, 32, 35, 36, 39, 40, 41, 44, 45, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 58, 59, 60, 61	127 kez	Yastık		Kurtağzı Motifi Erbek, 2002:162
40		49	7 kez	Kilim		Hayat Ağacı Motifi Erbek, 2002:173
41		1, 19, 22, 23, 27, 36, 37, 39, 40, 44, 48, 49, 52, 54, 58, 59, 60, 61	54 kez	Kilim, Havut,		Orhun alfabesinde T sesi veren harf. Görgünay, 2002:61
42		8, 9, 12, 16, 17, 22, 27, 28, 30, 39, 44, 45, 49, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61	135 kez	Yastık, Kırlent		Memling Gülü Motifi, Aslanapa, 1987:101 Kapalı Kırkboynuz Gölü Motifi, Türkmen, 2001:147

ÖLÜMÜ SİMGELEYEN MOTİFLER

43		22, 30, 49, 50, 52, 53, 54, 58, 59, 61	9 kez	Kilim		Kuş Motifi Erbek, 2002:203
44		11, 27, 36, 39, 47, 48	16 kez	Çuval		Kuş Motifi Erbek, 2002:200

GÜNLÜK HAYATA DAİR BETİMLEMELER

45		49	5 kez	Kilim		Animasyon dizisinde kullanılan “Çadır” betimlemesi
46		49	5 kez	Kilim		Hayvan betimlemesi (Koyun)

47		49	5 kez	Kilim		Hayvan betimlemesi (Deve)
48		49	4 kez	Kilim		Hayvan betimlemesi (Kurt / Köpek)
49		6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 27, 28, 29, 32, 35, 36, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 56, 58, 60	109 kez	Kilim		Bitkilerden esinlenerek oluşturulmuş tasarım
50		4, 17, 22, 32, 35, 39, 40, 45, 46, 47, 49	21 kez	Kilim veya Bohça		Bitkilerden esinlenerek oluşturulmuş tasarım
51		19, 22, 23, 27, 33, 36, 39, 44, 48, 49, 50, 52, 58, 59, 60, 61,	48 kez	Kilim		Bitkilerden esinlenerek oluşturulmuş tasarım
TANIMLANAMAYANLAR						
52		4, 7, 10, 11, 14, 15, 16, 1, 21, 23, 27, 28, 29, 36, 39, 41, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 56, 58, 59	130 kez	Yastık		Tanımlanamamıştır
53		8, 9, 10, 14, 16, 19, 22, 23, 27, 28, 32, 35, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 53, 56,	46 kez	Kilim		Tanımlanamamıştır
54		19, 22, 23, 27, 33, 36, 44, 48, 49, 50, 58, 61	31 kez	Kilim		Tanımlanamamıştır

4.2. ANİMASYON DİZİSİNDE YER ALAN DOKUMALARDA KULLANILAN MOTİFLERİN ANLAMLARI

4.2.1. Doğum ve Çoğalma ile ilgili motifler

Elibelinde Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda bir adet elibelinde motifi kullanılmaktadır. Bu motif tabloda belirtilen 1 numaralı motiftir. Dişiliğin simgesi olan elibelinde motifi aynı zamanda uğur, bereket, kısmet, mutluluk ve neşeyi simgelemektedir. Kibele, Hera, Atena vb. bereket tanrıalarının kadın olması çeşitli toplumların tarih boyunca kadınları tanrıçalaştırdıklarını göstermektedir. Bunu en büyük sebebi olarak da kadınların doğurganlık yetileri olması olduğu söylenebilir (Erbek, 2002:12).

Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 7 kez gösterilmiştir (Resim 4.2.1.1.) Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.1. Elibelinde motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.1. a, b; a: Elibelinde motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)

Koçboynuzu Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 7 farklı koçboynuzu motifi kullanılmıştır. Bu motifler tabloda yer alan 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8 numaralı motiflerdir.

Koçboynuzu motifi tüm dünyada yaygın olarak görülen en eski motiflerdendir. Tarihte koçboynuzunun ilk defa M.Ö. 3000’li yıllarda Sümerler tarafından kullanıldığı, baharın gelişini ve yenilenmeyi temsil ettiği söylenebilir (Deveci, 2017:225; Gümüştekin, 2011:114). Koçboynuzu motifi tarih boyunca farklı medeniyetler tarafından ev eşyaları, dövmeler ve resimler gibi farklı şekillerde kullanılmıştır (Erbek, 2002:30; Gümüştekin, 2011:114).

Güç ve kuvvet timsali olan boynuz sembolü insanlık tarihi boyunca erkeklerle özdeşleştirilmiştir. Çünkü erkekler güçlü ve kuvvetli olarak kabul edilmiştir. Doğum ve çoğalma ile hayatın devam etmesi ile ilgili olan koçboynuzu motifi aynı zamanda bereket ve kahramanlık anlamları da taşır. Dokumalarda koçboynuzu motifinin kullanımına bakıldığında, neredeyse dokuma tarihinin başlangıcından beri kullanıldığı görülmektedir (Erbek, 2002:30).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan ikinci motif (Resim 4.2.1.2.) koçboynuzu motifinin bir versiyonudur (Şekil 4.2.1.2.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1, 2, 12, 33, 37, 38, 39, 40, 41, 44, 46 ve 54 numaralı bölümlerinde toplamda 25 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde koçboynuzu motifinin yaygı ve kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.2. Koçboynuzu motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.2. a, b; a: Koç boynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:36)

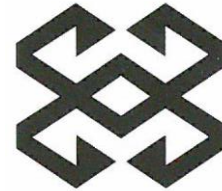
Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 3 numaralı motif (Resim 4.2.1.3), koçboynuzu motifinin bir başka versiyonudur (Şekil 4.2.1.3). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1, 2, 7, 8, 10, 11, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 35, 36, 39, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 52, 53, 56 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 89 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde koçboynuzu motifinin havut (devenin üzerine atılan örtü), halı, çul ve kilim dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.3. Koçboynuzu motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.3. a, b; a: Koçboynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:41)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 4 numaralı motif (Resim 4.2.1.4.), koçoynuzu motifinin farklı bir versiyonudur (Şekil 4.2.1.4.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1 numaralı bölümünde toplamda 2 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde Koçoynuzu motifinin çuval dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.4. Koçoynuzu motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.4. a, b; a: Koçoynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:45)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 5 numaralı motif (Resim 4.2.1.5.), koçoynuzu motifinin bir versiyonudur (Şekil 4.2.1.5.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 7, 22, 28, 30, 35, 39, 45, 49, 52, 53, 54 ve 60 numaralı bölümlerinde toplamda 19 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde koçoynuzu motifinin çadır içinde kemer şeklinde dokumalarda yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.5. Koçboynuzu motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.5. a, b; a: Koçboynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:37)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 6 numaralı motifin (Resim 4.2.1.6.) koçboynuzu motifinin bir başka versiyonu olduğu görülmektedir (Şekil 4.2.1.6.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 6, 7, 8, 14, 16, 19, 22, 32, 35, 39, 41,45, 49, 50, 51 numaralı bölümlerinde toplamda 35 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde koçboynuzu motifinin heybe dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.6. Koçboynuzu motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.6. a, b; a: Koçboynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:39)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 7 numaralı motif (Resim 4.2.1.7.), koçboynuzu motifinin bir versiyonudur (Şekil 4.2.1.7.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1, 17, 22, 28, 35, 49, 51, 53, 54, 56, 58 ve 60 numaralı bölümünde toplamda 20 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde koçboynuzu motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.7. Koçboynuzu motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.7. a, b; a: Koçboynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:39)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 8 numaralı motif (Resim 4.2.1.8.) koçboynuzu motifinin bir versiyonudur (Şekil 4.2.1.8.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 4 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde koçboynuzu motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.8. Koçboynuzu motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.8. a, b; a: Koçboynuzu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:37)

Bereket Motifi

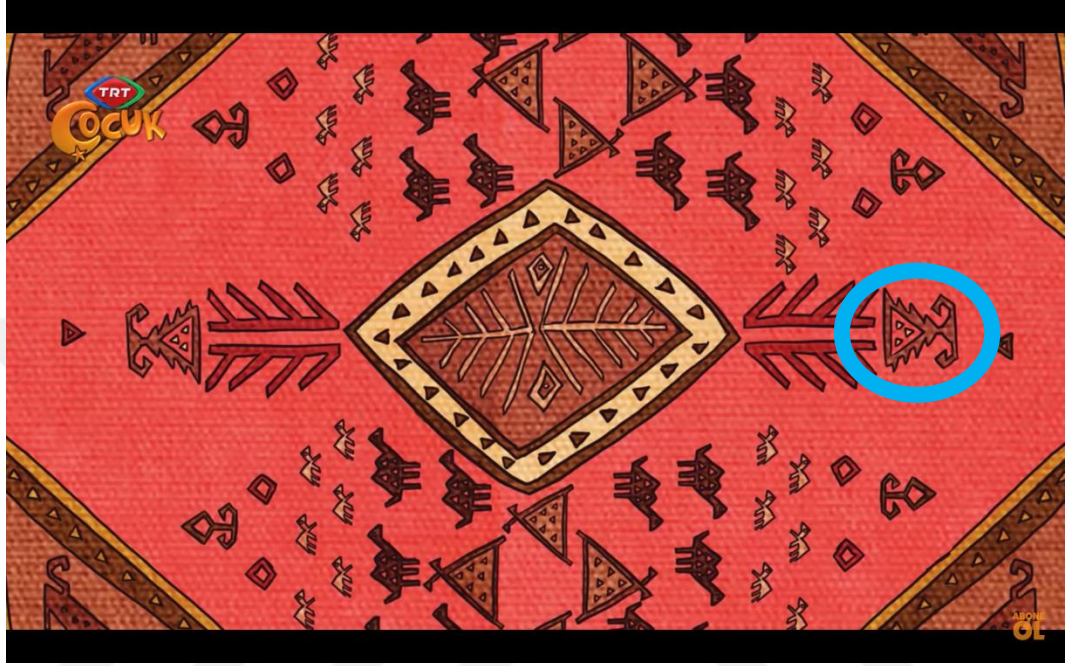
Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda üç adet bereket motifi çeşitlemesi kullanılmaktadır. Bu motif tabloda yer alan 9, 10 ve 11 numaralı motiflerdir. Aşağıda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde gösterilen bereket motifinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Bereket motifi, birçok farklı formda olabilmektedir. Bir yandan buğday başağı, arpa başağı, üzüm, incir, nar, dut, kavun, karpuz gibi formlarda kullanılırken diğer yandan boğa, geyik, koç veya balık gibi formlarda da kullanılmaktadır. Doğum ve çoğalma motifleri arasında yer alan bereket motifi genel olarak uğur, bereket, bolluk ve sonsuz mutluluk sembolüdür (Çelik, 2016:30; Erbek, 2002:46; Gültekin, 2008:12).

Anadolu el sanatlarında ve dokumalarda genel olarak elibeline ve koçboynuzu motifleriyle beraber yorumlanan bereket motifi, evlilik, çiftleşme ve üreme gibi erkek ve kadın ilişkilerini de kapsayan bir anlam taşımaktadır. Arapça bir kelime olan bereket sözcüğü zamanla dilimize yerleşmiştir. Bereket motifi, el dokumalarında ve işlemlerde hatta

örgülerde, tahta, seramik, taş ve metal işçiliğinde zanaatçıların sıklıkla kullandığı bir sembol olmaktadır (Erbek, 2002:46; Gültekin, 2008:12).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 9 numaralı motif (Resim 4.2.1.9.) bereket motifinin bir versiyonudur (Şekil 4.2.1.9.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 4 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde bereket motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.9. Bereket motifinin yer aldığı sahne

a

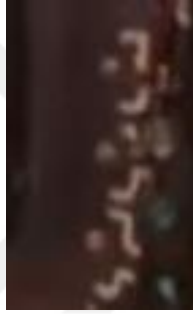
b

Şekil 4.2.1.9. a, b; a: Bereket motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:58)

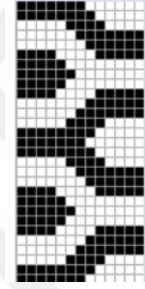
Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 10 numaralı motif (Resim 4.2.1.10.) yaba motifidir (Şekil 4.2.1.10.). Yaba motifi Alp (1998:235) tarafından bereket anlamı taşıyan motifler kategorisinde listelenmiştir. Bu motif, Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 12, 38, 50, 52 ve 53 numaralı bölümlerinde toplamda 7 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde yaba motifinin heybe dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.10. Yaba motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.10. a, b; a: Çengel motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Göksel, Şanlı, 2019:53)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 11 numaralı motif (Resim 4.2.1.11.), Kırşehir yöresinde dokunan “Dalakçı Kilimleri” üzerinde yer alan bereket anlamı taşıyan gerdan ayağı motifidir (Şekil 4.2.1.11.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1, 4, 8, 17, 19, 21, 22, 28, 32, 35, 37, 39, 40, 45, 46, 47, 49, 49, 51, 53 ve 57 numaralı bölümlerinde toplamda 38 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde Çuval ve Kilim dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.11. Gerdan ayağı motifinin yer aldığı sahne

A

b

Şekil 4.2.1.11. a, b; a: Suyolu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Etikan, vd., 2021:118)

İnsan Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 2 tane farklı insan motifi kullanılmaktadır. Bu motifler tabloda yer alan 12 ve 13 numaralı motiflerdir. Aşağıda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde gösterilen insan motiflerinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Doğum ve çoğalma motifleri arasında yer alan insan motifi, düşünen ve üreten bir varlığı, yani insanı betimler. Tarih boyunca insan, bir şeyler üretebilme ve düşünebilme becerisiyle en güçlü ırk olmayı başarmıştır. Pençeleri, sivri ve büyük dişleri, kendisini koruyacak sağlam bir kürkü olmasa da, düşünebilme ve üretebilme becerisiyle tüm hayvan ırklarının üzerine çıkabilmiş ve dünyada güçlü bir konuma erişmiştir. Çalışmanın ve yaratıcı aklın sembolü olan, insan motifi, Hitit, Frig ve Urartulardan kalma duvar kabartmalarında karşımıza çıkmaktadır. Bu kabartmalarda bazen bir savaşçı olarak bazen de bir tanrı ya da tanrıça olarak karşımıza çıkan bu motif Çatalhöyük duvar resimlerinde ise dua eden tapınan bir insan, ya da bir avcı, avlanan bir insan olarak karşımıza çıkar (Erbek, 2002:60).

Tarihin bilinen en eski halısı olan Pazırık halısının üzerinde her biri diğerinden farklı şekilde dokunmuş, farklı insan figürleri çok ilginç bir dokuma örneğidir. Halının dış kalın bordüründe bulunan ve at üzerinde savaşa giden erkek figürleri bulunmaktadır. Ural-Altay kültüründe insan figürü, halı, keçe, kilim, deri işçiliği, ahşap gibi birçok el sanatında resmedilerek insana bir çeşit ölümsüzlük kazandırılmıştır (Erbek, 2002:60). Anadolu dokumalarında stilize edilerek de kullanılmıştır. Ayrıca, farklı dönemlerdeki Türk topluluk ve devletlerine ait pek çok dokumada insan figürüne rastlanmaktadır. Bu figürler benzer anlamlar taşımakla birlikte dokundukları bölgeye göre farklı anlamlar da taşıyabilmektedirler. Örneğin Doğu Anadolu Bölgesi dokumalarında bulunan insan motifleri daha çok dokuyan kadının erkek çocuk beklentisini veya gurbetteki sevgiliye duyulan özlemi anlatmaktadır (Akpınarlı ve Üner, 2017:644; Bayraktaroğlu, 2017:38; Erbek, 2002:60).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 12 numaralı motif (Resim 4.2.1.12.), insan motifinin bir başka versiyonudur (Şekil 4.2.1.12.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 7 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde insan motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.12. İnsan motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.12. a, b; a: İnsan motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 13 numaralı motif (Resim 4.2.1.13), insan motifi ile benzerlik göstermektedir (Şekil 4.2.1.13.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 5, 8, 9, 14, 15, 16, 18, 22, 23, 27, 28, 30, 36, 39, 42, 45, 46, 54 numaralı bölümlerinde toplamda 41 kez gösterilmektedir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde insan motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.13. İnsan motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.13. a, b; a: İnsan motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek, 2002:65)

Saçbağı Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 1 tane saçbağı motifi kullanılmaktadır. Bu motif tabloda yer alan 14 numaralı motiftir. Aşağıda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde gösterilen saçbağı motifinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Saç bağı motifi de tıpkı sandıklı motifi gibi evlilik isteğini dile getirir. Eskiden Anadolu'da kadınlar her şeylerini sözle dile getirmezlerdi bunları anlatan adeta onların sessiz dilleri olan öğeler vardı. Mesela, evlenmek isteyen bir kız zülüflerini keserdi. Evlenmek istemeyen dul kadınlar ise zülûf kesmezlerdi. Böylece evlenmek istemediği anlaşılırdı. Toplum içinde kadınlar böyle sessiz bir dile kendilerini anlatmışlardır. Örneğin bir kız yeni

evlendiyse saçlarını çift örür ve uçlarına renkli ipliklerle süsler yapardı. Bu onun yeni evlendiğini gösterme şekliydi. Onların baş bağlama özellikleri bile birçok şeyi karşı tarafa anlatmaya yönelik öğelerdendir. Kars Türkmen boylarındaki saç bağlarındaki boncuklar kadın, dul ve genç kızlarda birbirinden farklıdır ve bu karşı tarafa bir şeyleri anlatmak üzere kullanılan sessiz bir dildir. Anadolu’da kadın saçı çok özeldir ve bir teli bile kıskanılmıştır. Saç bağları kadının kendi saçından üretilen bir süs değil, yün, ibrişim, floş, kaytan ya da atkuyruğundan yapılan ve ince örgülerden oluşan sahte saçlardır. Bu saç bağları altınlar, mercanlar, incilerle süslenip bezenmektedir. Baş bağlamanın önemi çok büyüktür. Kadınlar günlük hayatlarında ve düğünde saç bağlamalarında birçok özel anlam vardır. Bir kızın saçı arkada uzun ve tek bir örgü yapılmışsa mesela, o kız bekârdır. Anadolu’daki kültürel çeşitliliği en güzel anlatan şeylerden biri, saç bağlarıdır. Saç bağı motifi saç tokasından esinlenerek dokuyucunun zihninde şekillenmiş ve kilimlere işlenmiştir (Ürer, 1997:654).

Saç bağları göçebe boyları her birinde farklılıklar göstermektedir. Saç ve baş bağlama şekilleri kadının yaşamdan beklediği şeyleri anlatan bir anlatım şekli olmaktadır. Avşar, Türkmen, Yörük gibi göçebe boylarında çeşitlilik gösteren saç bağlarının hepsinde bulunan ortak nokta ise, saç bağının baş bağlama bittikten sonra en son, üste ve arkaya bağlanıyor olmasıdır. Kızın başındaki saç genellikle uzundur ve taranıp, örülüp, tepeye bir fes koyarak, etrafı pullu ve saçaklı bir metal tepelik konmakta, sonrada fesin etrafına yöreye göre değişen bir yazma sarılmaktadır. Fesin üstü ise üçgen bir örtü ile kapatılır. Daha sonra bu bağlamanın üstüne “Tomaka” adı verilen gümüş zincirler koyulur. Bu şekilde süslendikten sonra, arkada kızın beline kadar inen bir örtü fese tutturulur, bu örtü de üçgen şekildedir. En sona eklenen saç bağına sıra geldiğinde ise, buda arkaya ve en üste takılır. Bu takı son dokunuş olur ve genellikle metal, boncuk ya da uzun bir dokuma kumaştan oluşabilir. Kadının saç bağı kadın ve erkeğin birlikteliğinin sembolüdür. Günümüze kadar da bu şekilde anlamlandırılmış ve yorumlanmıştır (Erbek, 2002:66).

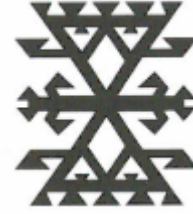
Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 14 numaralı motif (Resim 4.2.1.14.), saçbağı motifinin farklı bir versiyonudur (Şekil 4.2.1.14.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 2, 22, 23, 33 ve 39 numaralı bölümlerinde toplamda 7 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde Saç bağı motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.14. Saçbağı motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.14. a, b; a: Saçbağı motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:68)

Küpe Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 1 tane küpe motifi kullanılmaktadır. Bu motif tabloda yer alan 15 numaralı motiftir. Aşağıda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde gösterilen küpe motifinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Tüm dünya kültürlerinde olduğu gibi Anadolu'da da süslenmek son derece önemlidir. Kadının en önemli süs ve ziynet eşyalarından birisi olan küpeler süslenmenin en önemli unsurlarından birisini oluşturmaktadırlar. Anadolu kültüründe düğünlerin değişmeyen hediyelerinden olan küpeler dokumalarda da dokumayı yapan kadının evlenme isteğini dile getirmek için kullanılan motiflerden bir tanesidir (Erbek, 2002:72; Bozkurt, Kayabaşı ve Özkoca, 2016:54; Yeşildal, 2019:193).

Anadolu kültüründe özellikle evlilik ile ilgili isteklerini ailelerine açıkça dile getiremeyen genç kız ve erkeklerin bu isteklerini çeşitli yollarla ima ettikleri bilinmektedir. Pilava kaşık saplama, aile büyüklerinin ayakkabılarını ters çevirme vb eylemler erkekler tarafından daha çok yapılan eylemlerken, genç kızlar özellikle yaptıkları dokumalara

işledikleri motifler ile isteklerini dillendirmişlerdir. Küpe motifi de genç kızların evlilik isteklerini belirtmek için dokudukları motiflerden bir tanesidir (Erbek, 2002:72; Kayabaşı, Bozkurt, Kayabaşı, Özkoca, 2016:54; Yeşildal, 2019:193).

Küpe motifi dokumalar dışında farklı nesnelere üzerine de işlenmiştir. Örneğin, üzerine küpe motifi işlenmiş bir çorabın hediye edilmesi o kişiye duyulan sevgiyi ve evlenme isteğini de belirtmektedir (Buğrul, 2020:31).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 15 numaralı motifin (Resim 4.2.1.15.) küpe motifinin bir versiyonu olduğu düşünülmektedir (Şekil 4.2.1.15.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 23, 29, 33, 35, 39, 49, 59 ve 60 numaralı bölümlerinde toplamda 18 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde küpe motifinin masa örtüsü ve kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

b

Şekil 4.2.1.15. a, b; a: Küpe motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:74)

Sandıklı Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 1 tane sandıklı motifi kullanılmaktadır. Bu motif tabloda yer alan 16 numaralı motiftir. Aşağıda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde gösterilen sandıklı motifinin detaylı anlamı yer almaktadır.

Sandıklı motifi genç kızların çeyizinde yer alması gereken çeyiz sandığının stilize edilmiş hali olarak ortaya çıkmıştır. Motif, bir karenin tekrarlanmasıyla oluşmuştur. Kuzeyi ve güneyi, doğuyu ve batıyı, göğü ve yeri sembolize eder ve karenin de bu anlama geldiği düşünülmektedir. Bu motif, bir genç kızın evlilik isteğini simgelemesinin yanında çocuk beklentisini de sembolize etmektedir. Bir kız çocuğunun doğumundan evlenme yaşına gelinceye kadar ki tüm örgüleri, dantelleri, dokumaları bu çeyiz sandığında biriktirir ve evlenince de kızla beraber kocasının evinde kullanılmak üzere gönderilirdi. Bu motif genelde doğum ve çoğalmayı simgelese de, bazı yörelerde ölüm temasını da işlemektedir. Bazı yörelerde, doğum ve çoğalma yaşam anlamı taşıırken, bazılarında ise ölüm, yaşamın sona ermesini simgeler. Genç kızlar dokumalarında bu motife, evlilik isteklerini dışa vurmak için yer verirdi. Kilim, cicim, zili gibi dokumalarda sıkça karşılaşılan sandıklı motifi, sıklıkla

bu isteği belli etmek için kullanılırdı. Bazen kız bunu dokur, bazen de yakınları onun için aynı beklentiyle bu motifi dokurlardı (Dengiz ve Erdoğan, 2008:428; Erbek, 2002:80)

Çatalhöyük'teki yerleşkede bir duvarda rastlanan bu motifin M.Ö. 7000'lere tarihlenmesi, çeyiz geleneğinin Orta Asya'ya kadar uzandığını gösterir. Bir kız doğduğunda, hemen bir sandık hazırlanır ve içine peşkir, oya, danteller konmaya başlanırmış ve bu yüzden de kız beşikte çeyiz sandıkta deyişi ortaya çıkmıştır. Eşyaların kızın evleneceği süre boyunca bu şekilde yavaş yavaş biriktirilmesi, evlenme yaşı geldiğinde ortaya çıkacak ekonomik zorluğunda üstesinden gelmektedir (Erbek, 2002:80)

Anadolu'da her yöreye göre değişse de gelin çeyizi sergilemek gelenek, görenek halini almıştır. Bazı yörelerde bir, bazılarında iki hafta sergilenen çeyiz sandığı düğünden bir gün öncesine kadar devam eder. Bu görevi ise "askıcı" denilen komşu kadınlar üstlenir. Çeyizin içinde yer alan tencere tavalara karanfil veya çörek otu koyup kem gözleri uzak tutmak da bu kadınların görevidir. Ayrıca Anadolu kültüründe çeyize asla mendil konmaz. Çünkü, mendilin ayrılığı simgelediği düşünülmektedir. Çeyizi sergileme aşaması kız evi için oldukça heyecanlı ve neşeli bir süreçtir. Bu sandığın anahtarı ise kızın özel mülkiyetindedir. Kız sandığın içindeki bohçada altın, mektup, değerli eşyalar gibi kıymet verdiği şeyleri saklar. Anahtarını ise beline bağladığı bir ipte ya da göğüslerinin arasında taşır. Anadolu'da kadın için doğum yapmak çok önemlidir. Neslin devamı ve doğumu simgeleyen bu motif, geçmişten günümüze kadar taşınmış ve hala da dokunmaya devam etmektedir (Erbek, 2002:80).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 16 numaralı motif (Resim 4.2.1.16.), sandıklı motifinin bir versiyonudur (Şekil 4.2.1.16.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 2, 11, 27, 36, 39, 47 ve 48 numaralı bölümlerinde toplamda 19 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde sandıklı motifinin çuval dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.15. Sandıklı motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.16. a, b; a: Sandıklı motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:93)

Yıldız Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 4 farklı yıldız motifi kullanılmaktadır. Bu motifler tabloda yer alan 17, 18, 19 ve 20 numaralı motiflerdir. Aşağıda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde gösterilen yıldız motiflerinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Anadolu tarihinde bilinen en eski ve en sık kullanılan motiflerden bir tanesi olan yıldız motifi Orta Asya'dan bu yana Türk el sanatlarının tüm dallarında kullanılmaktadır. Tarihin bilinen en eski halısı olan Pazırık halısından bu yana kullanılan yıldız motifi üretkenliği, ışığı ve aklı sembolize etmektedir. (Akpınarlı, Özdemir, 2016:971; Çakmak, Özdemir, 2018:83; Deniz, 1999:122; Erbek, 2002:86; Bozkurt, Kayabaşı, Özkoca, 2016:53; Sürmeli, 2014:362).

İç içe geçmiş iki üçgenden oluşan yıldız motifi, haç ve kare motifleriyle anlamsal bir bütünlük oluşturur ve bu bütünlük dört dünya ve dört gök bölgesinin simgesel anlatımıdır. Beş sayısının mükemmelliği temsil etmesiyle beraber beş köşeli yıldızın da aynı anlamı içerdiğini düşünülebilir. Yedi köşeli yıldız ise, yedi sayısının sembolizmini taşır. Diğer bir açıdan gökkuşağının renklerini simgeler ve gezegenlerle ilgili yedi alanı da sembolize eder (Erbek, 2002:86)

Pazırık halısından başlayarak günümüze kadar pek çok farklı dokumada yer alan yıldız motifi insanların gökyüzünün insanların hayatlarındaki önemini bir etkisi olarak görülebilir. Özellikle Anadolu ve öncesinde Orta Asya kökenli Türk inanışlarında gökyüzü kutsal kabul edilmiştir. Ayrıca, Anadolu'da çobanlık yapan insanlar bir sonraki günün hava durumuna gece yıldızlara, özellikle yörük yıldızına bakarak karar vermişlerdir. Günlük hayatlarında bu kadar büyük öneme sahip olan yıldızları da dokumalarına işlemişlerdir. En güzel örneklerine ise Türk halı sanatında daha çok halı, kilim, cicim ve zili dokumalarda rastlayabiliriz (Çakmak ve Özdemir, 2018:83; Deniz, 1999:122; Erbek, 2002:92).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 17 numaralı motif (Resim 4.2.1.16.), yıldız motifinin farklı bir versiyonudur (Şekil 4.2.1.17.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 2 numaralı bölümlerinde toplamda 2 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde Yıldız motifinin Çuval dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.16. Yıldız motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.17. a, b; a: Yıldız motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:99)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 18 numaralı motif (Resim 4.2.1.17.), yıldız motifinin bir başka versiyonudur (Şekil 4.2.1.18.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 3 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde yıldız motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.1.17. Yıldız motiflerinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.1.18. a, b; a: Yıldız motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:98)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 19 numaralı motif, yıldız motifinin farklı bir versiyonudur (Şekil 4.2.1.19.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 7 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde yıldız motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

b

Şekil 4.2.1.19. a, b; a: Yıldız motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:98)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 20 numaralı motifin yıldız motifinin bir versiyonu olduğu düşünülmektedir (Şekil 4.2.1.20.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 7 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde yıldız motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

b

Şekil 4.2.1.20. a, b; a: Yıldız motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:96)

4.2.2. Hayatı Simgeleyen Motifler

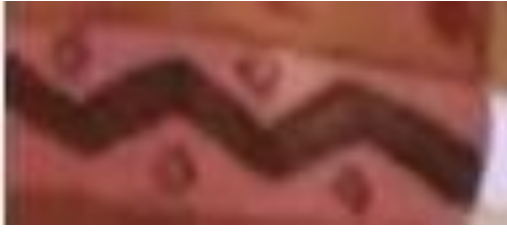
Suyolu Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 2 farklı suyolu motifi kullanılmaktadır. Bu motifler tabloda yer alan 21 ve 22 numaralı motiflerdir. Aşağıda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde gösterilen suyolu motiflerinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Hayatın kaynağı ve yaşamın simgesi olan su yeniden doğuş, bedensel ve ruhsal temizlenme, hayatın akışkanlığı ve devamlılığı, bereket, bilgelik, saflık ve erdemın sembolüdür. Anadolu'da su yaşamın kendisi kadar önemlidir. Suyolu motifi ise suyun insanların hayatında önemini ve bereketi temsil etmektedir. Bu kadar öneme sahip bir nesne doğal olarak dokumalarda, motiflerde de yerini almıştır. Bu yüzden yaşamı simgeleyen motifler içerisinde değerlendirilir (Er, Sarıkaya Hünere, 2012:173; Erbek, 2002:102; Ergen, 2010:41).

Anadolu kadınları suyu yaşamlarının her yerinde kullandıkları gibi dokumalarında da sıklıkla kullanmışlardır. Anadolu kilimlerindeki suyolu motifi aynen Menderes Nehri'nin gidişine benzetilir. Menderes nehri gibi birçok akarsu Anadolu topraklarına hayat vermekte ve insan yaşamını güzelleştirmektedir. Bu motif Ege ve Akdeniz dokumaları başta olmak üzere tüm Anadolu dokumalarında gözlemlenebilir (Er, Sarıkaya Hünere, 2012:173; Erbek, 2002:102; Bozkurt, Kayabaşı ve Özkoca, 2016:48).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 21 numaralı motif, suyolu motifinin farklı bir versiyonudur (Şekil 4.2.2.1.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1, 7, 8, 10, 12, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 35, 36, 39, 41, 43, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 58, 60 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 91 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde Suyolu motifinin Havut, Kilim, Halı, Atkı, Boyunduruk ve Çuval dokumaları üzerinde yer aldığı görülmektedir.

a

b

Şekil 4.2.2.1. a, b; a: Suyolu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:106)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 22 numaralı motif (Resim 4.2.2.1.), suyolu motifinin başka bir versiyonudur (Şekil 4.2.2.2.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 1 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde suyolu motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.1. Suyolu motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.2. a, b; a: Suyolu motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:107)

Pıtrak Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 2 farklı Pıtrak motifi kullanılmaktadır. Bu motifler tabloda yer alan 23 ve 24 numaralı motiflerdir. Aşağıda kullanılan pıtrak motiflerinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Anadolu'da tarla ve bahçelerde yetişen, çevresindeki dikensi uzantılarla, insanların, hayvanların tüylerine, üzerindeki kıyafetlere, yapışan bir bitki olan bazı yörelerde bıtrak, bıtıtrak ya da pıtırdak gibi isimlerle anılan pıtrak koruma ile ilgili motiflerden bir tanesidir. Çevresindeki dikensi uzantılarla kötü bakışları ve nazarı uzaklaştırdığına inanılır. Aynı zamanda bolluk ve bereket anlamlarına da gelen bu motif, bereketli olmaları için un çuvallarının üzerlerine, tandır örtülerine, ekmek üzerine örtülen cicim dokumalarda sıklıkla kullanılmıştır. Türkmen dokumalarında çuval, heybe, at örtüsü, çocuk beşiği, vb. birçok dokuma türünde yer almıştır. Mersin Yörüklerince cicim ve zili tekniği ile dokunmuş yaygılarda da sıkça kendini göstermiştir (Erbek, 2002:108; Bozkurt, Kayabaşı ve Özkoca, 2016:47).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 23 numaralı motif (Resim 4.2.2.2.), pıtrak motifinin bir versiyonudur (Şekil 4.2.2.3.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1, 2, 6, 8, 9, 11, 14, 16, 17, 19, 22, 27, 30, 32, 35, 36, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 155 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde pıtrak motifinin yastık dokumalar üzerinde yer aldığı görülmektedir.

Resim 4.2.2.2. Pıtrak motifinin yer aldığı sahne

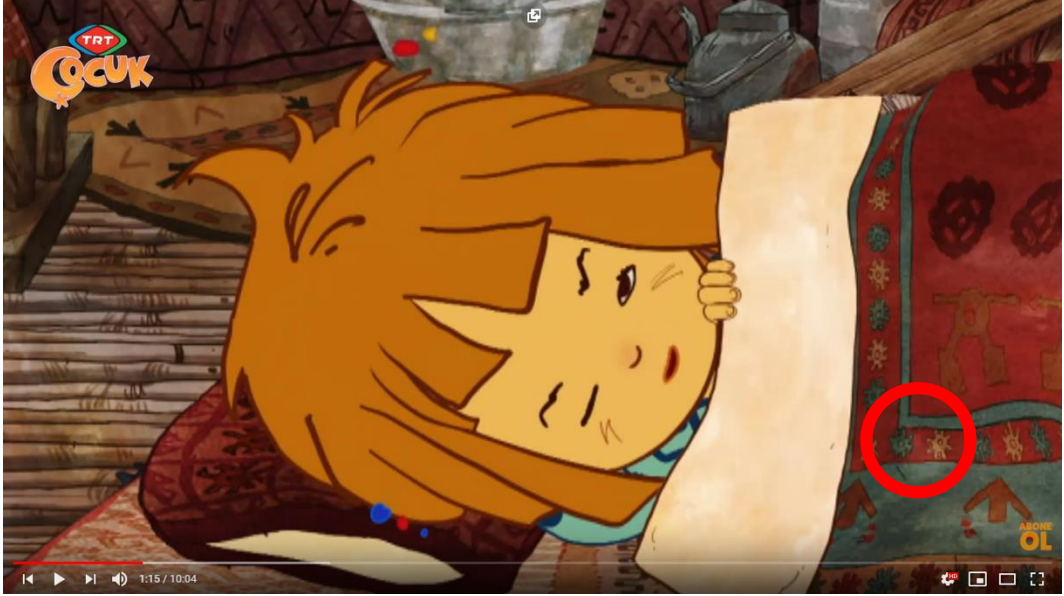
a

b

Şekil 4.2.2.3. a, b; a: Pıtrak motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek, 2002:110)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 24 numaralı motifin (Resim 4.2.2.3.) pıtrak motifinin bir versiyonu olduğu düşünülmektedir (Şekil 4.2.2.4.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 19, 21, 22, 23, 27, 36, 40, 44, 46, 48, 49, 50, 52, 54, 58, 59, 60 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 55 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde pıtrak motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.3. Pıtrak motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.4. a, b; a: Pıtrak motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:110)

El, Parmak, Tarak Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 2 tane farklı el, tarak ve parmak motifi kullanılmaktadır. Bu motifler tabloda yer alan 25 ve 26 numaralı motiflerdir. Aşağıda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde gösterilen el, tarak ve parmak motiflerinin detaylı anlamları yer almaktadır.

El ya da parmak motifi insanlık tarihinin başlangıcından bu yana bir varlık göstergesi olarak kullanılan en eski motiflerden bir tanesidir. Resim ve yazıdan önce bir im ya da damga gibi hatta imza olarak da kullanılmıştır (Bozkurt, Kayabaşı ve Özkoca, 2016:51).

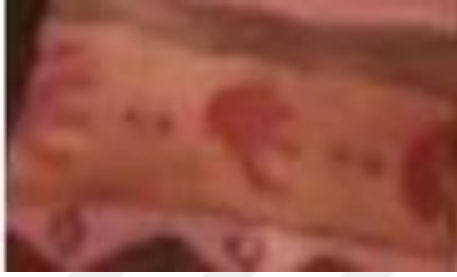
Ellerini kullanabilme ve aygıt yapabilme becerisi insanları hayvanlardan ayıran en önemli özelliktir. Bu özellik insanları zamanla hayvanlardan ayırmış ve daha da güçlü bir konuma getirmiştir. Korunma ile ilgili motifler arasında yer alan el, parmak ya da tarak motifi beş çizgi ya da beş nokta şeklinde tasvir edilir. Koruyucu motifler arasında yer alan el motifinin güç, kuvvet ve fayda gibi anlamları bulunurken nazardan koruma yetisine sahip olduğuna inanılır. Ayrıca, bazı eski mezar taşlarında da görülen el motifinin mezarda yatan kişinin çok maharetli olduğu ve elinden her iş geldiği şeklinde bir inanış da bulunmaktadır. Ayrıca, el motifi pek çok kaynakta tarak ve parmak motifleri ile birlikte anılmaktadır. Tarak motifi genel olarak evlilik ve doğum ile ilişkilendirilmektedir (Arslan, 2008:56; Erbek, 2002:112; Oyman, 2019:16).

El motifi, Anadolu'da Fatma Ana'nın eli, Meryem'in eli şeklindeki dini inanışları da simgelemiş, bereket ve koruyuculuğuyla da öne çıkmıştır. Anadolu dokumalarındaki el motifi, Fatma Ana'nın eli, barnak, beşkardeş, beş benek, beş nokta, el gibi adlarla Anadolu'daki motif zenginliğine renk katmışlardır. El motifi stilize edilerek farklı şekillerde de aynı anlamı ifade etmek için kullanılmıştır. Mesela, beş çubuk ya da beş nokta şeklinde kullanımları da mevcuttur. Hem gerçek şekliyle hem de stilize edilmiş şekilleriyle kullanımlarına rastlanan el motifi özellikle halı, kilim, cicim, zili türü dokumalarda beş çubuk, beş nokta, tarak şeklinde yorumlanır. Bu motiflerin her biri dokuma tekniklerinden dolayı ortaya çıkmışlardır (Erbek, 2002:112).

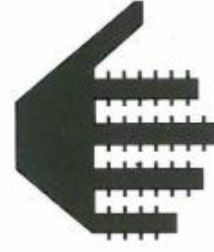
Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan on dördüncü motif (Resim 4.2.2.4.), el motifinin bir versiyonudur (Şekil 4.2.2.5.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1 ve 46 numaralı bölümlerinde toplamda 2 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde El motifinin Havut dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.4. El, tarak ve parmak motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.5. a, b; a: El motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:116)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 26 numaralı motif (Resim 4.2.2.5.), parmak motifinin farklı bir versiyonudur (Şekil 4.2.2.6.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 2, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 17, 19,22, 32, 35, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 56, 57, 58, 60 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 124 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde parmak motifinin yastık dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.5. El, tarak ve parmak motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.6. a, b; a: Parmak motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:117)

Göz Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 3 farklı göz motifi kullanılmaktadır. Bu motifler yukarıda sırasıyla belirtilen 28, 29 ve 30 numaralı motiflerdir. Dünyaya açılan bir pencere olan göz, görsel algı organımızdır. Geleneksel Türk El Sanatlarında açısından ele alındığında ise korunmayı sağlayan motiflerden bir tanesidir (Erbek, 2002:128).

İnsanlar gözleri ile birlikte pek çok farklı duyguyu ifade edebilmektedirler. Bu duyguların arasında aşk ve sevgi gibi iyi ve güzel duygular olabildiği gibi, haset ve kıskançlık gibi kötülük içeren duygular da olabilmektedir. Bu kötü duygu içeren bakışların da kötü etkileri olabildiğine inanılmaktadır. Hatta pek çok farklı durumda insanların başlarına gelen

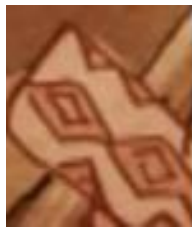
kötü olayları bu kötü bakışlara bağladıkları görülmektedir. İşte bir insanın kötü duygu yüklü bakışlarından doğan kötü sonuçların hepsine genel olarak “nazar değmek” ya da “göz değmek” denilmektedir (Erbek, 2002:128; Etikan ve Kılıçarslan, 2012:103).

İnsanlar bu kötü niyetli bakışlardan kendilerini korumak için pek çok farklı yöntem denemiş, nazarlık adı verilen farklı objeleri kullanmıştır. Kullanılan bu objelerin arasında en yaygın ve en bilindik olanı “nazar boncuğu” olarak adlandırılan göz şeklindeki boncuklardır. İnsanlar gözlerin kötü etkilerinden kurtulabilmek için yine gözün kendisine başvurmuşlardır. Dokumalarına göz motifi işleyerek kendilerini nazardan korumaya çalışmışlardır. İşlenen göz motifi yöreden yöreye farklılık gösterebilse de genel olarak dokumalarda üçgen, kare, beşgen vb. geometrik şekillerde yer almıştır (Erbek, 2002:128; Etikan ve Kılıçarslan, 2012:103).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 27 numaralı motif (Resim 4.2.2.6.), göz motifinin bir versiyonudur (Şekil 4.2.2.7.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1, 2, 8, 9, 12, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 27, 28, 30, 32, 35, 37, 39, 40, 41, 44, 45, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 172 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde göz motifinin yaygı, çuval, kilim, yastık, minder ve heybe dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.6. Göz motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.7. a, b; a: Göz motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:130)

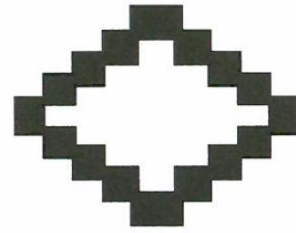
Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 28 numaralı motif (Resim 4.2.2.7.), göz motifinin bir başka versiyonudur (Şekil 4.2.2.8.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1, 2, 17, 19, 21, 22, 27, 30, 32, 35, 36, 37, 39, 41, 45, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 57 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 56 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde göz motifinin havut, çuval, kilim ve minder gibi dokumaların üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.7. Göz motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.8. a, b; a: Göz motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:132)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 29 numaralı motif (Resim 4.2.2.8.), göz motifinin bir başka versiyonudur (Şekil 4.2.2.9.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 2 numaralı bölümünde toplamda 1 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde göz motifinin çuval dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.8. Göz motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.9. a, b; a: Göz motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:129)

Muska ve Nazarlık Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 6 farklı muska ve nazarlık motifi kullanılmaktadır. Bu motifler tabloda yer alan dokuz, 30, 31, 32, 33, 34 ve 35 numaralı motiflerdir. Aşağıda kullanılan muska ve nazarlık motiflerinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Daha önce göz motifinde de anlatıldığı üzere insanlar nazardan korunmak için farklı nesnelere kullanmışlardır. Göz motifinin dışında en çok kullanılan objelerden bir tanesi de yine nazarlık olarak adlandırılan muskalardır. Muskalar genel anlamda din adamları tarafından hazırlanan, içindeki kâğıdın üzerine koruyucu dua veya ayetlerin yazıldığı, üçgen şeklinde katlanarak deri ya da gümüşten bir kılıfın içinde saklanan, elbisenin içine dikilerek veya iğne ile tutturulan ve üzerinde taşıyan kişiyi nazardan koruyacağına inanılan nesnelere (Kayabaşı ve Yanar, 2013:175).

Günlük hayatlarında nazardan korunmak için muska kullanan Anadolu halkı, muskayı bir motif olarak dokumalara aktardığında da korumaya devam edeceğini düşünmüştür (Yeşilbaş, 2011:116). Türk el sanatlarının farklı türlerine ait eserlerinde görünen muska motifi, geometrik bir şekil olan eşkenar üçgen ile sembolize edilmiştir (Erbek, 2002:120; Kayabaşı ve Yanar, 2013:176).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 30 numaralı motif (Resim 4.2.2.9.), muska ve nazarlık motifinin başka bir versiyonudur (4.2.2.10.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1, 39, 53 ve 60 numaralı bölümlerinde toplamda 9 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde muska ve nazarlık motifinin çuval dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.9. Muska ve nazarlık motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.10. a, b; a: Muska ve Nazarlık motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:128)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 31 numaralı motif (Resim 4.2.2.10.), muska ve nazarlık motifinin farklı versiyonudur (Şekil 4.2.2.11.). Bu motif, Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1 ve 4 numaralı bölümlerinde toplamda 6 kez gösterilmiştir. Bu motifin

yer aldığı sahneler incelendiğinde muska ve nazarlık motifinin Çuval dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.10. Muska ve nazarlık motifinin yer aldığı sahne

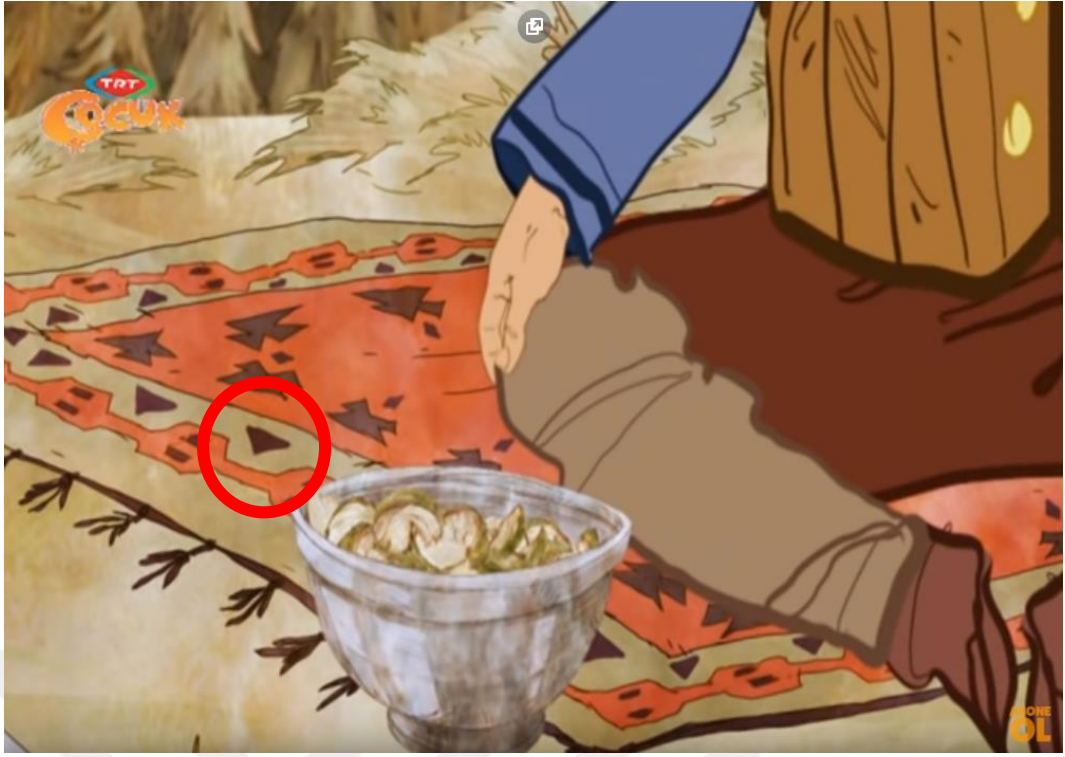
a

b

Şekil 4.2.2.11. a, b; a: Muska ve nazarlık motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:126)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 32 numaralı motif (Resim 4.2.2.11.), muska ve nazarlık motifinin farklı bir versiyonudur (Şekil 4.2.2.12.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 5, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 18, 20, 23, 27, 28, 36, 39, 42, 45 ve 54 numaralı bölümlerinde toplamda 35 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde muska ve nazarlık motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.11. Muska ve nazarlık motifinin yer aldığı sahne

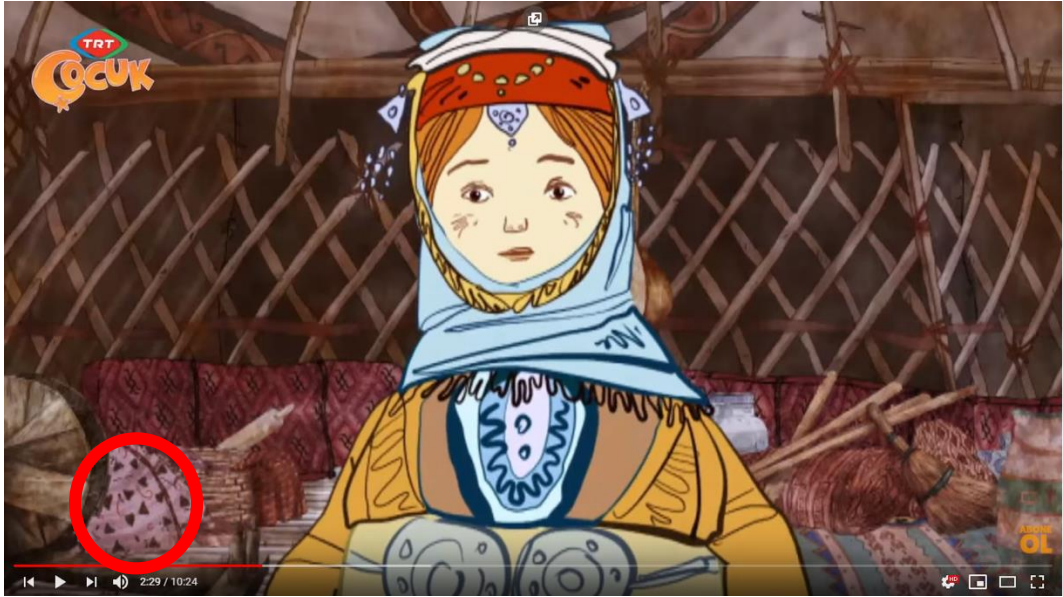
a

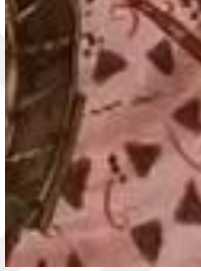
b

Şekil 4.2.2.12. a, b; a: Muska ve nazarlık motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:127)

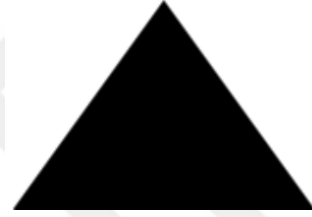
Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 33 numaralı motifin (Resim 4.2.2.12.) muska motifinin bir başka versiyonu olduğu düşünülmektedir (Şekil 4.2.2.13.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 2, 4, 6, 11, 12, 14, 16, 23, 29, 36, 39, 43, 45, 46, 48, 54 ve 60 numaralı bölümlerinde toplamda 26 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde muska motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.12. Muska ve Nazarlık motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.13. a, b; a: Muska ve nazarlık motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 34 numaralı motifin (Resim 4.2.2.13.) muska motifinin farklı bir versiyonunun simetrik olarak geometrik formlara yerleştirilmesi olduğu düşünülmektedir. (Şekil 4.2.2.14.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 5, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 18, 22, 23, 27, 28, 30, 36, 39, 42, 45, 46, 49, 50, 52, 53, 54, 58 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 64 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde geometrik formlar içindeki muska motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.13. Muska ve nazarlık motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.14. Muska ve nazarlık motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 35 numaralı motif (Resim 4.2.2.14.) muska ve nazarlık motifinin farklı bir versiyonu olduğu düşünülmektedir (Şekil 4.2.2.15.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 1 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde muska ve nazarlık motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.14. Muska ve nazarlık motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.15. a, b; a: Muska ve nazarlık motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:127)

Haç Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 1 tane haç motifi kullanılmaktadır. Bu motif tabloda yer alan 36 numaralı motiftir. Aşağıda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde gösterilen haç motifinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Hristiyan din inancının kutsal simgesi olarak kabul edilen Haç aslında Hristiyanlıktan çok daha önceye dayanmaktadır. Neolitik çağlardan beri Anadolu'da kendini gösteren Haç motifi, Hristiyanlıktan önceki Anadolu kültüründe birçok formda karşımıza çıkmaktadır. Çatalhöyük duvar resimlerindeki haç şekli ile aynı dönemden kalan pişmiş topraktan, geniş ağızlı çömlüklerdeki gamalı haç motifi vardır. Ayrıca Hristiyan kiliselerinde, Hindu tapınaklarında, Selçuklu ve Osmanlı mimarisinde, Roma dönemi mezar kapaklarında da haç motifine rastlanır. Hristiyanlıktan önce çarımha germe cezası için kullanılan haç, Hz. İsa'nın çarımha gerilmesiyle birlikte kutsal bir şekle bürünüp dinsel bir simge haline gelmiştir (Erbek, 2002:134; Taş ve Özcan, 2015:247).

Yaşamı simgeleyen motiflerden olan haç motifi de nazara karşı koruyucu olarak kullanılan motiflerden birisidir (Erbek, 2002:134; Kayabaşı Yanar, 2013:180). Haç motifi iki çizginin dik olarak birbirlerini yatay ve dikey kesmesinden oluşur. Motifin kollarının dört farklı yönü işaret etmesi, kem gözleri, kötü niyetli bu bakışları dört bir yana bölüp savurması anlamına gelir. Haçın kollarından kuzey gökyüzünü, güney yeryüzünü, batı iyiliği, doğu kötülüğü temsil eder. Anadolu’da oldukça sık kullanılan bu motif, kötü niyetli, nazar edecek bakışların savunmasız insanları, çocukları ve değerli eşyaları etkilemesini önlemek amacıyla dokunmaktadır. Bu kıskanç ve kötü niyetli bakışları önlemek amacıyla, neolitik çağdan bu yana haç, gamalı haç, çarkifelek ve rozet gibi motifler dokuma, örgü, mimari hatta edebiyat ve müzikte tema olarak işlenmiştir (Erbek, 2002:134).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 36 numaralı motif, haç motifinin bir versiyonudur (Şekil 4.2.2.16.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 39, 54, 56, 58, 60 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 10 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde haç motifinin çuval dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

b

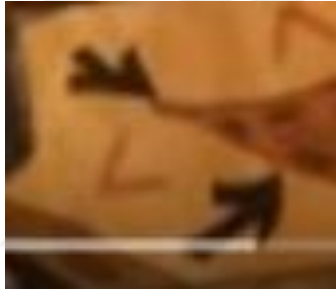
Şekil 4.2.2.16. a, b; a: Haç motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:136)

Kazayağı Motifi

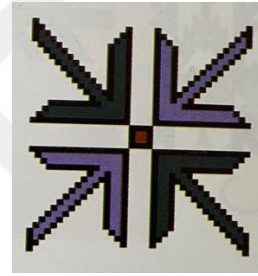
Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 37 numaralı motif (Resim 4.2.2.15.), kazayağı motifinin bir başka versiyonudur (Şekil 4.2.2.17.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 7, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 27, 28, 29, 32, 35, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 56, 58, 60 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 120 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde im motifinin Kilim ve Halı dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir. Kazayağı motifi Alp (1998:235-236) tarafından göz ve pıtrak motifleri gibi koruyucu motifler arasında sınıflandırılmıştır.

Resim 4.2.2.15. Kazayağı motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.17. a, b; a: Kazayağı motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Etikan, Ölmez, 2013:81)

Çengel Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde 1 çengel motifi kullanılmaktadır. Bu motif tabloda yer alan 38 numaralı motiftir. Aşağıda kullanılan çengel motiflerinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Bir yere takılmaya, geçirilmeye yarayan eğri ve ucu sivri demir olarak bilinen çengel genellikle 'S' harfi şeklinde bir motif olarak el sanatlarında kullanılmaktadır. Genelde nazardan korunmak amacıyla kullanılan çengel motifi aynı zamanda zıtlıkları ifade ederek insanlar arası uyumu ve birlikteliği de anlatmaktadır. Çengel motifleri el sanatlarının her alanında kullanılmasına rağmen halı, kilim ve cicimlerde daha sık kullanılan bir motiftir ve geometrik olarak stilize edilmiş farklı formları da görülmektedir (Erbek, 2002:138; Kayabaşı ve Yanar, 2013: 182).

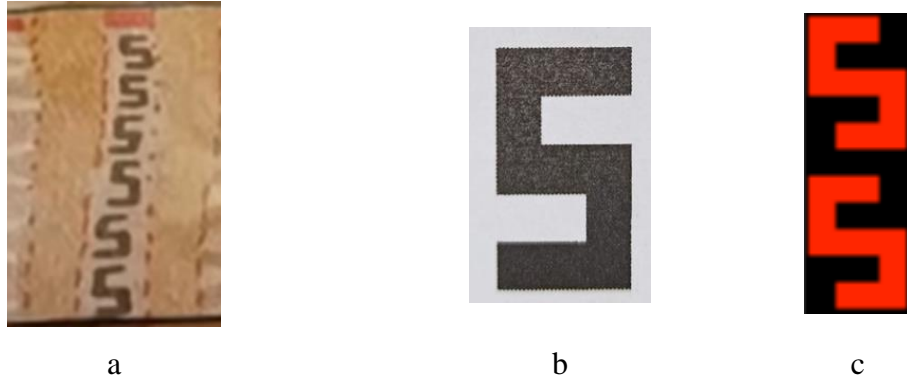
El örgüsü nakışlı Anadolu çoraplarında “Gönül Çengeli” adını alan motif, bir kadının eşine ya da sevgilisine ördüğü, çiftin birbirine bağlılığını ifade eder. El sanatlarında kullanılan ve Anadolu dokumalarında yer alan bu sembollerin içerdikleri anlamlar, daima birbirlerini destekleyici nitelikte olmuştur. Çengel motifi, diğer el sanatları motifleriyle de gayet uyumlu simgesel anlatımlarıyla, içeriğindeki derin anlamları yitirmeden günümüze kadar gelebilmiştir (Erbek, 2002:138).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 38 numaralı motif (Resim 4.2.2.16.), çengel motifinin bir versiyonu ve yılan motifinin bir versiyonu ile benzerlik göstermektedir (Şekil 4.2.2.18.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1, 14, 15, 16, 19, 21, 22, 23, 27, 28, 30, 35, 36, 39, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 52, 53 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 66 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde motifinin havut, kilim ve halı dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Bu motifin aynı zamanda yılan motifinin bir versiyonu da olabileceği düşünülmektedir. Yılan motifi de hayatı simgeleyen motifler arasında canı korumak için kullanılan motiflerden bir tanesidir. Yılan eski tanrılardan bir tanesidir ve Anadolu’da kutsal sayılır. Bu nedenle hem korkulur hem de saygı duyulur. Ayrıca, eski Türkler’de bolluk, bereket, sağlık ve mutluluk sembolü olmuştur (Ölmez, 2010:3).

Resim 4.2.2.16. Çengel motifinin yer aldığı sahne

Şekil 4.2.2.18. a, b; a: Çengel motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı - Çengel (Erbek 2002:140) c: Alanyazında kullanımı - Yılan (Ölmez, 2010:12)

Kurtağzı Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde 1 tane kurtağzı motifi kullanılmaktadır. Bu motif tabloda yer alan 39 numaralı motiftir. Aşağıda kullanılan kurtağzı motifinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Canı korumayla ilgili motifler arasında yer alan kurtağzı motifi, kurtağzı veya kurt izinin stilize edilmesiyle oluşmuş, iyimserliğin ve korumanın simgesi olmuştur. Işığı ve Güneşi sembolize eden kurdun karanlıkta görebilme yeteneği hem ondan korkmaya hem de kutsallığına yorulmuştur. Kurt tüm yeryüzünde kutsal sayılan bir varlıktır. Özellikle Türklerde kurt çok önemli anlamlar taşımaktadır. Hititler, kurtların Tanrıların yoldaşları olduğuna, Asya Türkleri ise kurtların kutsal ve Tanrısal olduğuna inanırlardı. Onlara adaklar sunulur ve şölenler yapılırdı. (Canay, 2011:74; Erbek, 2002:158).

Dokumalardaki kurtağzı, kurt izi ve canavar ayağı motifleri, Anadolu dokumalarında korunma amacıyla kullanılan motiflerdendir. O zamanki inanişaya göre doğadaki vahşi hayvanlardan, şimşek, fırtına, sel, deprem gibi doğal afetlerden korunma yolu sadece bu inanç yoluyla idi. Korkulan şeyin bir parçasını üzerinde taşıyarak, ondan korunacaklarına inanmaktaydılar. Anadolu halklarındaki bu inanç sistemi, dokumalardaki kurt izi, kurtağzı, motiflerinin anlamlarıyla örtüşmektedir. Motiflerde herkesin anlayabileceği bir semgesel anlatım söz konusudur. Seccadelerde ve kilimlerde, canavar ayağı, kurt izi, kurtağzı, motifleri kenar sularında görülür. Kenar suyu ve zemin arasında koruyucu bir rol oynar. Ayrıca bu motif üretkenlik ve gücü simgelemektedir. Bu simge kilimi dokuyanın mutlu olduğunun ve bunu açıkça belirttiğinin ifadesidir (Canay, 2011:74; Erbek, 2002:158).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 39 numaralı motif (Resim 4.2.2.17.), kurtağzı motifinin bir versiyonudur (Şekil 4.2.2.19.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1, 2, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 16, 19, 22, 27, 30, 32, 35, 36, 39, 40, 41, 44, 45, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 58, 59, 60 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 127 kez gösterilmiştir.

Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde Kurtağzı motifinin yastık dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.17. Kurtağzı motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.19. a, b; a: Kurtağzı motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:162)

Hayat Ağacı Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde 1 tane hayat ağacı motifi kullanılmaktadır. Bu motif tabloda yer alan 40 numaralı motiftir. Aşağıda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde gösterilen hayat ağacı motifinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Ölümsüzlük ve soy ile ilgili motifler arasında olan Hayat Ağacı motifi, sürekli gelişen ve değişen dünyanın dikey bir sembolizmini oluşturur. Toprağın derinlerine girerek kökleriyle yeraltını, alt dalları ve gövdesiyle bu dünyayı ve üst dalları ile de cenneti kapsar ve insanın doğumdan ölüme kadar devam eden hayat döngüsünü anlatır. Yeryüzü ve cennet arasındaki iletişimi sağlar. Kökleriyle topraktan su alır ve suyla dallarını ve yapraklarını besler ve yağmuru o getirerek evrensel döngüyü sağlar ateş ise onun dallarının birbirine sürtmesinden oluşur. Hayat ağacı can ağacı olarak da bilinir. Anadolu motiflerinde sıklıkla kullanılan Hayat ağacı motifinin, zeytin, hurma, asma, servi, sedir, kayın, nar, meşe, incir gibi ağaçlar olduğunu

düşünen Anadolu halkı için bu, yöreden yöreye değişiklik gösterir. Birçok yörede dokumalarda yer alan hayat ağacı motifleri üzerinde görülen kuşlar, zamanı geldiğinde uçacak olan can kuşlarıdır. Bu kuşların zamanı geldiğinde ölen insanları cennete götüreceğine inanılmaktadır. Can, ruh ile eş anlamlı kullanılan bir kelime olup özellikle servi ağacının ölümsüzlüğü simgelediği düşünülmektedir (Erbek, 2002:168).

Hayat ağacı tüm dünya kültürlerinde yer alan, insanlığın ortak kültürel öğelerinden bir tanesidir. Türk ve dünya kültüründe ağaca çağlar boyunca pek çok farklı anlam yüklenmekle birlikte hayat ağacı doğurganlık, ölümsüzlük, şans, bereket ve sağlığın sembolü olmuştur. Stilize edilerek hemen hemen her çeşit işlemede kullanılan hayat ağacı motifi, Anadolu'daki tüm el sanatlarında görülebilmektedir (Ağaç ve Sakarya, 2015:1; Erbek, 2002:168; Özkul, 2019:238).

Hayat ağacı bütün âlemleri birbirine bağlayan bir ağaç olarak tasvir edilir. Hayat ağacının kökleri cehennemi, gövdesi bu dünyayı, dalları ve yapraklarıyla cenneti temsil etmektedir. Dünyanın en büyük ağacı hayat ağacıdır. İnsanlar bu ağacın dallarına dileklerini, isteklerini ve temennilerini tanrıya iletmesi için bez bağlayarak dilek dilemektedirler (Özkul, 2019:238).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 40 numaralı motif, hayat ağacı motifinin bir başka versiyonudur (Şekil 4.2.2.20). Bu motif, Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 7 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde hayat ağacı motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

b

Şekil 4.2.2.20. a, b; a: Hayat ağacı motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:173)

İm Motifleri

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 2 tane farklı İm motifi kullanılmaktadır. Bu motifler tabloda yer alan 41 ve 42 numaralı motiflerdir. Aşağıda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde gösterilen im motiflerinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Genel olarak ölümsüzlük ve soy ile ilgili olan im motifleri, Türklerin geçmişlerinden gelen, tarihleri boyunca devlet, oymak, boy, oba, aile gibi kavramları ifade etmek için kullandıkları damgalardır. Bu motifleri hemen hemen her yerde kullanmışlardır. İm ve damgalar ailenin imzasıymışçasına aileye ait olan eşyaların üzerine basılmış, kazanmış ya da dokunmuşlardır. Böylece üzerinde im bulunan eşyanın kime ya da hangi aileye ait olduklarını göstermişlerdir. İm ve damgalar, ayrıca üretilen eşyaların veya dokumaların sonraki nesillerce kimden kaldığının bilinmesini de sağlamaktadır (Erbek, 2002:180).

Günümüzde de yer alan koyunların, sığırların üzerine dağlama ya da boya ile damga koyma tekniği, geçmişimizden gelen ailelerin imlerini taşıyan çeşitli dokuma ve ev eşyaları gibi, damga koyma geleneğinin bir uzantısıdır. Eski Türk boyları, sürekli göçerek ilerlediklerinden, gittikleri hemen her yere kendilerinden bir işaret olarak çeşitli damga ve imler bırakmışlardır. Oğuz boylarının hepsinin kendisine ait bir damgası olduğunu ve bu damgayı Anadolu'ya geldikten sonra dokumalarında, araç-gereçlerinde, ev eşyalarında kullanmaya devam ettikleri bilinmektedir. Birbirleri ile sürekli iletişim halinde olan bu boyların hepsi kendi soylarını devam ettirme ve geleceğe taşıma gayreti içerisindeydiler. Bunun için mümkün olan her yere ve nesneye boylarına ait imleri işlemişlerdir. Böylece gittikleri her yerde imleriyle silinmeyecek ve tarihe ışık tutacak izler bırakmışlardır. Bu nedenlerden dolayı imler neslin devamı ve ölümsüzlük ile ilgili motifler olarak düşünülmektedir (Erbek, 2002:180).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 41 numaralı motif (Resim 4.2.2.18.), im motifinin başka bir versiyonu olup Orhun alfabesinden “T” sesi veren harftir (Şekil 4.2.2.21.). Bu motif, Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1, 19, 22, 23, 27, 36, 37, 39, 40, 44, 48, 49, 52, 54, 58, 59, 60 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 54 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde im motifinin Kilim ve Havut dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.18. İm motifinin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.2.21. a, b; a: İm motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Görgünay, 2002:61)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 42 numaralı motif (Resim 4.2.2.19.), bir çeşit im olarak kabul edilebilecek olan Memling Gülü motiftir. Bu motif ayrıca Kırkboynuz Gölü motifi olarak da isimlendirilmektedir (Türkmen, 2001:147). Memling Gülü motifi hem sembolik hem de mitolojik anlamı olan motiflerden biridir. Eski Türkler’de her aşiretin bir simgesi bulunmaktaydı ve birbirlerini bu simgelerle tanımaktaydılar. Memling Gülü motifinin de Türk damgalarının ana hatlarını yansıttığı görülmektedir (Koşar, 1999:63).

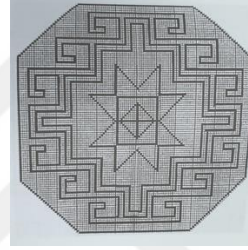
Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 42 numaralı motif, Memling Gülü motifinin farklı bir versiyonudur (Şekil 4.2.2.7.1.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 8, 9, 12, 16, 17, 22, 27, 28, 30, 39, 44, 45, 49, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 135 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde motifinin yastık ve kırlent dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.2.19. Memling Gülü motifinin yer aldığı sahne

a

b

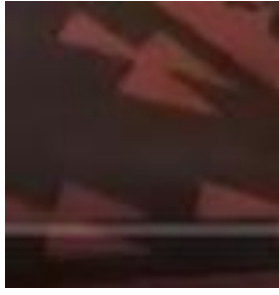
Şekil 4.2.2.22. a, b; a: Memling Gülü motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Türkmen, 2001:147)

4.2.3. Ölümü Simgeleyen Motifler

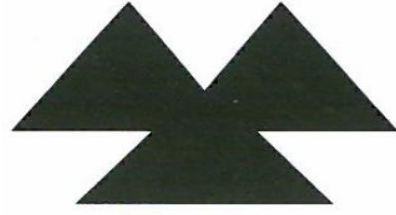
Kuş Motifi

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplamda 2 tane kuş motifi kullanılmaktadır. Bu motifler tabloda yer alan 43 ve 44 numaralı motiflerdir. Aşağıda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde gösterilen bereket motifinin detaylı anlamları yer almaktadır.

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 43 numaralı motif kuş motifidir (Şekil 4.2.3.1.1). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 22, 30, 49, 50, 52, 53, 54, 58, 59 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 9 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde kuş motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

b

Şekil 4.2.3.1. a, b; a: Kuş motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:203)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 44 numaralı motif kuş motifinin farklı bir versiyonudur (Şekil 4.2.3.1.2.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 11, 27, 36, 39, 47 ve 48 numaralı bölümlerinde toplamda 16 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde kuş ya da im motifinin çuval dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

b

Şekil 4.2.3.2. a, b; a: Kuş motifinin animasyonda kullanımı, b: Alanyazında kullanımı (Erbek 2002:200)

4.2.4. Günlük Hayata Dair Betimlemeler

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 45 numaralı motif, bir çadır betimlemesidir (Şekil 4.2.4.1.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 5 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde çadır motifinin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

A

b

Şekil 4.2.4.1. a, b; a: Motifin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 46 numaralı motif, bir hayvan (koyun) betimlemesidir (Şekil 4.2.4.2.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 5 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde motifin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

b

Şekil 4.2.4.2. a, b; a: Motifin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 47 numaralı motif, bir hayvan (deve) betimlemesidir (Şekil 4.2.4.3.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 5 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde motifin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

b

Şekil 4.2.4.3. a, b; a: Motifin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 48 numaralı motif, bir hayvan (kurt / köpek) betimlemesidir (Şekil 4.2.4.4.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 49 numaralı bölümünde toplamda 4 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde motifin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

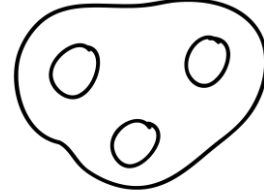
b

Şekil 4.2.4.4. a, b; a: Motifin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 50 numaralı motif bitkilerden esinlenerek oluşturulmuş bir tasarımdır (Şekil 4.2.4.5.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 27, 28, 29, 32, 35, 36, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 56, 58 ve 60 numaralı bölümlerinde toplamda 109 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde motifin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

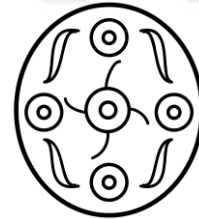
b

Şekil 4.2.4.5. a, b; a: Çiçek motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 51 numaralı motif bitkilerden esinlenerek oluşturulmuş bir tasarımdır (Şekil 4.2.4.6.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 4, 17, 22, 32, 35, 39, 40, 45, 46, 47 ve 49 numaralı bölümlerinde toplamda 21 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde motifin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

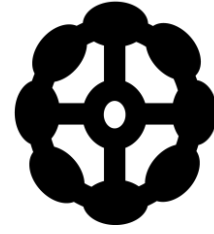
b

Şekil 4.2.4.6. a, b; a: Çiçek motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 52 numaralı motif bitkilerden esinlenerek oluşturulmuş bir tasarımdır (Şekil 4.2.4.7.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 19, 22, 23, 27, 33, 36, 39, 44, 48, 49, 50, 52, 58, 59, 60 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 48 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde motifin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

b

Şekil 4.2.4.7. a, b; a: Çiçek motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)

4.2.5. Tanımlanamayan Motifler

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 53 numaralı motif, yapılan alanyazın incelemesi sonucunda tanımlanamamıştır (Şekil 4.2.5.1.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 1, 4, 7, 10, 11, 14, 15, 16, 21, 23, 27, 28, 29, 36, 39, 41, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 56, 58 ve 59 numaralı bölümlerinde toplamda 130 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde motifinin yastık dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

a

b

Şekil 4.2.5.1. a, b; a: Motifinin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 53 numaralı motif (Resim 4.2.5.1.), yapılan alanyazın incelemesi sonucunda tanımlanamamıştır (Şekil 4.2.5.2.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 8, 9, 10, 14, 16, 19, 22, 23, 27, 28, 32, 35, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 53 ve 56 numaralı bölümlerinde toplamda 46 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde kilim dokumaları üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.5.1. Motifin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.5.2. a, b; a: Motifin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021).

Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan 54 numaralı motif (Resim 4.2.5.2.), yapılan alanyazın incelemesi sonucunda tanımlanamamıştır (Şekil 4.2.5.3.). Bu motif Maysa ve Bulut animasyon dizisinin 19, 22, 23, 27, 33, 36, 44, 48, 49, 50, 58 ve 61 numaralı bölümlerinde toplamda 31 kez gösterilmiştir. Bu motifin yer aldığı sahneler incelendiğinde motifin kilim dokumalar üzerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 4.2.5.2. Motifin yer aldığı sahne

a

b

Şekil 4.2.5.3. a, b; a: Motifin animasyonda kullanımı, b: Çizimi (İslim, 2021)

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan incelemeler sonucunda Maysa ve Bulut animasyon dizisinde toplam 26 motifin 54 farklı versiyonunun kullanıldığı belirlenmiştir. Bu motiflerin 20 tanesi Erbek (2002)'ye göre sınıflandırılan ilk grup olan doğum ve çoğalma ile ilgili motifler olup, 1 elibeline, 7 koç boynuzu, 1 bereket, 1 yaba, 1 gerdan ayağı, 2 insan, 1 saç bağı, 1 küpe, 1 sandıklı ve 4 yıldız motifidir. İkinci grup olan hayatı simgeleyen motiflerde ise 2 suyolu, 2 pıtrak, 2 el, parmak, tarak, 3 göz, 6 muska nazarlık, 1 haç, 1 kazayağı, 1 çengel, 1 kurtağzı, 1 hayat ağacı, 2 im motifi yer almaktadır. Üçüncü grup olan ölümü simgeleyen motifler içerisinde de 2 adet kuş motifi yer almaktadır. Ayrıca, 7 adet günlük hayata dair betimlemelerin olduğu motifler bulunmakta olup, 3 adet motif alanyazında bulunamamış ve tanımlanamamıştır.

Tarihin başlangıcından bu güne pek çok farklı uygarlığa ev sahipliği yapmış, bu nedenle de “Medeniyetler Beşiği” olarak adlandırılan Anadolu, bu nedenle çok zengin bir tarihi ve kültürel mirasa sahiptir. Ancak bu mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması günden güne daha zor bir hal almaktadır. Bu durumun pek çok sebebi olmakla birlikte küreselleşen dünyanın da önemli bir etkisi olduğu söylenebilmektedir.

Gelişen teknoloji ile birlikte evlerimize giren televizyon, bilgisayar ve akıllı telefon gibi cihazlar ve çok farklı içeriklere anında ulaşmayı sağlayan internet teknolojisinin etkisinin büyük olduğu söylenebilir. Televizyon, bilgisayar ve özellikle internetin hayatımızdaki yeri, önemi ve etkileri üzerine pek çok araştırma yapılmış ve yapılmaya da devam etmektedir.

Bu cihazlar aile yapısında olduğu kadar toplumsal yapıda da değişiklikler olmasına neden olmaktadır. Özellikle bazı aileler tarafından can kurtarıcı olarak görülen bu cihazlar çocukları oyalamak için kullanılmaktadır. Artık sokakta oynayamayan çocuklar zamanlarının büyük çoğunu bu cihazların karşısında geçirmekte, aileler çocuklarına yemek yedirebilmek, kendilerine vakit ayırabilmek gibi farklı amaçlar için bu cihazları kullanmaktadırlar.

Değişen zamanla birlikte insanların geçim kaynakları ve uğraştıkları meslekler de değişmektedir. Geçmişte yaygın olarak yapılan ve o toplumun kültürünü yansıtan yorgancılık, hallaçlık, kalaycılık, sepetçilik vb. bazı meslekler bugün tamamen ortadan kalkmış ya da ortadan kalkmaya yüz tutmuştur. Ancak artık üretimi yapılmayan ya da son derece az yapılan ürünlerin gelecek nesillere aktarımı için farklı yollar izlenmesi gerekmektedir.

Eskiden neredeyse her evde dokuma tezgâhları bulmaktaydı, kadınlar dokuma yaparken çocuklar onları izler ve bir taraftan da öğrenirlerdi. Ancak bu günümüzde çok mümkün olamamaktadır. Kitle kültürünün etkisi ile kaybolmakta olan ve korunması gerektiği

belirtilen ve UNESCO tarafından somut olmayan kültürel miras kapsamı içine alınan öğelerin korunması gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir (UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, 2003:2). Bu aktarımın hem geniş kitlelere hem de hızlı bir şekilde yapılması için kullanılabilir araçlardan bir tanesi kitle kültürünün yayılmasında en büyük rol oynayan cihazlar olan televizyon, bilgisayar ve akıllı telefon gibi cihazlardır. Özellikle çocukların ilgisini çeken ve başından kalkmak istemedikleri ve kitle kültürünü öğrendikleri animasyon dizilerinin kullanılması; bir bakıma kitle kültürünün yayılmasında etkili araç olan televizyonları yine ona karşı kullanmak somut olmayan kültürel mirasın aktarımında son derece etkili olabilecektir.

Gerçekleştirilen akademik çalışmalar incelendiğinde animasyon diziler gerek somut olmayan kültürel mirasın, gerekse de popüler kültürün aktarımında son derece önemli rol oynadığı görünmektedir. Eskiden hikâye, masal, efsane gibi farklı anlatılarla çocuklara aktarılan örf, adet, anane gibi kültürel öğeler artık çizgi filmler aracılığıyla aktarılmaktadır. Ancak izledikleri yapımları ve bu yapımlardaki karakterleri analiz etme becerisine sahip olmayan küçük yaşta çocuklar için ailelerin daha seçici olması gerekmektedir. Çocukların üzerinde etkisi yadsınamayacak derecede fazla olan bu animasyon dizilerin eğitici, öğretici ve kültürel devamlılığı sağlaması açısından bu hususlara dikkat eden yerli yapımlar desteklenmelidir.

Bu çalışma kapsamında incelenen Maysa ve Bulut animasyon dizisinde kullanılan motiflerin büyük oranda alanyazında yer alan motifler ile uyduğu belirlenmiş, yalnızca 3 motif tanımlanamamıştır. Bu da, animasyon dizinin üretim sürecinde kullanılacak motifler ve dokumalar ile iliği bir kapsamlı bir araştırma yapıldığını göstermektedir. Bununla birlikte, animasyon dizinin özellikle dokumacılığı ele alan “yapıcı eleştiri” bölümünde yer alan bazı unsurlar üretim sürecinde Türk el sanatları konu alanı uzmanından destek alınmadığını düşündürmektedir. Örneğin, belirtilen bölümde yer alan çadır betimlemesi alanyazında kullanılan ve kültürümüzde kullanılan çadırlardan çok günümüzde kullanılan kamp çadırlarına ya da Kızılderili çadırlarına benzerlik göstermektedir. Bölümde bu motif çadır motifi olarak belirtilmediği takdirde alanyazında yer alan üçgen şekilli muska nazarlık motifleri ile karıştırılabilecektir. Ayrıca, aynı bölümde animasyon dizi karakterlerinden Günseli yalnızca birkaç saat içerisinde üzerinde onlarca motif olan bir kilimi dokumakta, dokuma esnasında kirkiti düğümleri sıkıştırılamayacağı şekilde yan tutmakta, dokuduğu kilimi kesmeden ve atkı iplikleri halen tezgahda dururken çıkarıp götürmektedir. Bu da animasyon dizi oluşturulurken bir konu alanı uzmanından danışmanlık alınmadığı, bu yüzden belirtilen hataların yapılmış olabileceği düşünülmektedir. Animasyon dizinin bölüm sonlarında o

bölümün hazırlanmasında görev alan kişilerin isimlerinin gösterildiği ve jenerik olarak isimlendirilen bölümde Türk el sanatları alanında bir konu alanı uzmanı bilgisine rastlanmamış olup, yalnızca çocuk gelişimi alan uzmanı bilgisi yer almaktadır. Özellikle kültürümüzün gelecek nesillere aktarımında büyük rol oynayan bu tarz yapımların sayısının artırılması, yapımlar oluşturulurken de alan uzmanlarından destek alınması önemlidir.

Bu tarz yapımların sayısının artması ile birlikte bize özgü kahramanlar oluşturabilir, hatta tüm dünyaya tanıtımı yapılabilir. Örneğin, çocuklarımız televizyonda Örümcek Adam ya da Süpermen gibi kaynakları izleyerek büyümek yerine Keloğlan, Nasreddin Hoca, Kara Murat, vb. kendi kültürümüze ait kahramanları izleyerek, kendi kültürlerini öğrenerek büyüebilirler. Böylece animasyon diziler çocuklar için sadece boş vakit geçirme aracı olmaktan çıkarak kültür aktarımında kullanılan, örf, adet ve anelerimizin öğretildiği bir araca dönüşebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, B. (1975). Kilim ve düz dokuma yaygılar. Apa Ofset.
- Acar, S. & Tosun, E. (2017). Anadolu Havlı Yer Yaygılarının Yapısal Açından Dünyadaki Benzerleriyle Birlikte İncelenmesi ve Bir Sınıflandırma Önerisi . *Yedi*, 18, 61-73.
- Ağaç, S. & Sakarya, M. (2015). Hayat Ağacı Sembolizmi . *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (1) , 1-14.
- Akan, M. (2016). Anadolu Yörük yaşamında dokuma geleneği. *Kalemişi-Türk Sanatları Dergisi*, 4(7), 39-58.
- Akören, A. N. (2018). Çizgi Film ve Animasyon Eğitiminde Son Eğilimler . *Etkileşim*, 0(2), 124-140 . DOI: 10.32739/etkilesim.2018.2.32
- Akpınarlı, H. F. & Özdemir, H. A. (2016). Konya – Ladik Halılarındaki Motiflerin İncelenmesi, *İdil Dergisi*, 5(23), 955-982.
- Akpınarlı, H. F., & Üner, İ. (2017). İç Anadolu Bölgesi Halılarında Görülen Figüratif Sembol Ve Motifler. *Art-E*, 10(20), 630-651.
- Alp, K. Ö. (1998). *Konya ve Yöresi Kilimlerinde Semboller* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Arslan, M. (2008). Iğdır Çevresinde Bir Grup El Motifli Mezar Taşı. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1), 55-70. <https://dergipark.org.tr/en/pub/adyusbd/issue/1402/16583> adresinde 20 Ağustos 2021 tarihinde alınmıştır.
- Aslan, O. & Yılar, Ö. (2019). Halk Bilimi Unsurlarının Gelecek Kuşaklara Aktarımında Çizgi Filmlerin Rolü: Rafadan Tayfa Örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9 (2) , 646-669 .
- Aslanapa, O. (1987). *Türk Halı Sanatının Bin Yılı*. İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Atan, U. (1995). *Animasyonun Kültür Aktarımındaki Yeri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Atlıhan, Ş. (2020). Çarpına Dokumaların Sanatsal Özellikleri. *Folklor Akademi Dergisi*, Prof. Dr. H. Feriha Akpınarlı Armağan Sayısı, 190-201 .
- Aydın, B. (2018). *Türkiye’de Çocuk Televizyon Kanallarındaki Çizgi Filmlerin Çocukluğa Etkisi Üzerine Bir İçerik Analizi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi: Balıkesir.
- Aydın, Ö. (2011). Gazipaşa (Zili - Cicim - Sumak) Heybe, Torba ve Çuval Dokumaları. *ARIŞ Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi*, 0(6), 20-27., Balpınar Acar, B. (1982). *Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları*. İstanbul: Eren Yayınları.
- Aytaç, A. (2019). Ahilikte Geçen Dokumacılıkla Alakalı Mesleklere Dair. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Ağustos 2019(46), 317-328.
- Aytaç, Ç. (1982). *El Dokumacılığı*, İstanbul: M.E.B. Basımevi.
- Balpınar Acar, B. (1982). *Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları*. İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Bayraktar, Z. (2014). Geleneğin Güncellenmesi Bağlamında Masaldan Çizgi Filme Keloğlan Tipi Üzerine. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 49 (49) , 19-51 .
- Bayraktaroğlu, S. (1999). Seccade. *Erdem*, 10(28), 57-64.
- Bektaş, C. (2012). Ev, Saray, Köşk ve Kasırlar. *Tasarım 4 Kuram Dergisi*, 0(13), 1-10.

- Bezerra, H., Feijo, B. & Velho, L. (2005). n image-based shading pipeline for 2d animation. In XVIII Brazilian Symposium on Computer Graphics and Image Processing (SIBGRAPI'05) (pp. 307-314). IEEE.
- Bozkurt, H. , Kayabaşı, N. & Özkoca, B. (2016). Çorum El Sanatlarında Kullanılan Motifler ve Anlamları. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 39-61 . <https://dergipark.org.tr/en/pub/hititsosbil/issue/45202/566069> adresinden 18 Eylül 2021 tarihinde alınmıştır.
- Buğrul, H. (2020). Hakkâri'de Evlilikle Bağlantılı Geleneklerin El Sanatlarına Yansımaları. *Arış Dergisi* , 0(16), 26-41. DOI: 10.34242/akmbaris.2020.132
- Büber, S. (2013). *Konya Bozkır İlçesinde Bulunan Kolan Dokumaları Ve Bazı Özellikleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 0(28), 31-44.
- Canay, A. (2011). *Anadolu'da Üretilen Kilim Motifleri ve Seramik Sanatında Yorumlanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Afyonkarahisar.
- Cerrah Özsevgeç, L. & Saka, A. (2018). Çocukların İzledikleri Çizgi Filmler Ve Bu Tercihlerinin Karakterleri ile İlişkisi . *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3(2) , 725-734 . Doi: 10.21733/İbad.452142
- Çakmak, M. A. ve Özdemir, T. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin Türk Kültür Tarihi Açısından Halı ve Kilim Motiflerinin Dili Hakkındaki Görüşleri -Pazırık Halısı Örneği-, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 2018(4), 74-98.
- Çelik, D. (2016). Kilim Motiflerinin ve Heybe Dokumaların Modern Giysilere Yansımaları. *Selçuk Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Dergisi*, 1(1), 27-37.
- Çelik, H. (2014). Eskiçağ'da Anadolu'da dokuma (MÖ 1974-1719) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Denizli.
- Çetin, Ş., & Üzer, M. (2018). Küçük Hezarfen Çizgi Filminde Yer Alan Millî Kültür Unsurlarının İncelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 2049–2079.
- Çulha, O. (2008). Kültür turizmi kapsamında destekleyici turistik ürün olarak deve güreşi festivalleri üzerine bir alan çalışması. *Journal of Yaşar University*, 3(12), 1827-1852.
- Dengiz, M. ve Erdoğan, Z. (2008). “Pişinik Yastık Halısı”. Ankara: 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi. Maddi Kültür. I. Cilt. S: 413-430.
- Deniz, B. (1999). Sındırgı (Balıkesir) Yöresi Yağcıbedir Halıları. *Erdem*, 10(28), 111-124.
- Deniz, B. (2000). Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları: Ankara
- Deniz, B. (2005). Anadolu Türk Halı Sanatının Serüveni – I. *Sanat dergisi*, 7, 24-46.
- Deveci, A. (2017). Türkmen Sanat ve Kültüründe Koçboynuzu Motifinin Yeri (Türkmensahra-İran Türkmenlerinin Örneklerine Dayanarak). *Electronic Turkish Studies*, 12(21), 225-242.
- Durdu Zor, S. (2017). Yörük Çizgi Filmi “Maysa Ve Bulut”un Giysi Özelliklerinin İncelenmesi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(18), 1987-2000.

- Dursun, Z., & Uzuner Yurt, S. (2017). Popüler Kültür Karşısında Yerelliğin Sunumu:“Maysa Ve Bulut” Örneği. *Ekev Akademi Dergisi*, (69), 117-129.
- Duyan Çamurdan, A. (2007). Görsel Medyanın Çocuk Sağlığına Etkileri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 16(2), 25-30.
- Er, B. & Sarıkaya Hünerel, Z. (2012). Bir İletişim Aracı Olarak El Sanatları. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 169-177.
- Erbek, M. (2002). *Çatalhöyük'ten Günümüze Anadolu Motifleri*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.
- Erdeliğ Demirbaş, S. & Kılıçarslan, H. (2021). Anamur İlçesi Bahşiş Köyünde Kolanların Kullanım Alanları. *Arış Dergisi*, 0(18), 54-73 .
- Ergen, B. (2010). Yozgat Yöresi Kilim, Cicim Ve Zili Örneklerinin Renk, Motif Ve Kompozisyon Özellikleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Ersöz, D. (2021). *Turizm Kenti Safranbolu'nun Osmanlı'dan Günümüze Gelen Kültürel Miras Değerlerinden El Sanatlarının Araştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: Karabük.
- Etikan, S. (2007). Seccade Halılarda Kullanılan Bazı Motifler ve Bu Motiflerin İslam Sanatında Yeri, ICANAS 38, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu:Ankara.
- Etikan, S. & Kılıçarslan, H. (2013). Düz Dokumalarda Nazar İnancı ve Göz Motifi . *Art-e Sanat Dergisi*, 5(10), 103-121.
- Etikan, S. & Ölmez, F. (2013). *Muğla ve Yöresi Kirkitli Dokumalarının Sanatsal ve Bazı Teknolojik Özellikleri Üzerine Bir Belgelendirme ve Katalog Çalışması*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Yayınları:117. Muğla.
- Etikan, S., Ölmez, F. N., Kılıçarslan, H., & Şahin, C. (2021). Mucur Yöresi Dalakçı Kilimleri. 15. Uluslararası Türk Sanatı Tarihi ve Folkloru Kongresi. Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları, Yayın No:77, 117-122. Aydın.
- Fedekar, P . (2011). Çizgiyi aşanlar: cille türk mitolojisinin çizgi filmde kullanılması ve ullanılması ve çizgi filmle aktarılması. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* , 11 (1) , 107-119 .
- Gilbert, R. (2020) The concrete zoetrope: engaging students in pre-cinema with an eye towards the future, *Early Popular Visual Culture*, 18(1), 44-57, DOI: 10.1080/17460654.2020.1761601
- Gökce, B. & Bilen, G. (2019). Doğu Anadolu Bölgesi Urartu Dönemi Dokuma Aletler. *Anadolu*, 0(45), 33-56 .
- Göksel, M., & Şanlı, H. S. (2019). Kütahya Yöresi Cicim Ve Zili Örnekleri. *Arış Dergisi*, 0(15), 40-61.
- Görgünay, N. (2002). Oğuz Damgaları ve Göktürk Harflerinin El Sanatlarındaki İzleri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Güçhan, G. (1993). Sinema-toplum ilişkileri. *Kurgu dergisi*, 12, 51-71.
- Gültekin, R. E. (2008). Türklerde Bereket Sembolü Olarak Kullanılan Meyve Motifleri ve Mimaride Değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 3(5), 9-31.

- Gümüştekin, N. (2011). Anadolu ve Diğer Kültürlerde İşaret ve Simgelerde Anlam. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(26), 103-118 .
<https://dergipark.org.tr/en/pub/baunsobed/issue/50197/646371> adresinden 20 Ağustos 2021 tarihinde alınmıştır.
- Islım, O. F., Kamali-Arslantas, T. & Solmaz, E. (2021). *Digital Parentship Practices of Instructional Technology Faculty Members: A Case Study*. *ie: inquiry in education*, 13(1), 6.
- Kaba, F. (2014). Çizgi Filmlerde Grafik İfade Ve Konu Açısından Kültürel Etkiler: Türk Çizgi Film Örnekleri. *Selçuk İletişim Dergisi*, 8 (3) , 163-181 .
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları
- Kahvecioğlu, H. (2007). Türkiye’de Kolan Dokumacılığı: Güzelpınar Köyü (Denizli) Örneği. 38. Uluslararası Asya Ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Kitapçığı. Cilt II, 729-747.
- Kalay, İ. (2001). Bir Anlatım Dili Olarak “Animasyon” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi: İstanbul.
- Kamacıoğlu, B. (2017). Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Hayao Miyazaki Çizgi Filmleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 7 (2), 1-18. DOI: 10.20488/www-std-anadolu-edu-tr.393478
- Karaman, H. & Yılar, Ö. (2020). The Use of Folklore Elements in Cartoons: Example of Niloya . *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 6 (2) , 149-165
- Karakuş, N. (2015). Okul öncesi döneme hitap eden tema içerikli çizgi filmlerin değerler eğitimine katkısı yönünden değerlendirilmesi (Niloya Örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(30), 251-277.
- Karakuş, N. (2016). Maysa ve Bulut İsimli Animasyon Çizgi Filmin Kültürel Öğeler Açısından İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), 134-149.
- Karataş, M. (2018). Türk Dünyasının Ortak Dili Yanışlar (Nakışlar). *Yeni Türkiye*, 0(99), 216-228.
- Kayabaşı, N., & Yanar, A. (2013). Türk el sanatlarında kullanılan nazar motifleri ve Alevilerde nazar inancı. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, (65), 169-184.
- Kılıçarslan, H. (2014). *Isparta İli Yalvaç İlçesi Geleneksel Düz Dokumaları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel sanatlar Enstitüsü, Isparta.
- Kılınç, F. (2013). *Çizgi Filmlerdeki Temel Sosyal Değerler: Pepee ve Pocoyo Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Koşar, Ş. (1999). Kirkitli Dokumalarda “Türkmen Aynası” Motifi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü: İstanbul.
- Onuk, T. & Akpınarlı, H. F. (2011). İçel Yöresi Düz Dokuma Yaygıllarda Kullanılan Motif ve Kompozisyon Özellikleri. *ARIŞ Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi*, (6), 84-93.
- Oğuz, M. Ö. (2009). *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?*, Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Oruç, C., Tecim, E., & Özyürek, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modellik ve çizgi filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 15(48), 281-297.

- Oyman Büken, N. R.(2005). El Dokumacılığının ve El Dokuma Tezgahının Tarihçesi, El Dokuma Tezgahı Çeşitleri. *Sanat Dergisi: Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi*, 0(8), 63 - 84.
- Ölmez, F. (2010). Dokumalarda yılan motifi. *Art-e Sanat Dergisi*, 3(6), 1-21.
- Ölmez, N. F. & Etikan, S. (2014). Muğla Yöresi Heybe, Torba ve Çuval Dokumaları, *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi Art-E*, Teke Yöresi Kültürel Değerleri Özel Sayısı, 56-81.
- Öngen, G. A. (2016). Çağdaş Türk Kirkitli Dokuma Sanatçıları. *Akdeniz Sanat*, 9(17), 59-69.
- Özkan, E. (2001). *Canlandırma Sinemasının Biçimsel ve Anlatısal Özellikleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi: Ankara.
- Özkul, K. (2019). Anadolu Selçukluları Dönemi Taş İşlemeciliğinde hayat Ağacı Motifi. 4. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi, Yalova, Türkiye, 14 - 17 Şubat 2019, 235-242.
- Öztürk Pişkin, F. (2012). Manavgat İlçesi ve Köylerindeki Düz Dokumalar. *Arış Dergisi*, (7), 102-111.
- Sadioğlu, Ö. , Turan, M. , Dikmen, N. , Yılmaz, M. & Özkan, Y. (2018). Değerlerin Öğretiminde Çizgi Filmler: Rafadan Tayfa Örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 19 (3) , 240-251 . DOI: 10.17679/inuefd.333173
- Soysaldı, A. (2009). *Düz Dokuma Teknikleri ve Teknik Desen Çizimleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Sökmen, S. & Ölmez, F. N. (2016). Bitlis Yöresi Cicim Dokumaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 1-22.
- Sözen, M. & Tanyeli, U. (2012). *Sanat Kavramları ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Sürmeli, K. (2014). Konya Selçuklu Halı Motiflerinin Ekslibrislerde Yorumlanması, *Tarih Okulu Dergisi*, 7(XVII), 359-374.
- Şenler, F. (2005). Animasyon Tarihi, Teknikleri ve Türkiye'deki Yansımaları, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 0(3), 99-114.
- Tağı, S. & Başaran, F. N. (2019). *Şanlıurfa cicim dokumaları*, 4. Uluslararası GAP Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Kitabı, 172-185.
- Taş Alicenap, Ç. (2015). Kültürel Mirasın Çizgi Film Senaryolarında Kullanılması. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (37), 11-26.
- Taş, T. & Özcan, F. (2015). MS 4.-7. Yüzyıllar Arasında Haç Motiflerinin Gelişimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 247-275.
- Tazebay, İ., & Akpınar, N. (2010). Türk Kültüründe Bahçe. *Bilgi Dergisi*, 54, 243-253.
- Ticaret Bakanlığı (2019, 31 Temmuz). *Geleneksel, kültürel veya sanatsal değeri olan kaybolmaya yüz tutmuş meslekler listesi*. <https://ticaret.gov.tr/data/5d41938613b87639ac9e005f/Meslekler%20Listesi.pdf> adresinden 21 Eylül 2021 tarihinde alınmıştır.
- Tonus, E. & Kaynar, H. (2020). Mersin-Gözne Yaylası'nda Istar Dokumacılığı ve Örnekleri. *Art-Sanat*, 13(2020), 387-415.

- Tozduman Yaralı, K. & Avcı, N. (2017). Bir Çizgi Filmin Popüler Kültür Açısından İncelenmesi: Rafadan Tayfa . *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5 (1), 449-470 . DOI: 10.19145/gumuscomm.275465
- Turan, A. (2021). Kars Halılarında Görünen figüratif (Hayvan/İnsan) Motiflerinin İncelenmesi, *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sonbahar 2021(28), 503-527.
- Turkaya, A., & Ayvaz Tunç, Ö. (2018). Kültürel Mirasın Gelecek Nesillere Aktarımında Canlandırma Sanatının (Animasyon) Kullanımı. Uluslararası Sosyal & Hukuk Çalışmaları Kongresi
- Türker, İ. H. (2011). Canlandırmanın Tarihçesi ve Türk Canlandırma Sanatı, *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(2), 227-241.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük (2021). <http://sozluk.gov.tr> adresinden 21 Eylül 2021 tarihinde alınmıştır.
- Türkmen, N. (2001). *Orta Asya Türkmen Hahları ile Tarihi Anadolu-Türk Hahlarının Ortak Özellikleri*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. Ankara
- Türkmen, N. (2013). Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü Ve Pepee . *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36 (2), 139-158.
- UNESCO (2003). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi. <https://www.unesco.org.tr/Pages/181/177/> adresinden 20 Eylül 2021 tarihinde alınmıştır.
- Ürer, H. (1999). Emirdağ (Afyon) Yöresi Düz Dokuma Yaygı Geleneği ve Bindallı Motifli Kilimler. *Erdem* , 10(30), 647-657.
- Üzer, M. (2019). *Küçük Hezarfen Çizgi Filminde Yer Alan Milli Kültür, Milli Değer, Milli Kimlik Unsurlarının İncelenmesi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- We Are Social (2020), “Digital 2020 Global Digital Overview”. <https://datareportal.com/reports/digital-2020-global-digital-overview> adresinden 6 Haziran 2021 tarihinde alınmıştır.
- Yaman, E. , Bayburtlu, F. İ. , Tekir, B. & Kırman, S. (2015). Dede Korkut Çizgi Filminde Yer Alan Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13 (29) , 245-269 .
- Yarmacı, H. & Başaran, F. N. (2018). *Çanakkale Çan İlçesi Düz Dokuma Örnekleri*. V. Uluslararası Halk Kültürü ve Sanat Etkinlikleri Sempozyumu 2017 Bildirileri. s.578-593. Kahramankazan-Ankara.
- Yazıcıoğlu, Yahşi (1992), *El Dokusu Halıcılık*. Ankara: Menekşe Yayınevi.
- Yeşilbaş, E. (2011). Diyarbakır Karacadağ Kilimlerinin Desen ve Motif Özellikleri. *Arış Dergisi* , 0 (6), 112-117 . DOI: 10.34242/akmbaris.2019.24
- Yeşildal, Ü. Y. (2019). Küpe Motifinin Kültür Değişimi Kuramları Bağlamındaki Yolculuğu. *Milli Folklor*, 31(124), 189-201.
- Yetkin, Ş. (1991) *Türk Halı Sanatı*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: Ankara.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yüceer Arslan, H. (2014). Kolan Dokumanın Giysi Tasarımında Kullanılması, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 2014(1), 123-139.

Sözlü Görüşme

Miyase MUKU (70 Yaşında), Silifke – Mersin Ayaştürkmenli yörüklerinden, Mersin.
(Görüşme: Temmuz – Ağustos, 2021).

Teslime İSLİM (71 Yaşında), Silifke – Mersin Ayaştürkmenli yörüklerinden, Mersin.
(Görüşme: Temmuz – Ağustos, 2021).

Fotoğraf Arşivi

Ayşegül KARAKELLE

Filiz İSLİM

Ümit Korkut İSLİM

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Filiz İSLİM

Yabancı Dili : İngilizce

**Taranmış
Fotoğraf (isteğe bağlı)
(3.5cm x 3cm)**

Eğitim Durumu

Lisans : Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar fakültesi, Grafik

Yüksek Lisans: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü,
Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı

Yayınlar:

İslim, Ö.F. ve İslim, F. (2018). Dersleri sınıf sınırlamasından kurtarın, oyunlaştırın, bahçeye taşıyın. X. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Nevşehir, Türkiye.

İslim, F. ve Kılıçarslan, H. (2020). Maysa ve Bulut Çizgi Dizisi Yapıcı Eleştiri Bölümünün Geleneksel Dokuma Kültürü Açısından İncelenmesi. Art-e Sanat Dergisi, 13 (25) , 422-442. DOI: 10.21602/sduarte.685188